

3.25. ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ ቀዳማይ

ሊቀ ጳጳስ

/1892 - 1979 ዓ.ም/

ሊቀ ሥልጣናት ቄርሎስ ተስፋይ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ በቀድሞው ትግራ ጠቅላይ ግዛት አጋሚ አውራጃ ቅልዓት መንበሮ በሚባል ቦታ በ1892 ዓ.ም ተወለዱ። የአባታቸው ስም አቶ ተስፋይ በፈቃዱ የአናታቸው ስም አመት ለምለም ገብረ ሚካኤል ይባል ነበር።

ወላጆቻቸው ገና በሕፃንነታቸው ስለተለያዩ ዓዲኳላ ወረዳ ጋዕቤን ተብሎ በሚታወቅ መንደር ከአናታቸው ጋር አድገው ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ ወደ ኤርትራ ጠቅላይ ግዛት ተሻግረው አባ ወልደ ሚካኤል ከሚባሉ መምህር ገባብና ጸዋት ዜማ እየተማሩ አደጉ። ከዚያም ወደ አዲስ አበባ ሔደው ከግብፃዊው ጳጳስ አቡነ ማቴዎስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ። በተቀበሉት ክህነትም ባደጉበት አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ለሦስት ዓመት ያህል ሲያገለግሉ ቆዩ። ከዚያም በ1913 ዓ.ም ትምህርታቸውን ለማስፋፋት ወደ ታላቁ የደብረ ቢዝን ገዳም ሔደው አባ ወልደ ለናንያ ይባሉ ከነበሩ መምህር የቅዳሴ ትምህርታቸውን ቀጠሉ። ከትምህርቱም ጋር በገዳሙ መነኩሳት የሚሰጣቸውን ሥራ እየሠሩ ሲያገለግሉና ሥርዓተ ገዳምን ሲማሩ ቆዩ።

በዚህ ዓይነት የጀመሩትን የቅዳሴ ትምህርት ወደ ማጠናቀቅ ሲደርሱ በ1916 ዓ.ም ወደ ግብፅ ሔደው ገዳማትን ለመጉብኘት አሰቡ። እንዳሰቡትም በእግራቸው አስከ ከሰላ፤ ከዚያም በባቡር በፖርት ስዒድ አድርገው ወደ አስከንድርያ ሔደው ጥንታውያኑን የግብፅ ገዳማት በመጉብኘት በተለይ ዲር ቦርሞስ በሚባለው ገዳም ለአንድ ዓመት ያህል በመቆየት ሥርዓተ ገዳማቸውንና ቋንቋቸውን ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ ከግብፅ ወደ ሀገራቸው ከመመለሳቸው በፊት በወቅቱ የአስከንድርያ ፓትርያርክ የነበሩት አባት ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌምን የመሳለሙን አጋጣሚ ስለፈጠሩላቸው በዚያው ወደ ኢየሩሳሌም አቀኑ። በቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ቅዱሳት መካናትን ከተሳለሙ በኋላ በደር - ኤል - ሡልጣን ገዳም ለአንድ ዓመት ያህል በዲቁና ሲያገለግሉ ቆዩ። ከዚያም በ1918 ዓ.ም ከቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ወደ ሀገራቸው ተመለሱ። አንደ ተመለሱም ወደ ቀደመ ገዳማቸው ደብረ ቢዝን በመሔድ በ27 ዓመት ዕድሜያቸው መጋቢት 13 ቀን 1918 ዓ.ም. መዓርገ ምንኩስናን ተቀበሉ። በዓመቱም ገዳር 12 ቀን 1919 ዓ.ም ከአቡነ ማቴዎስ መዓርገ ቅስናን ተቀበለው በደብረ ቢዝን ገዳም ሽማግሌዎችን በመጠር፤ ደካሞችን በመርዳት፤ በእጣኝነት ለአራት ዓመታት ያህል ቆዩ። በዚህ ቆይታቸው በገዳሙ ያስተምሩ ከነበሩት መምህር ወልደ ሥላሴ ዘንድ ቅኔን ከነአገባቡ በሚገባ አጠናቀቁ።

ማኅበሩም የብፁዕነታቸውን ቅንና ደገኛ ተግባር ተመልክቶ በ1923 ዓ.ም በትግራ ጠቅላይ ግዛት ይገኝ የነበረውን የደብረ ቢዘን ርስተ ጉልት ደብረ ገነትን እንዲያስተዳድሩ ሾማቸው። ሹመቱን በአኩቱት የተቀበሉት ብፁዕ አቡነ ቄርሎስም በተሾሙበት ደብረ በቅንነት ሲያገለግሉ ቆዩ። ስለ አገልግሎታቸውም በአካባቢው ባለሥልጣናት የተለያዩ ሽልማቶች ተበርክተውላቸው ነበር።

ወራሪው የኢጣሊያ ጦር ሀገራችንን በትግራይ በኩል በግፍ በወረረ ጊዜ በአጋጣሚ ብፁዕነታቸው ከንጉሠ ነገሥቱ ለደብረ ቢዘን ገዳም የተበረከተውን የገንዘብ ርዳታ ለመወሰድ ወደ አዲስ አበባ መጥተው ነበር። የርዳታውን ገንዘብ ይዘው ወደ ደብረ ቢዘን ገዳም ሲመለሱ የኢጣሊያ ጦር ይዟቸው ኖሮ እንተ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ለላይ ነህና ከገዳሙ እንዳትወጣ ብሎ ለተወሰኑ ዓመታት ከገዳማቸው እንዳይወጡ ተደርገው እንደ ነበር ይነገራል። በመጨረሻ ግን በወራሪው የኢጣሊያ መንግሥት ትእዛዝ ኢትዮጵያውያን ሊቃውንት የራሳቸውን ጳጳሳት እንዲሾሙ በተደረገ ጊዜ መስከረም 6 ቀን 1932 ዓ.ም ከተመረጡት ኤዲስ ቆጶሳት አንዱ በመሆን «ጳጳስ ዘኤ ርትራ» ተብለው ወደ ዚያው በመሔድ አገልግሎታቸውን ቀጠሉ። ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ በኤርትራ በቆዩባቸው ዓመታት ለሕዝብ ክርስቲያኑ ሰፊ ያለ አገልግሎት ሲያበረክቱ እንደ ቆዩ ይነገራል። ከእነዚህም ውስጥ አስመራ በምትገኘው ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን ቅጽር ግቢ ውስጥ አንድ መንፈሳዊ ት/ቤት አሠርተዋል፤ በአስመራ ከተማ ምንም እንኳን በጊዜው የተጠናከረ ባይሆንም «ፍኖተ ሐዋርያት» በሚል ሥያሜ የካህናት ማኅበር አቋቁመዋል። ይህ ማኅበር በኋላ በብፁዕ አቡነ ማርቆስ ለብሳቢነት «ማኅበረ ሐዋርያት ፍሬ ሃይማኖት» በሚል እንደ ገና ተቋቁሞ ሰፊ ያለ አገልግሎት ሊሰጥ ቆይቷል።

ኤርትራ ከኢጣሊያ ቅኝ ግዛት ወጥታ በእንግሊዝ ወታደራዊ አስተዳደር ሥር በቆየባቸው ዓመታት የእንግሊዝ መንግሥት ኤርትራውያን ከኢትዮጵያ ጋር ተዋሕደው መኖር እንደ ሚፈልጉ ስለ ተገነዘበ ሕዝቡን በመከፋፈል በራሱ ችግር ብቻ ታጥሮና ተዳክሞ እንዲኖር የማድረግ ሥልት ተከትሎ ነበር። በዚህ ጊዜ ሕዝቡ በቅኝ ገዥው መንግሥት ከፋፍሎ የመግዛት ሥልት ሳይደናገር አንድነቱን አጠናክሮ ወደ እናት ሀገሩ ኢትዮጵያ እንዲቀላቀል ከፍተኛ አባታዊ ምክርና ትምህርት ይሰጡ ነበር ይባላል። የእንግሊዝ መንግሥትም ያሰራቸውን እንዲፈታ፤ «ኢትዮጵያ ወይም ሞት» በማለት ከአናት ሀገራቸው ጋር ለመዋሐድ ትግል የጀመሩትንም ማሳደዱን እንዲያቆም ከባለሥልጣናቱ ጋር በርከት ያሉ ደብዳቤዎች ተጻጽፈዋል።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት ሲያገለግሉ ከቆዩ በኋላ በገዳር

ወር 1944 ዓ.ም ቀድሞ በደብረ ቢዘን ገዳማቸው በወረራውም ወቅት ቢሆን የውስጥ አርበኛነታቸውን ቤተ ክህነቱም ሆነ ቤተ መንግሥቱ በመረዳቱ በ1944 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባበልዮስ ወደ አዲስ አበባ ተጠርተው በግርማዊ ጃንሆይ መልካም ፈቃድ የአሰባት ገዳምን እንዲያስተዳድሩ ተሾሙ። ሹመቱን በአኩቱት የተቀበሉት ብፁዕነታቸውም ወደ ገዳሙ ከሌዱበት ጊዜ ጀምሮ ለሁለት ዓመታት ልዩ ልዩ ደገኛ ተግባራትን አከናውነዋል።

ከሁለት ዓመታት አገልግሎት በኋላ አሁንም በግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ፈቃድ በ1946 ዓ.ም ከአሰባት ወደ መናገሻ ገነተ ጽጌ ቅዱስ ጊዮርጊስ ተዛውረው በአስተዳዳሪነት እንዲያገለግሉ ሆኑ። በዚያም እንደ ተለመደው ልዩ ልዩ ጠቃሚ ሥራዎችን በመሥራታቸው በ1948 ዓ.ም የኢትዮጵያ የክብር ኮከብ ኒሻን ከግርማዊ ጃንሆይ ተሸልመዋል።

ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ በነበራቸው ወርቆ የማሠራት ብቃት በቤተ መንግሥቱም ሆነ በቤተ ክህነቱ ከፍተኛ ተቀባይነት እያገኙ በመሔዳቸው በ1949 ዓ.ም የመንበረ ጦየት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል ሊቀ ሥልጣናት ሆነው ተሾሙ። በከፍተኛ ድምፅ ተመርጠው በ1950 ዓ.ም የሕግ መወሰኛ ምክር ቤት አማካሪ ዘንድ ሠርተዋል። ከዚህም ጋር በዚሁ ዓመት በዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ ቤትና በመንበረ ጦየት ቅድስት ሥላሴ ገዳም በተቋቋመው የአስተዳደር ቦርድ በአባልነት እንዲሠሩ ተደርጓል። በአባልነታቸው ባላዩት ብቃትም በግርማዊ ንጉሠ ነገሥቱ መልካም ፈቃድ የቦርዱ ፕሬዚዳንትና የመንበረ ጦየት ቅድስት ሥላሴ ገዳም ሊቀ ሥልጣናት ዘንድ ተሾሙ።

በመጨረሻም ሊቀ ሥልጣናትና የአስተዳደር ቦርዱ ፕሬዚዳንት ሆነው በመሥራት ላይ ላሉ ሐምሌ 12 ቀን 1952 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባበልዮስ አንብሮተ ዕድ የከፋና ማጂ ጳጳስ በመሆን እንደ ገና በጽጽብና ተሾሙ።

ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ በሀገሩ ሰብስታቸው ሰብስተ ወንጌል እንዲሰፋፋ፤ ያላመኑ እንዲጠመቁ፤ ያመኑ እንዲጸኑ በማድረግ ተሳል የማይባል ሥራን ሠርተዋል። በዚህ ደገኛ አገልግሎታቸውም የሀገሩ ሰብስታቸውን ሕዝብ ፍትህ አትርፈው ይኖሩ ነበር። በተለይ በሀገሩ ሰብስቱ የሰብስተ ወንጌል አገልግሎት ተጠናክሮ እንዲተላል ከነበራቸው ጉጉት የተሃሃ በ1958 ዓ.ም «የአርቶዶክስ ተዋሕዶ ምእመናን ሰብስተ ወንጌል ማኅበር» የተሰኘ ማኅበር በማቋቋም ሰብስተ ወንጌል ያልደረሰው ሕዝብ እንዲደርሰው አድርገዋል። በመላው ሀገሩ ሰብስቱ ባሉ አብያተ ክርስቲያናት ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎች እንዲሠሩ

በማድረግም የካህናት የገቢ ሁኔታ ተሻሽሎ አገልግሎታቸው ላይ አንዲያተኩሩ አድርገዋል።

ብዙዎቻቸው የወጣቱን ትውልድ የቤተ ክርስቲያን ተረካቢነት በውል በመረዳታቸው በሀገረ ስብከታቸው ወጣቶች በልዩ ልዩ ማኅበራት አንዲደራጁ ከፍተኛ ምክርና ድጋፍ ይሰጡ ነበር ይባላል። በዚህም በ1960 ዓ.ም የጎሬ ደብረ ገነት ቅድስት ማርያም ወጣቶች ክርስቲያናዊ ማኅበርን፣ በ1963 ዓ.ም የመቱ ቅዱስ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን «ብርሃነ ወንጌል» ማኅበርን፣ በ1970 ዓ.ም የበደሌ መድኃኒ ዓለም «ፍኖተ ብርሃን» ማኅበርን፣ በዚያው ዓመት በያዩ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን «ፍሬ ተዋሕዶ» ወጣቶች ማኅበርን አቋቁመዋል። ካቋቋሙም በኋላ አዳራሽ እንዲሠራላቸው፣ የሚማማሩበት መጽሐፍ ቅዱስ በብዛት እንዲያገኙና መምህራን እንዲመደቡላቸው በማድረግ አሳቸውም እየተገኙ ይመክሯቸውና ያለተሞሯቸው ነበር ይባላል።

ብዙዎች አቡነ ቄርሎስ በሌሎች አባቶች ብዙም ያልተለመደ አንድ አርአያነት ያለው ልምድ ነበራቸው ይባላል። ይኸውም የዕለት ክልለት ውሏቸውን እየመዘገቡ ያስቀምጡ ነበር። በሕይወት ዘመናቸው በመጻፍ ያጠራቀሙት የዕለት ክልለት ውሎ ዘገባ /diary/ ባሬ አቶ አብርሃ ገ/ሕይወት በተሰኙ የብዙዎቻቸው ተማሪ አጅ ይገኛል።

ብዙዎቻቸው በሕይወት ዘመናቸው ቅድስት ቤተ ክርስቲያንንና ሀገርን በማገልገል ላበረከቱት ሰፊ አስተዋጽኦ በተለያዩ ጊዜያት ልዩ ልዩ ሽልማቶችን አግኝተዋል። በመጨረሻም በዕድሜያቸው መግፋት የተነሣ በአደባባይ ይሰጡት የነበረውን አገልግሎት በማቆም ከአዲስ አበባ ወደ አስመራ ሕደው በጸሎት ቆይተው ጥር 23 ቀን 1979 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ተምረው ባሉት ማህበራትና ልብስ ምንክሱና በልበሱበት ታላቁ የደብረ ቢዘን ገዳም ብዙዓን ሊቃኑ ጳጳሳት፣ የገዳማት እበምኔቶች፣ የመንግሥት ባለ ሥልጣኖችና በርካታ ምእመናን በተገኙበት ተፈጽሟል። የብዙዎቻቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.26. ብዙዎች አቡነ አብርሃም ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1905 - 1995 ዓ.ም/

የቀድሞ ስማቸው መምህር ጥበቡ ምሕረቴ ይባል ነበር። ብፁዕ አቡነ አብርሃም ከአባታቸው ከብላታ ምሕረቴ ትርፌና ከእናታቸው ከወ/ሮ በበጠች ጸዳል ጎዳር 13 ቀን 1905 ዓ.ም በምሥራቅ ጎጃም ሀገረ ሰብከት ደብር ቅዱስ እንድማጣ እየሱስ ከተባለ ቦታ ተወለዱ።

ዕድሜያቸው ለትምህርት እንደ ደረሰ በተወለዱበት ደብር ከፊደል እስከ መዝሙረ ጻዊት ያለውን የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርት አባ ተገኝ ወልደ ጊዮርጊስ ከተባሉ አባት ተማሩ። ከዚያም ትምህርታቸውን በማስፋፋት አዚያው ትውልድ ሀገራቸው አካባቢ ንጎት እየሱስ ከተባለ ደብር መምህር በትሩ፣ መምህር አገሩና መምህር ከንፋ ከተባሉ መመህራን ምዕራፍን፣ ጾመ ድጓንና ድጓን ተማሩ። ከዚህ በኋላ ወደ አዲስ አበባ በመምጣት ከግብፃዊው ሊቀ ጳጳስ ከብፁዕ አቡነ ማቴዎስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ።

ከዚህ በኋላ ወደ ጎጃም ተመልሰው ወደ ቅኔ ትምህርት ቤት በመግባት በዩረዝ ቅዱስ ሚካኤል ከመምህር ልሳነ ወርቅ፣ በብቸና ቅዱስ ጊዮርጊስ ከመምህር ውብሸት፣ በደብረ ኤልያስ ከመምህር ገብረ ሥላሴ ከንፈ በመዘዋወር ቅኔን ከነአገባቡ ጠንቅቀው ተማሩ።

ቅኔውን በተገሰጠው ሁኔታ ያጠናቀቁት ብፁዕ አቡነ አብርሃም እንደ ገና ወደ ዜማ ቤት በመግባት በደብረ ማርቆስ ክርእስ ደብር ጸጋ ገብረ ሥላሴ ድጓውን ሦስት ጊዜ ዘልቀው በመምህርነት ተመረቁ። ቀጥለውም በደብረ ኤልያስ ከመምህር እንደሸው አቋቋም ከተማሩ በኋላ ወደ ጎንደር ተሻግረው በአፈረ ዋናት በሳና ቅዱስ ጊዮርጊስ ከመሪ ጌታ ፍሥሐ መንገሻ ዝማሬንና መዋሥዕትን አጠኑ።

ከዚህ በኋላ ትምህርታቸውን በመቀጠል ግንቦት 21 ቀን 1924 ዓ.ም ወደ ጎንደር ከተማ ገብተው በመካነ ስማዕት ቅዱስ ቂርቆስ ከመሪ ጌታ አካሉ የአቋቋም ትምህርት ከአነ ሙሉ ይትበሃሉ ተምረው ተመረቁ። በዚያውም በደንቀዝ ማርያም ከመምህር ተክለ ማርያም ቅዳሴን ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ አብርሃም አሁንም ትምህርታቸውን ለማስፋፋት በ1928 ዓ.ም ወደ ትርጓሜ መጽሐፍት ቤት በመግባት በጎንደር ጎምጃ ቤት ማርያም ከመምህር ክፍለ ማርያም ይመር የኪዳንና የትምህርት ጎቡአትን፣ የሐዲሳትን ትርጓሜ በሙሉ ከአስቃ ገብረ እየሱስ፣ የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜ፣ ከመምህር ተመስገን፣ ሃይማኖተ አበውንና ቄርሱን፣ ከመምህር ጌታሁን፣ የጻዊት ትርጓሜን ከመ/ር አፈ ወርቅ ገብረ ሥላሴ የኢሳይያስ ትርጓሜን ተምረው በመምህርነት ተመረቁ።

ብፁዕ አቡነ አብርሃም ከላይ በቀረበው ዓይነት በዕውቀት መንፈሳዊ ከተገነቡ እና ማንነታቸውን ከመረመሩ በኋላ የአባቶቻቸውን ሥርዓት ለመፈጸም ወደ ዋልድባ በቋር ኪዳነ ምሕረት በመሔድ እንደ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት የአመክሮ ጊዜያቸውን አጠናቀው በወቅቱ በገዳሙ አበ ምኒት መዓርገ ምንክሶናን ተቀበሉ። ከዚያም ወደ ሐረር በመምጣት በወቅቱ የሐረር ሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስና የብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርክ እንደ ራሴ ከነበሩት ብፁዕ አቡነ ቴዎፍሎስ መዓርገ ቅስናን ተቀበሉ።

ቅስናን ከተቀበለ በኋላ በዚያው በሐረር ሀገረ ሰብከት የዓለማዊ ቅዱስ ማርቆስ፣ በሐረር ከተማ የደብረ ገነት መድኃኔ ዓለም አብያተ ክርስቲያናት አስተዳደሪ በመሆን በየተራ ተሾመው አገልግለዋል። ከዚህም ጋር ሐረር ይገኝ በነበረውና በቤተ ክርስቲያኗ ተቋቁሞ በነበረው በልዑል ራስ መኩንን መንፈሳዊ ት/ቤት በግእዝ ሰዋሰውና የቅዱሳት መጻሕፍት መምህር በመሆን አገልግለዋል።

ብፁዕ አቡነ አብርሃም በዚህ ዓይነት ቤተ ክርስቲያንን በማገልገል ላይ ሳሉ ሐምሌ 18 ቀን 1952 ዓ.ም ሰባት ቆሞሳት ተመርጠው ኤጲስ ቆጶሳት ሆነው በተሾሙ ጊዜ እርሳቸው አንዱ በመሆን በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባበልዮስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ አንብሮተ እድ በጊዜው አጠራር ከምባታ፣ ሐይቆችና ቡታጅራ እውራጃ ኤጲስ ቆጶስ ሆነው ተሾሙ።

ብፁዕነታቸው ወደ ተሾሙበት ሀገረ ሰብከት ከሔዱ ጀምሮ የተለያዩ እምነትና ሰብከት አምልኮት የነበራቸውን በማስተማር፣ በማሳመንና በማጥመቅ የቤተ ክርስቲያናችን አባላት እንዲሆኑ አድርገዋል። በወቅቱም ይህ መልካም አገልግሎታቸው በጋዜጣ፣ በሬድዮና በመሳሰሉት የመገናኛ ብዙኃን በሰፋት ይሠራጭ ነበር።

በ1955 ዓ.ም ወደ ሐረርጌ ሀገረ ሰብከት እንዲዛወሩ ተደርጎ እስከ 1976 ዓ.ም ድረስ በእንደራሴነትና በሊቀ ጳጳስና ተገቢውን አባታዊ አገልግሎት አበርክተዋል። ይህም አገልግሎት ሰበካ ጉባኤያትን በማቋቋምና በማጠናከር፣ አዳዲስ አብያተ ክርስቲያናትን በማሠራት፣ ኢ ለማንያንን አስተምሮና አሳምኖ በማጥመቅ የሰጡትን ያልተቆጠበ አገልግሎት ያጠቃለለ ነው። ከዚህም ጋር ከብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ መመሪያን በመቀበል በሐረር ከተማ የነበረው መንፈሳዊና ዘመናዊ ት/ቤት በአቋሙ እንዲሰፋፋና እንዲያድግ አድርገዋል።

ብፁዕነታቸው ከመስከረም 15 ቀን 1976 ዓ.ም ጀምሮ ከሐረርጌ መንበረ ጳጳስና ወደ አዲስ አበባ መንበረ ፓትርያርክ ተዛውረው የመላ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን

የሰብከተ ወንጌልና ሐዋርያዊ ተልእኮ ሥራ የበላይ ሐሳፊ ሆነው ሠርተዋል። በዚህም ጊዜ ሰኔ 8 ቀን 1980 ዓ.ም በቅዱስ ሊኖሩስ ተመርጠው ለዓርባ ቀናት ያህል ዐቃቤ መንበረ ፓትርያርክ ሆነው አገልግለዋል። ከዚህም በኋላ ከየካቲት 1 ቀን 1989 ዓ.ም ጀምሮ የመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤልና የታዕካ ነገሥት በአታ ሰማርያም አድባራት የበላይ ሐሳፊ ሆነው እንዲሠሩ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃኑ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ዘኢክሱም ወዕጪጌ ዘመንበረ ተክለ ሃይማኖት ፈቃድ ተሹመው ሰተወሰኑ ዓመታት አባታዊ አገልግሎት ሰጥተዋል።

ብፁዕነታቸው ሀብተ ዜማ የተሰማቸው አባት ነበሩ። በዚህም በዕድሜ ምክንያት ዐቅማቸው እስከ ደክመበት ጊዜ ድረስ በዐበይት በዓሳት ማሕሌት፣ በአጽዋማት ጊዜ ደግሞ ለዓታት ደክመኛ ሳይሉ ይቆሙ ነበር። በቅርብ የሚያውቋቸው እንደ ሚናገሩት ብፁዕ አቡነ አብርሃም ደግነትና ትሕትና ያበዙ ነበር።

ብፁዕ አቡነ አብርሃም የጤና መታወክ ካጋጠማቸው ጊዜ ጀምሮ በመኖሪያ ቤታቸው ቢወሰኑም አእምሮአቸው ሳይዛባ፣ አንደበታቸው ሳይረታ እስከ ዕለተ ዕረፍታቸው ቆይተዋል። አልፎ አልፎም በቅርብ ረዳቶቻቸው ድጋፍ ወደ መንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን በመሔድ ተወዳጁን ጣዕመ ዜማቸውን ያሰሙ ነበር።

ብፁዕነታቸው አብሯቸው የሚቀድስ ቄስም ሆነ ዲያቆን ቀለም ቢገድፍ የተሳሳተውን እያስተካከሉ ይሔዱ ነበር።

ብፁዕ አቡነ አብርሃም በዚህ ዓለም ይኖሩበት ዘንድ ተለፍሮ የተሰማቸው ዕድሜ ሲጠናቀቅ ነሐሴ 29 ቀን 1995 ዓ.ም በተወለዱ በ90 ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞተ ሥጋ ተለዩ። ዕርጅና ያሳሸነፈው የብፁዕ አቡነ አብርሃም በያሬዳዊ ጣዕመ ዜማ የታሸ አንደበት ዳግም ላንሰማው ተዘጋ።

የቀብራቸው ሥነ ሥርዓት ነሐሴ 30 ቀን 1995 ዓ.ም በመን በረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ፣ ብፁዓን አበው ለቃኑ ጳጳሳት ወኪሊስ ቆጳሳት፣ የጠቅላይ ቤተ ክህነት የየመምሪያውና የየድርጅቱ ሐላፊዎች፣ የአዲስ አበባ ሀገረ ሰብከት ገዳማትና አድባራት አስተዳዳሪዎች፣ ካህናት፣ መዘምራንና የሰንበት ት/ቤት ወጣቶች እንዲሁም ምእመናን በተገኙበት ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.27. ብፁዕ አቡነ ሚካኤል ሣልሳይ

ሊቀ ጳጳስ

/1903 - 1995 ዓ.ም/

መምህር ወልደ ሚካኤል ይባሉ የነበሩት ብዕሶ አቡነ ሚካኤል ከአባታቸው ከአቶ /በኋላ አባ/ ገብረ እግዚአብሔር እና ከእናታቸው ከወ/ሮ ሃምበነሽ መርሻ ታኅሣሥ 20 ቀን 1903 ዓ.ም ተወለዱ። በታውም በቀድሞው በጌምድር ጠቅላይ ግዛት በሰሜኑ ክፍል ሳንግ ቆላ ወገራ ልዩ ስሙ እየሩ በአታ ማርያም ይባላል።

ብዕሶ አቡነ ሚካኤል በወላጆቻቸው ቤት በእንክብካቤ አድገው ሰድሜያቸው ስትምህርት ሲደርስ በዚያው በተወለዱበት አካባቢ በሚገኘው የቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን አለቃ ተካልኝ ከተባሉ መምህር ዘንድ የንባብ ትምህርታቸውን ተማሩ። ልክ በ12 ዓመታቸው ከግብዓዊው ብዕሶ አቡነ ማቴዎስ መኖርገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚያም ትምህርታቸውን ከዚያው አለቃ ተካልኝ ጋር በመቀጠል ውዳሴ ማርያም፣ ጸዋትወ ዜማ፣ ጾመ ድጓ፣ አቋቋምና መስተጋብሶ ጠንቅቀው ተማሩ።

ከዚያም በመንፈስ ቅዱስ አነሣሽነት ወደ ዋልድባ አብረን ታት ገዳም ወረዱ። በእርግጥ ወደዚያ ከጓደኛቸው ጋር ሲሔዱ እንመነኩሳስን ብለው አልነበረም። ከዚያ ሲደርሱ ግን የመነኩሳቱ በተለይ የወጣት መነኩሳት ሕይወት በእጅጉ ማረካቸው። በዚህ የተነሣም ብዕሶነታቸውና ጓደኛቸው የገዳሙን አባቶች ካላመነ ኩሳችሁን ብለው ጠየቁ። የገዳሙ አባቶችም ምንም እንኳን ሕፃናት ናቸውና እንዲቆዩ ቢነግሯቸውም ሐሳባቸውን ባስመቀበላቸው እንደ ፈቀዳችሁ ይሁን ብለው አመነኩሷቸው።

ብዕሶ አቡነ ሚካኤል ከትውልድ ሀገራቸው ወደ ዋልድባ አብረዋቸው ከሔዱት ወንድማቸው ጋር መኖርገ ምንኩስናን ከተቀ በሱ በኋላ ከዚያው ዋልድባ አካባቢ ወደ ሚገኘው እንደልሻ ኪዳነ ምሕረት ገዳም ሔደው ገዳሙንና በአካባቢው የሚገኙ ሌሎች አብዮተ ክርስቲያናትን ሲያገለግሉ ቆዩ። ከዚያም ትምህርታቸውን ለማስፋፋት ወደ ደብረ ዓባይ ሔዱ።

በዚያም የቅዱስ ትምህርታቸውን የኔታ ገብረ ኪዳን ከተባሉ መምህር ዘንድ መከታተል ጀመሩ። ይሁን እንጂ ትምህርታቸውን በጥሙና እየተከታተሉ ሳለ ቀድሞም ከገዳማቸው ወጥተው እንዲ ሔዱ ያልወደዱት የእንዳልንሻ ኪዳነ ምሕረት ገዳም አባቶች መልሰው ወደ ጎንደር ይዘዋቸው ሔዱ።

የቅዱስ ትምህርታቸውን አቋርጠው የተመለሱት ብዕሶ አቡነ ሚካኤል እንደ ቀድሞው ሁሉ ከሚወጃቸው ማኅበረ መነኩሳት ጋር በመሆን የተለመደ አገልግሎታቸውን እንደ ቀጠሉ በ1925 ዓ.ም ልዕልት ዘንበ ወርቅ ሲሞቱ የገዳሙ አበምኔት ጃንሆይን እግዚአ ብሔር ያጥናዎት ለማለት ወደ አዲስ አበባ ሲመጡ ብዕሶነታቸ

ውም የአበምኔቱ ተከታይ ሆነው ወደ አዲስ አበባ መጡ።

አዲስ አበባ እንደ ደረሱም ደብረ ዓባይ ላይ በእንደልሻ ኪዳነ ምሕረት ወንድሞቻቸው አማካይነት ተስይተዋቸው የሔዱትን የቅዱሴው ምስክር የኔታ ገብረ ኪዳንን በዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ ቤት በአታ ለማርያም ገዳም ጉባኤ ዘርግተው ሲያስተምሩ አገኙ ዋቸው። ቀድሞም ሲማሩ የንጉስት ትምህርት ነበረና ተከትለዋቸው ወደ አዲስ አበባ የመጡትን አበ ምኔት ትተው ወደ የኔታ ገብረ ኪዳን ጉባኤ በመግባት ትምህርታቸውን እንደ ገና ቀጠሉ። የቅዱ ሴውን ትምህርት በአጭር ጊዜ አጠቃሰው በመምህርነት ከተመረቁ በኋላ የአርሳቸው ረዳት ሆነው ማስተማር ጀመሩ።

ብዕሶ አቡነ ሚካኤል ክሊቀና ደጉ መምህራቸው ጋር በማስተማር ላይ ሳሉ የአጣልያ ጦር ኢትዮጵያን ወረረ። በዚህን ጊዜ የቀድሞው ሊቀ ሲቃውንት ገብረ አብ /በኋላ ብዕሶ አቡነ ፊልጶስ/ የበአታ ለማርያም ገዳም አስተዳዳሪ ነበሩና ማይጨው ከጃንሆይ ጋር ሲዘምቱ አብረው እንዲዘምቱ አደረጓቸው። ከዚያም የጦርነቱ ሁኔታ አልሆነ ብሎ ንጉሡና የተከተሏቸው ወደ አዲስ አበባ ሲመለሱ ብዕሶነታቸው ላለታ ላይ ታመው ቀሩ። ከወራት ቆይታ በኋላ ምንም እንኳን ከሕመማቸው ቢያገግሙም አካባቢውን ስለ ተላመዱትና እንዲ ባሕታዊም ከዚያው እንዲቆዩ ስለ ነገራቸው ወደ አዲስ አበባ መምህራታቸውን ትተው በዚያው ባረፉበት ደብር ጉባኤ ዘርግተው ማስተማር ጀመሩ።

በመምህርነት የተመረቁበትን የቅዱሴ ትምህርት እያስተማሩ በአንድ ጎን ቅኔን፣ ሐዲሳትንና ባሕረ ሐሳብን ያሄዱ ነበር። በዚህ ዓይነት አምቦቱ የመከራ ዘመን አልፎ ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ወደ አዲስ አበባ እንደ ተመለሱ ሲሰሙ ደቀ መዛሙርቶቻቸውን አበክ ትለው ወደ አዲስ አበባ መጡ።

አዲስ አበባ እንደ ደረሱም ያኔ በበአታ ተሹመው የነበሩት ሲቀ ሲቃውንት ገብረ መስቀል /ኋላ አቡነ ዮሐንስ/ በአታ ላይ ቅዱሴ እንዲያስተምሩ ጋበዟቸው። ብዕሶነታቸውም ግብዣውን በአኩ ቴት በመቀበል ከመሸምገላቸው የተነሣ ወደ አገሪ ሔጄ እሞታስሁ ብለው ወንበራቸውን አጥፈው ወደ ደብረ ዓባይ በሔዱት የቀድሞ መምህራቸው የኔታ ገብረ ኪዳን ቦታ ተተክተው ቅዱሴ ማስተማር ጀመሩ።

ለዐሥር ዓመታት ቅዱሴ በማስተማር በርከት ያሉ ደቀ መዛሙርትን ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ካበረከቱ በኋላ ምንም እንኳን ለረጅም ዓመታት ሲያስተምሩት ቢቆዩም የተረሣ የተገደፈ ይኖረል በሚል ሲከልሱት ወደ ደብረ ዓባይ ሔዱ። በዚያም ለሦስት

ወራት ያህል ከከለሉ በኋላ እግረ መንገዳቸውን ወላጆቻቸውንና ዘመዶቻቸውን ለመጠየቅ ወደ ትውልድ ሀገራቸው አቀኑ።

ከተለዩአቸው 14 ዓመት ያህል ከሆናቸው ወላጆቻቸው ጋር ሲገናኙ እናታቸውም ሆኑ እባታቸው መንኲሰው እገኙባቸው። ከእነሱም ጋር ለአርባ ቀናት ከቆዩ በኋላ ተመልሰው ወደ አዲስ አበባ መጡ። እዲስ አበባ እንደ ደረሱም የተመደቡት በቀድሞው ቦታቸው ታዕካ ነገሥት በኢታ ለማርያም ሳይሆን የመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ገዳምን አልቅና ነበር። ከአልቅናውም ጋር የብጹዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ የመጀመሪያው አቡነ ቀሲስም ነበሩ።

በዚህ ዓይነት ስብደት ዓመታት ያህል ካገለገሉ በኋላ ወደ መንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም በአልቅና ተመድበው ተዛወሩ። በተሰጣቸው የማስተዳደር ጸጋም ገዳሙን በግሩም ሁኔታ በማገልገል ሳይ ሳሉ በሐምሌ ወር 1952 ዓ.ም በተደረገው የጽሑፍ ምርጫ ተመርጠው ከሌሎች ስድስት እባቶች ጋር በብጹዕ አቡነ ባስልዮስ ሊቀ ጳጳሳት አንብሮተ እድ መዓርገ ጽሑፍን ተቀበሉ።

ብጹዕ አቡነ ሚካኤል መዓርገን ከተቀበሉ በኋላ የተመደቡት ሀገረ ሰብክት ቦረና ነበር። በተሰጣቸው ሀገረ ሰብክት ገቆዩባቸው እምስት ዓመታት ሕዝቡን አስተምሮ በማጥመቅ፣ አብያተ ክርስቲያናት ባልነበሩባቸው ቦታዎች በማሳነስ፣ የሀገረ ሰብክቱ መንፈሳውያን ወጣቶችን በማስተማር ከህነት በመስጠት ወደ እገልግሎት እንዲሠማሩ አድርገዋል። ከዚያም ወደ አርሲ ሀገረ ሰብክት በመሃወር ለእንድ ዓመት አገልግለዋል።

ከአርሲ ቀጥሎ የተመደቡት ረዘም ሳለ ጊዜ ወደ ቆዩበትና ከሀገረ ሰብክቱ ካህናትና ምእመናን ጋር በመተባበር በርካታ ሥራዎችን ወደ ሠሩበት ኤርትራ ሀገረ ሰብክት ነበር። ከ1959 ዓ.ም እስከ 1971 ዓ.ም በሀገረ ሰብክቱ በሊቀ ጽሑፍ ሲያገለግሉ እስተዳደራዊው መዋቅር መልክ እንዲኖረው፣ ቁጥራቸው ውስን የነበሩ እብያተ ክርስቲያናት እንዲበራከቱ አድርገዋል።

ዋልድባ ሰቋር ኪዳነ ምሕረት ገዳም ምንም እንኳን በእንድ ስም ቢጠራም ዘጠኝ ደወል /ዘጠኝ ማኅበር/ ነበረው ይባላል። በዚህ የተነሣ እልፎ አልፎ ሰይጣን በሚያሰነሳባቸው ፈተና ማኅበራቱ እርስ በርስ ይጣሉ ነበር። ቅዱስ ሲኖሶስ ገዳሙ በእንድ ደወል /በእንድ ማኅበር/ ይጠቃልል ዘንድ ሲወሰን ውሳኔውን ተግባራዊ እንዲያደርጉ የተመረጡት ብጹዕነታቸው ነበሩ። ታዲያ ብጹዕነታቸው ቅድስት ቤተ ክርስቲያን የጣሰችባቸውን አደራ ይዘው ወደ ቦታው በመሔድ የተጣመመውን እቃንተው ማኅበራቱን እርስ በርስ አስማምተው በእንድ ገዳማዊ አስተዳደር እንዲተዳደሩ አድርገው መጥተዋል።

ብጹዕ አቡነ ሚካኤል በእርጅና ምክንያት በስተ መጨረሻ ቤት ቢውሉም ለብዙ ዓመታት ወደ አስተዳደሯት መንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን በመሔድ ሕዝቡን ይባርኩ ነበር። ምክርና ታሪክ ፈልጎ ወደ በኢታቸው ለሔደም ደክመኝ ሰለቸኝ ሳይሉ ይመክሩና ያስተምሩ ነበር። በሰድሜያቸው መጨረሻ ባደጉበት አካባቢ ደባርቅ ከተማ ላይ እዲላ የመድኃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያን በራሳቸው ገንዘብ አሠርተው ለሕዝቡ አበርክተዋል።

ዕድሜ እየተጫናቸው የሔዱት ብጹዕ አቡነ ሚካኤል በዚህ ዓለም ይኖሩበት ዘንድ የተሰጣቸው ዕድሜ ሲፈጸም ጥር 26 ቀን 1995 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። የቀብራቸው ሥነ ሥርዓትም ብጹዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ፣ ብጹዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ የእዲስ አበባ ሀገረ ሰብክት እድባራትና ገዳማት አስተዳዳሪዎች፣ ካህናት፣ የሰንበት ት/ቤት መዘምራንና ምእመናን በተገኙበት ጥር 27 ቀን 1995 ዓ.ም በመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ምድር ቤት ውስጥ በሚገኘውና በቁመተ ሥጋ ሳሉ እየሔዱ ውዳሴ ማርያም ሲደግሙበት በነበረው ሥፍራ መካነ መቃብራቸው ተፈጽሟል። የብጹዕነታቸው በረከት ይደርብን። አሜን።

3.28. ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ቀዳማይ

ሊቀ ጳጳስ

/1911 - 1991 ዓ.ም/

ቀድሞ መምህር ንብረ ማርያም ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ በሰሜን ኅንደር ሀገረ ስብከት ልዩ ስሙ ሰቀልት ምቅዋመ ማርያም በተባለ ቦታ ለኔ 12 ቀን 1911 ዓ.ም ተወለዱ። አባታቸው መምህር ፈንታ ስምስም እናታቸው ደግሞ እመት ድንቅነሽ ውብነህ ይባሉ ነበር። እናታቸው የዓፄ ቴዎድሮስ የእናት ልጅ እንደ ነበሩ ይነገርላቸዋል።

ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በዚያው በተወለዱበት ደብር መምህር አፈ ወርቅ ከተባሉ ሊቀ ዘንድ እስከ ጸዋት ወደ ተማሩ። ከዚያ በኋላ ግንቦት 16 ቀን 1927 ዓ.ም ከብፁዕ አቡነ አብርሃም ቀዳማዊ መዓርገ ዲቄናን ተቀበሉ። ከዚያም ኅንደር ወደ ሚገኘው ማኅበረ ሥላሴ ገዳም በመሔድ ሥርዓተ ገዳምን ሲያጠኑ ቆይተው ነሐሴ 16 ቀን 1930 ዓ.ም የገዳሙ አበ ምኔት ከነበሩት መምህር ወልደ ሚካኤል የምንኩስናን መዓርገ ተቀበሉ።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ በዘመነ ወረራ ወደ ማኅበረ ሥላሴ ሲገቡ መልክ ቀና ነበሩና አንዳንድ መነኮሳት «ወረራውን ሸሽቶ የመጣ ከነገሥታት ዘር የሆነ ልጅ ይሆናል፤ እሱን ፈልጎ የመጣ ጠላት እንዳይፈጅን» በማለት ወደ ማኅበሩ እንዳይገቡ ከልከዋቸው ነበር ይባላል። ይሁን እንጂ ብፁዕነታቸው በጥርጣሬም ቢሆን በገዳሙ ተቀባይነት እግኝተው በኋላ መናኘታቸው ተረጋግጦ ሊመነኩሱና ቆይቶም የገዳሙ አበምኔት ሊሆኑ ችለዋል።

በነበራቸው ትምህርታቸውን የማስፋፋት ፍላጎት ከማኅበረ ሥላሴ በመነሣት ወደ ደብረ ዓባይ ወርደው በወቅቱ የታወቁ መምህር ከነበሩት መምህር ኪዳነ ማርያም ዘንድ ቅዳሴ ተማሩ። በመቀጠልም ከመምህር ተክለ መድኅንና ከእስቃ ዳዊት ዘንድ ትርጓሜ ዳዊትን ተማሩ። በመጨረሻም ጥር 20 ቀን 1938 ዓ.ም ከግብፃዊው ሊቀ ጳጳስ እቡነ ቄርስብ መዓርገ ቅስናና ቀምስና ተቀበሉ።

ከዚያም በ1940 ዓ.ም ሥርዓተ ምንኩስና የፈጸሙበት የማኅበረ ሥላሴ ገዳም አበ ምኔት ይሆኑ ዘንድ በማኅበረ መነኮሳቱ ተመረጡ። እርሳቸውም ማኅበሩ የሰጣቸውን ሐላፊነት በእሸታ ተቀብለው ለስድስት ዓመታት አገልግለዋል። በዚህ ወቅት በገዳሙ እካባቢ የሚገኙትን የጉምዝ ብሔረሰብ እባላት በማስተማር አጥምተዋል።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ከንጉሡ ጋር ለመጀመሪያ ጊዜ የተዋወቁት ኢትዮጵያ ከወራሪው የኢጣልያ መንግሥት ቁጥጥር ነጻ በወጣች ጊዜ ንጉሡ በሱዳን አድርገው ወደ ኢትዮጵያ ሲመጡ እግረ መንገዳቸውን ወደ ማኅበረ ሥላሴ ገዳም በሄዱ ጊዜ ነበር። ከዚያ

ጊዜ ጀምሮ ብፁዕነታቸው የንጉሠ ቀራቢ ነበሩ። እንዲያውም በነገር ሁሉ እስከ መገባደጃ ድርሰው ነበር ይባላል። በእርግጥ ንጉሡ በተሰይመው መጀመሪያ አካባቢ ያለምንም ፍርሐት ይገባቸው በሰ ነበረና በመልክ ቀናነታቸው «የኢያሱ ልጅ ባይሆን እይቀርም» እያሉ በጥርጣሬ ይመለከቷቸው ነበር ይባላል። በኋላ ግን ዬት መጣቸውን በሚገባ ካወቁ በኋላ በእጅጉ ያቀርቧቸውና የጠየቁትን ሁሉ ይፈጽሙላቸው ነበር። ብፁዕነታቸውም ይህንን ቀራቢነታቸውን በመጠቀም በአበምኔትነታቸው ንጉሡ ሰገዳሙ እንዲያሰቡ ያደርጉ እንደ ነበር ይነገራል። በእርግጥ በወረራው ጊዜ ከኢትዮጵያ ገዳማት በፋሺስቱ ጦር ያልተደፈረና የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማም ያልወረደበት ገዳም በመሆኑ ንጉሡ ራሳቸው ሰገዳሙ ልዩ አመለካከት ነበራቸው።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ በማኅበረ ሥላሴ ገዳም እባ ምኔት ነታቸው የሠሯቸው ጠቃሚ ሥራዎች ዜና ንጉሡም በቅርብ ያውቁ ነበርና በ1940 ዓ.ም በንጉሠ ነገሥቱ ፈቃድ ከማኅበረ ሥላሴ ወደ ጎጃም ጠቅላይ ግዛት በመሔድ በወቅቱ በሕዝባዊ ኑሮ ዕድገት ሚኒስቴር የጎጃም ጠቅላይ ግዛት መተከል አውራጃ የነገደ ጉምዝ የሕዝብ ሰድገት ሥራ አስኪያጅ በመሆን ተሾሙ። በዚያም በቤተ መንግሥቱ የተሰጣቸውን ሐሳፊነት ባለ መዘንጋት በርካታ ሰዎችን በማስተማር እጥምቀው የክርስትና እምነት ተከታይ እንዲሆኑ አድርገዋል። ብዙ አብያተ ክርስቲያናትንና ት/ቤቶችንም አሠርተዋል።

ይህንና የመሳሰለውን አገልግሎት በትጋት ለቅድስት ቤተ ክርስቲያናቸውና ሀገራቸው ሲያበረክቱ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ሐምሌ 12 ቀን 1952 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ አንብሮተ ዕድ የኤጲስ ቆጳሰነት መዓርግ ተቀበሉ። የተሾሙትም በንጉሡ መራጭነትና አቅራቢነት እንደ ነበረ ይነገራል።

ከሹመቱም በኋላ የአሰላ፣ የመተከልና የደንቢ ዶሎ ጳጳስ ሆነው ተመደቡ። ወደ አህጉረ ሰብከታቸው ከሌዱ ጀምሮም ቦታው ሰብከተ ወንጌል በሚገባ ያልተሰፋፋበት፣ አብያተ ክርስቲያናት በደንብ ያልተሰፋፋበት መሆኑን በመገንዘብ ቅድሚያውን ለእርሱ በመስጠት መንቀሳቀስ ጀመሩ። ምንም እንኳን አህጉረ ሰብከታቸው የተበታተኑና ለቅኝት የማያመች ቢሆንም ብፁዕነታቸው ግን ደክመኝ ሠሰቸኝ ሳይሉ ረጅም መንገድ በአግራቸውና በከብት ተጭነው እየተዘዋወሩ በርካታ ኢ አማንያንና መናፍቃንን በማስተማር በጥምቀት ከቅድስት ቤተ ክርስቲያን እንድት እንዲቀላቀሉ አድርገዋል። በርካታ አብያተ ክርስቲያናትን፣ የልማት ቦታዎችን አሳንፀዋል፣ አስፋፍተዋል።

በዚህ ደገኛ ተግባራቸው በንጉሠ ነገሥቱ ፊት የበሰጠ ከፍ ከፍ ያሉት ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ በ1957 ዓ.ም በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ትእዛዝ ወደ ቅድስት ሀገር አየሩሳሌም በመሔድ የኢትዮጵያ ገዳማት ሊቀ ጳጳስ ሆነው እንዲሠሩ ተደረገ። ብፁዕነታቸውም ወደ ኢየሩሳሌም ከሌዱ ጊዜ ጀምሮ ቤተ ክርስቲያናትን ከግብጽ እርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ጋር ለረጅም ዘመናት በትኩረት በተከራከሩ የነበረውን የዲር - ኤል - ሠልጣን ጉዳይ በማንቀሳቀስ ኢትዮጵያ የቦታው ባለቤት እንድትሆን በሕግ አስፈርደውላታል። ከዚህም ጋር ሰገዳሙ መተዳደሪያ የሚሆን የገቢ ምንጭ በመፍጠር ልዩ ግምት የሚሠጠው ሥራ ሠርተዋል።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ከኢየሩሳሌም የበባት ዓመታት ፍሬያማ ቆይታ በኋላ በ1964 ዓ.ም ከኢየሩሳሌም ወደ ድሮው ሀገረ ሰብከታቸው ከፋ ጅማ ተዛወሩ። በዚያም ከሚያውቁት ሕዝብ ጋር እስከ 1970 ዓ.ም ድረስ በመቆየት አገልገሉ። ይሁን እንጂ በ1970 ዓ.ም ወቅቱ ወታደራዊው የደርግ መንግሥት ቀይ ሽብር በሚል ወጣቱን የሚጨፈጭፍበት ይባስ ብሎም የወቅቱን የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ በግፍ የገደለበት በመሆኑ ብፁዕነታቸው ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ተቃውሞአቸውን ማሰማት ጀመሩ። በዚህም በወቅቱ ከነበሩት ባለሥልጣናት ጋር በመቃቃራቸው ጡረታ ወጥተዋል በሚል ከሥራ እንዲገለሉ ተደረጉ።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ምንም እንኳን ከመንበረ ጳጳሳናቸው ቢነሡም ወደ ትውልድ ሀገራቸው ጎንደር በመሔድ ምእመናንን በማስተባበር የፈረሱ አብያተ ክርስቲያናት እንዲታደሱ፣ አዳዲሶችም እንዲታነፁ አድርገዋል። በአካባቢው ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎችን በማስፋፋት አብያተ ክርስቲያናቱ እንዲገለገሉ አድርገዋል። በተለይ ጣና ሉስንዮስ በተባለው ቦታ የእርሻ መሬት ወበደው በማልማት የአካባቢው ሕዝብ እንዲጠቀም ከማድረጋቸው በተጨማሪ የሥራ እርዳታ ሆነዋል። ይሁን እንጂ በመጨረሻ ከአካባቢው ሕዝብ የተወሰኑ ሰዎች ሽፍተው ብፁዕነታቸው ገንዘብ የተረፉቸው ናቸው በማለት ቤታቸው ገብተው የከብር ልብሰቻቸውን ሳይቀር ዘርፈዋቸው፣ በመጨረሻ አሳቸውን ሊገድሏቸው ሊሉ በባርካ ወንዝ አቋርጠው ሕይወታቸውን ሊያተርፉ ችለዋል። በዚህም እስከ ሕይወታቸው ፍጻሜ ድረስ ያዝኑ ነበር ይባላል።

ብፁዕ አቡነ ዮሴፍ ከሀገረ ሰብከቱ እንድላቅ ተደረግሁ ብለው ለእንዲት ቀንም ሳይከፋቸው ከላይ በተገለጠው ዓይነት በአገልግሎት ሲተጉ ቆይተው በ1980 ዓ.ም በቅዱስ ሲኖዶስ ምልክት ጉባኤ ውሳኔ ወደ ቀድሞ ቦታቸው እንዲመለሱ ተደርጎ ሀገረ ሰብከታቸውን

ይዘው እስከ 1988 ዓ.ም ድረስ አገልግሎት ሲሰጡ ቆዩ።

ከሐምሌ ወር 1988 ዓ.ም ጀምሮ ደግሞ የድሬዳዋና የምዕራብ ሐረርጌ አህጉረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ በመሆን አገልግሎት መስጠት ጀመሩ። ወደ ድሬዳዋ ከሔዱ ጊዜ ጀምሮም ደክመኝ፣ ሰልቸኝ ሳይሉ ከከበደት አገልግሎታቸው ባሻገር በርካታ የልማት ሥራዎችን ሲያከናውኑ ቆይተዋል።

ወደ መጨረሻም ምንም እንኳን ባሬ ታትሞ ለማየት ባይታ ደሉም ግብረ ሕማማት የተሰኘው ከገእዝ ወደ አማርኛ ተተርጉሞ ብዙን አባቶች እንዲታይ እንዲታተም ቤተ ክርስቲያን ስትወስን የጉባኤው ስብሰባ እሳቸው ሆነው በመመረጣቸው ሲያገለግሉ ቆይተዋል።

ብዙዎች አቡነ ዮሴፍ በባሌ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ ብዕል አቡነ ሰላማ ጋባዥነት የኖሩበትን ይጓዩለት የነበረውን ስብከተ ወንጌል ለሕዝቡ ለማዳረስ ግንቦት 12 ቀን 1991 ዓ.ም ከብዕል አቡነ ኤልያስና ሌሎች ሊቀውንተ ቤተ ክርስቲያን ጋር ሲገመገሱ በደረሰባቸው ድንገተኛ የመኪና አደጋ በ80 ዓመት ልድሚያቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ብዕል ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ፣ ብዙዎች አበው ሊቃነ ጳጳሳት፣ የአዲስ አበባ ሀገረ ስብከት አስተዳዳሪዎች፣ መምህራንና ክህናት፣ የሰንበት ት/ቤቶች አባላትና ምእመናን በተገኙበት ግንቦት 14 ቀን 1991 ዓ.ም በመንበረ ፀባዮች ትድስት ሥላሴ ካቴድራል ተፈጽሟል። በእርግጥ ብዙዎቻቸው እንዲቀበሩ የሚፈልጉት አሰቦት ገዳም ነበር ይባላል። የብዙዎቻቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.29. ብዙዎች አቡነ አትናቴዎስ ቀዳማይ

ሊቀ ጳጳስ

/1878 - 1953 ዓ.ም/

መምህር ግርማ ጽዮን ገብረ ኤዎስሳቤዎስ ይባሉ የነበሩት ብዙዎች አቡነ አትናቴዎስ በቀድሞው የኤርትራ ጠቅላይ ግዛት አካል ገብይ አውራጃ ኩርባርያ ከተባለው ሥፍራ በ1878 ዓ.ም ተወለዱ። በተወለዱ በዓሥራ አራት ዓመታቸው ዓዲኳላ ከተማ ከነበሩት መምህር ገብረ ሕይወት የመጀመሪያ እና የሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ተማሩ። እስከ 19 ዓመት ዕድሜያቸው በዚህ ዓይነት ክቆዩ በኋላ ከዚህ ዓለም ርቆ ለመኖር ፈቃዳቸው ስለሆነ፤ ከዓዕዳ አምባ ሥላሴ ገዳም በምናኔ ለመኖር ቆርጠው ገቡ።

መምህር ገብረ ማርያም የተባሉ ሊቅ ቅኔንና መጻሕፍተ ሊቃውንትን ትርጓሜ እያስተማሩ በዚሁ ዓዕዳ አምባ ገዳም በምናኔ ይኖሩ ስለነበረ ከኒሁ ሊቅ መጻሕፍተ ሊቃውንትን ሲማሩና ገዳማውያኑን ሲረዱ ቆዩ። ለ11 ዓመታት በትጋት እየተማሩና እያገለገሉ ከቆዩ በኋላ 30 ዓመት ሲሞላቸው መምህር ተብለው የዚሁ ገዳም አባ ምኔት እንዲሆኑ በመነኩሳቱ ተመርጠው ተሾሙ።

የገዳሙ አባ ምኔት ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ በቆዩበት 45 ዓመት ዕድሜ የተለያዩ መንፈሳዊያን አገልግሎቶችን አበርክተዋል። በአበ ምኔትነት የተሾሙበት ዓዕዳ አምባ ገዳም በዓኢ ኢያሱ ዘመነ መንግሥት በወጣ ከፍ ካለ ተራራ ላይ የተገደመ በመሆኑ ገዳማውያኑ የከፋ የውኃ ችግር ነበረባቸው። በዚህ የተነሳም መነኩሳቱ ገደሉን ወርደው አምስት ሰዓት ያህል ተገዘው ውሃ ቀድተው ወደ ገዳሙ ይመለሱ ነበር። ብዙዎች አቡነ አትናቴዎስ ይህንን የገዳማውያኑን ችግር ለማስቀረት ሲሉ ከገዳሙ ውስጥ አለቱን እየቆፈሩ የውሃ ማጠራተሚያ ኩሬ ጉድጓድ አሠርተው ለገዳሙ የሚበቃ ውሃ አስገኝተዋል።

እንዲሁም ከገዳሙ ውጭ መነኩሳቱ ከብት በማርባት፤ እርሻን በማስፋፋት የሚጠቀሙበት ማዕዳዎይና ደንጊያ ወርቅ ከተባለው ቦታ ውሃ ለማጠራቀም የሚያገለግል ማድብ ገድበው ለገዳሙ መጠተሚያ ሆኗል። በ1981 ዓ.ም አቆርዳት ከተባለው ከተማ ቤተ ክርስቲያንና ቤተ መነኩሳት አሠርተው መነኩሳቱ በገዳማዊ እስተ ዳደር እንዲኖሩ አድርገዋል።

ከዚህም ጋር ብዙዎች የውሃ ጥገናው የክርስትናን ትምህርት ለማስፋፋት ሰፊ ያለ ሐዋርያዊ አገልግሎት አበርክተዋል። በ1920 ዓ.ም ተከህላ ላይ ከሚገኘውና እምነ ሐጀር ከተባለው ከተማ ቤተ ክርስቲያንና አብያተ መነኩሳት እንዲኖሩና መንፈሳዊ ሥራቸውን እንዲያስፋፉ ሥርዓት በመሥራት እንዲተዳደሩ አድርገዋል።

ምንም እንኳን አካባቢው በእስልምና እምነት የተዋጠ በዚያም በ1923 ዓ.ም ከራን በተባለው ከተማ ቤተ ክርስቲያን አሳንሰውና ሰፊ

አጥር አሳጥረው፤ አብያተ መነኩሳትም አሠርተው ገዳሙ የተዋሕዶ ሃይማኖትን ባሕልና ሥነ ሥርዓት ተከትሎ እንዲሔድ የአካባቢውን ሕዝቦችም እንዲያስተምር አድርገዋል።

በ1933 ዓ.ም ተሠነይ በተባለው የሱዳን አዋሳኝ ከተማ ቤተ ክርስቲያን አሳንሰውና ቤተ መነኩሳት አሠርተው ያስተመጡዋቸው መነኩሳት ከገዳሪፍና ከከሰላ እያመጡ ለሚኖሩት ሰዎች መነኩሳትን እየላኩ በማጥመቅና በማስተማር አገልግሎታቸውን እንዲያበረክቱ አድርገዋል።

ብዙዎች አቡነ አትናቴዎስ በ1943 ዓ.ም የኤርትራን ሊቃውንት ካህናትንና ምእመናንን በማስተባበር «ማንበረ ሐዋርያት» ይሰኝ የነበረውን ማንበር እንዲቋቋም አድርገዋል። እርሳቸው የመሠረቱት ማንበር ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት መጠናከር ከፍተኛ አገልግሎትን አበርክቷል። እኒህ ብዙዎች አባት ኢርትራ ከኢትዮጵያ ጋር እንድትቀላቀል ሰፊ አስተዋጽኦ ካደረጉት አባቶች አንዱ ናቸው።

በዚህ ዙሉ አገልግሎታቸው በ75 ዓመት ዕድሜያቸው ሚያዝያ 12 ቀን 1953 ዓ.ም ብዙዎች አባ አትናቴዎስ ጳጳስ ዘኢርትራ ተብለው ተሾመዋል። ብዙዎች የውሃ ቀድሞም ቢሆን ለረጅም ዘመናት የቆዩበት አካባቢ እና አገልግሎት ቢሆንም ሥራው ሳያሸንፋቸው ዕድሜ እየሸነፋቸው በመምጣቱ ብዙም ሳይቆዩ ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም በዚያው በክብር ተፈጽሟል። የብዙዎች የውሃ ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.30. ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ቀዳማይ

ሊቀ ጳጳስ

/1906 - 1987 ዓ.ም/

ቀድሞ መምህር ቀፅላ ወይሬ ሥላሴ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ እንድርያስ በያኔው ወሎ ጠቅላይ ግዛት መቄት ወረዳ ልዩ ስሙ ገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ /ደብረ ሃይማኖት/ በተባለው ጥንታዊ ደብር ጥር 27 ቀን 1906 ዓ.ም ተወለዱ። አባታቸው ካህን ገላው ገብረ ማርያም እናታቸው ወ/ሮ አበበች ካሣ ይባሉ ነበር።

ዕድሜያቸው አምስት ዓመት ሲሆን በተወለዱበት ደብር መሪ ጌታ መንከር ከሚባሉት ስመ ጥር መምህር የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ። ትምህርታቸውን በመቀጠልም ከእነያው መምህር ጸዋትወ ዜማን እንደ ጀመሩ ወደ አዲስ አበባ በመምጣት ከግብፃዊው ሊቀ ጳጳስ አቡነ ማቴዎስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ።

ገና በልጅነታቸው የትምህርትን ጥቅም የተረዱት ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ዲቁና ከተቀበሉ በኋላ ወደ ትውልድ ደብረው በመመለስ የጀመሩትን የጸዋትወ ዜማ ትምህርት አጠናቀቁ። ከዚያም ትምህርታቸውን ለማስፋፋት ሲሉ በስሜን ወሎ ዋድላ ቤተ ፍሐንስ በተባለው ደብር ከመምህር ገብረ መስቀል፣ በደቡብ ጎንደር ስማዳ ወረዳ ልዩ ስሙ ጉጦ ማርያም በተባለው ደብር ከመምህር ወልደ ለማዕት፣ በስሜን ወሎ ደላንታ ገላ ነአኩቶ ለአብ በተባለው ደብር ከመምህር ብርሌ ውቤ፣ በደቡብ ጎንደር በእስቴ ወረዳ ልዩ ስሙ ዘገራ ገብርኤል በተባለው ደብር ከመምህር ተወልደ ብርሃን፣ እንዲሁም በሞያው ስመ ጥር ከነበሩትና በመቄት ወረዳ ያስተምሩ ከነበሩት ከአለቃ ዐወቀ በላይ ዘንድ በመዘዋወር ቅኔንና የቅኔን ሀዋጅ ከነ እርባ ቅምሩ አጠናቀው ተማሩ።

ከዚያም በ1926 ዓ.ም መጻሕፍትን ሲመረምሩ ለመኖር በነበራቸው ፍቅርና ጉጉት በእጅጉ ይወዷቸው ወደ ነበሩት መምህራቸው መምህር ወይሬ ሥላሴ ዘንድ ሔደው የመጻሕፍት ሐዲሳትን፣ የማር ይስሐቅን፣ የአረጋዊ መንፈሳዊን፣ የዳዊትንና የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜ ተማሩ። በእርግጥ የመጻሕፍትን ምስጢር የመመርመርን ፍቅር በውስጣቸው ከመስነቃቸው በፊት ፍላጎታቸው በዜማው ትምህርት መግፋት ነበር። ነገር ግን የብፁዕነታቸውን ጸጋ ከእግዚአብሔር ዘንድ የተረዱት መምህራቸው «የእንተ ዕጣ ፈንታህ የመጻሕፍትን ምስጢር መመርመር ነው» ለላሏቸው ወደ ትርጓሜው ትምህርት ሙሉ በሙሉ አትኩረዋል።

ብፁዕነታቸው ከመምህራቸው ወንበር ሥር ቁጭ ብለው ሐዲሳትን በማሔድ ላይ ሳሉ ሀገራችን በፋሺስት ኢጣሊያ ጦር ተወረረች። በዚህ ጊዜ ከመምህራቸው ላይለዩ በተደበቁበት ዋሽ ስንት እየቀረቡ የማር ይስሐቅን፣ የአረጋዊ መንፈሳዊን፣ የዳዊትንና የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜ ተማሩ። ቀጥሎም ከመምህር ፈላታምስ የመጽሐፈ ኢሳይያስን ትርጓሜ ከተማሩ በኋላ ከመጀመሪያው

መምህራቸው ከመምህር ሠይፈ ሥላሴ ዘንድ ተቀምጠው የመምህራቸውን ደቀ መዛሙርት በማስተማር ላይ እንዳሉ በ1935 ዓ.ም ምንኩሰናንና ቅስናን ከብፁዕ አቡነ ይስሐቅ እጅ ተቀበሉ።

ከዚህ በኋላ የቀለም አባታቸው የነበሩት መምህር ሠይፈ ሥላሴ አብርሃም በ1938 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። በዚህ የተነሣም መምህሩ ያስተዳድሩት የነበረውን የገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ ደብር እንዲያስተዳድሩ የአጥቢያው ምእመን ብፁዕነታቸውን መረጡ። መንግሥትም ምርጫውን አጸደቀ። ብፁዕ አቡነ እንድርያስም የመምህራቸው ግዝት ነበረባቸውና ሹመቱን በአኩቱት ተቀብለው የአካባቢው ምእመንም ሆነ መምህራቸው መምህር ሠይፈ ሥላሴ የጣሉባቸውን አደራ በብቃት ሲወጡ ቆዩ።

በጉባኤ በማስተማርም ሆነ በማስተዳደር ላቅ ያለ አስተዋጽኦ በማበርከት ላይ ላሉ በ1943 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባበልዮስ መልካም ፈቃድ በወሎ ሀገረ ሰብከት ለብፁዕ አቡነ ይስሐቅ እንደራሴ ሆነው ተሾሙ። በተሰጣቸው ሐላፊነት መሠረት ከብፁዕ አቡነ ይስሐቅ በወቅቱ የወሎ ሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስ ጋር በመሆን ለአምስት ዓመታት ያህል ሰፊ አገልግሎት እንደ ሰጡ በ1948 ዓ.ም ብፁዕ አቡነ ይስሐቅ ሀረፉ። በዚህ የተነሣም ወደ ቀደመ ቦታቸው ገረገራ ጊዮርጊስ ተመልሰው የተለመደ ጉባኤያቸውን ዘርግተው ማስተማር ጀመሩ። በትምህርታቸውም በርካታ ደቀ መዛሙርትን ለአገልግሎት ብቁ እንዲሆኑ አድርገዋል። ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ገረገራ ጊዮርጊስ ጉባኤ ዘርግተው በሚያስተምሩበት ጊዜ ከመደበኛ ጉባኤያቸው በተጨማሪ የአካባቢውን ምእመናን እያስተማሩ በሕግ እንዲጸኑ በሥጋ ወደሙ እንዲወሰኑ አድርገዋል።

በአጋጣሚ የገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስን ደብር ጉዳይ ለማስፈጸም በ1952 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ መጥተው የነበሩት ብፁዕነታቸው ሳያበቡት በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባበልዮስ አቅራቢነት በግርማዊ ንጉሠ ነገሥቱ መልካም ፈቃድ የአዲስ አበባ መንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። ሳያበቡት ለታላቅ ሐላፊነት የደረሱት ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ደብሩን ከተረከቡበት ጊዜ ጀምሮ ካህናት ሕዝብ ክርስቲያኑን በትጋት እንዲያገለግሉ ወጣት የቤተ ክርስቲያን ልጆችም ወደ አናታቸው ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ተሰባስበው እንዲያገለግሉና እንዲገለገሉ በማድረግ ሰፊ አስተዋጽኦ አበርክተዋል።

በተለይ የወደ ፊቱ የቤተ ክርስቲያን ተረካቢ ወጣቱ መሆኑን በሙል የተረዱት ብፁዕነታቸውን በዚያው ደብር «ዓምደ ሃይማኖት» በሚል ሲያሜዝ ወጣቶች ተሰባስበው እንዲማሩ በ1957 ዓ.ም ሰንበት ት/ቤቱን መሥርተዋል። ከዚህ ሰንበት ት/ቤት ተምረውና ሠልጥነው

የወጡ ወጣቶች ዛሬ በየቦታው ልዩ ልዩ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎቶችን በማበርከት ለቤተ ክርስቲያን አለኝታ ሆነዋል። እየሆኑም ነው።

ብፁዕ አቡነ እንድርያስ በደብሩ የአስተዳዳሪነት ቆይታቸው ወቅት ቃለ እግዚአብሔር ለተጠሙት በትጋት ከማዳረስ ጋር በደብሩ ከወልደ አብ ወልደ ሚካኤል፣ ከመምህር አካለ ወልድና ከብፁዕ አቡነ አብርሃም እንዲሁም ከመምህር ሠይፈ ሥላሴ ሲያያዝ የመጣውን ጉባኤ በማስፋፋት በርካታ ደቀ መዛሙርትን ለቤተ ክርስቲያን አበርክተዋል። ከእርሳቸው ጉባኤ ተምረው ከፍ ላለ ደረጃ ከደረሱት አባቶች ውስጥም ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል፣ ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ፣ ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ ይገኙበታል። ብፁዕነታቸው ከነበራቸው የማስተማር ጸጋና ጉጉት መንገድ ላይም የሚያሳልሙትን ሰው በአጭሩም ቢሆን ቃለ እግዚአብሔር ሳያስተምሩት አያልፉም ነበር ይባላል።

ብፁዕነታቸው የዚህ ታላቅ ገዳም አስተዳዳሪ ሆነው ባገለገሉባቸው ዓመታት የገዳሙ ገቢ እንዲያድግና አስተዳደሩም ዘመናዊ እንዲሆን ከፍተኛ ጥረት ያደርጉ ነበር። ገዳሙን በገቢ ራሱን ለማስቻል ፒያላ አካባቢ እንድ ዘመናዊ ባለ አራት ፎቅ ሕንፃ አሳንፀዋል።

ከ1952 ዓ.ም ጀምሮ በመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ደብር በአስተዳዳሪነት የቆዩት ብፁዕነታቸው በ1964 ዓ.ም በተደረገው የኤጲስ ቆጶሳት ምርጫ ከተመረጡት ሰድስት አባቶች አንደኛ በመውጣት በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ አንብሮተ እድ የጎንደር ሀገረ ሰብከት ጳጳስ ሆነው ተሾሙ። በጎንደር ሀገረ ሰብከታ ቸውም ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ በየአብያተ ክርስቲያናቱ የሰበካ ጉባኤ በማቋቋም፣ እንደ አዲስ አበባው ሁሉ የወጣቶች መንፈሳውያት ማግባራትን በማስፋፋት፣ ከሀገረ ሰብከቱ ጀምሮ እስከ ወረዳ ቤተ ክህነት ጽ/ቤት ድረስ በሙሉ ጊዜ የሚያገለግሉ ሠራተኞች ቋሚ ደሞዝ እንዲመደብላቸው በማድረግ፣ የቀለምና የሞያ ት/ቤቶች እንዲቋቋሙ በማድረግ ላቅ ያለ አገልግሎት አበርክተዋል። ከዚህም ጋር በሀገረ ሰብከቱ የሚገኙትን የከይላ ብሔረሰብ አባላት በማስተማር ተጠምቀው የቤተ ክርስቲያን አባላት እንዲሆኑ አድርገዋል። ብፁዕነታቸው እነዚህንና ሌሎች በርካታ ያልተጠቀሱ አገልግሎቶችን ሁሉ ሲያበረክቱ በነበራቸው የመግባባትና የማሳመን ችሎታ በተለይ በወቅቱ በሀገረ ሰብከታቸው አካባቢ ይንቀሳቀሱ የነበሩ የውጭ ድርጅቶችን በማሳመንና የርዳታ እጆቻቸውን እንዲዘረጉ በማድረግ ነበር።

ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ሳሙኤል በት ነገር ወደ ኋላ የማይሉ

ጥብእትን ከእግዚአብሔር የተቀበሉ አባት ነበሩ። በዚህ ጠባቂውም ዛሬም የሚያውቃቸው ሁሉ «መምህር ወመገበጽ ዘኢያደሉ ሰገጽ» ነበሩ በማለት ይገልጻቸዋል። ከሰዎች ሕግ ቀድሞ የእግዚአብሔር ሕግ ተግባራዊ እንዲሆን የሰውም ሕግ ከእግዚአብሔር ሕግ ያልወጣ መሆን ስላለበት ማንኛውም ሕዝብ ይተዳደርበት ዘንድ የሚወጣ ሕግ በሕገ እግዚአብሔር የተደገፈ ለእሱም የተገዛ እንዲሆን ከፍተኛ ፍላጎትና እምነት የነበራቸው አባት ነበሩ።

በነበራቸው ቃለ እግዚአብሔርን እምልቶና አስፍቶ የማቅ ረብ ጸጋ በዐበይት በዓላት ጊዜ ሊያስተምሩ ሊቆሙ ለቤተ መንግሥቱም ሆነ ለቤተ ክህነቱ ሰዎች በዚህ በኩል ይኸ ነድሷል፤ በዚህኛው ደግሞ ይኸ ይቀራል ይስተካከል እያሉ የሚገባቸውን ትምህርት ካለምንም ፍርሐት ይስጡ ነበር። በዚህ ሊቅነታቸው ከንጉሠ ነገሥቱ ጀምሮ በቤተ መንግሥቱ ሰዎች ዘንድ ለክብረት በሰፊው ይታረቁ ነበር። ሊቀ ሊቃውንት በነበሩ ጊዜ የዓመት ልብሳቸውን በቅዱስ ገብርኤል ስም የሚችሏቸው ልዕልት ተናኘ ወርቅ ነበሩ።

በአንድ ታላቅ ዓመታዊ የበዓል ቀን ንጉሡን እንኳን አደረሰም የማሰቱ ተራ የመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ሆኖ ብፁዕነታቸው የደብሩን መዘምራት አስልፈው ለበዓሉ የሚገባውን ወረብ ለንጉሡ፤ ለልዑካኑና ለልዕልታቱ እንዲሁም ለመኳንንቱ ሲያቀርቡ ከበሮውን የያዘው ሰው የመዘምራትን ጣዕመ ዜማና ከበሮ ምቱን በማቀላቀል አጠቃላይ ዜማውን ያበላሻል። በዚህ ጊዜ ብፁዕነታቸው ከበሮውን ከያዘው ሰው ተቀብለው ምቱን ከዜማው ጋር በሚያስገርም ሁኔታ እያስማሙ እንደ እንዝርት ያሽከረክሩት ጀመር። በዚህ ጊዜ ንጉሡ በስሜት ከዙፋናቸው ተነስተው ወደ መዘምራት በመግባት ካባቸውን እውልቀው ለብፁዕነታቸው አለበሷቸው ይባላል።

ብፁዕ አቡነ እንድርያስ ደርግ ዘውዳዊውን መንግሥት በኃይሉ ጥሎ መንበረ መንግሥቱን በመያዝ ሀገሪቱን ሲመራ የተፈጠረውን ቀውስ በግልጽ በእደባባይ ይተቼ ነበር። በዚህ የተነሣም በተለያዩ ጊዜያት ልዩ ልዩ ፈተናዎች ደርሰውባቸው ነበር። በተለይ የቀይ ሽብር ዘመቻ በሚል በወቅቱ ተፋፍሞ በነበረው የወጣቶች እልቂት «ሰውን ያለፍርድ ገድሎ በመንገድ ላይ መጣልን የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታወግዛለች፤ ሰው በዘፈቀደ መገደልና በየመንገዱ መጣል የለበትም» በማለት የደርግን ርምጃ በግልጽ ተቃውመው ነበር። በዚሁ እንቅስቃሴም በጎንደር ከተማ የሚገኙ መኖሪያ ቤቶች በወታደሮች ቢፈተሹ የብፁዕነታቸውን ቤት ለመፈተሽ ወታደሮች ወደ እሳቸው ቤት

መጥተው ነበር። የወታደሮችን ቤት መግባት የተመለከቱት ብፁዕነታቸውም «ከእኔ ቤት መስቀል እንጂ ሌላ ምን ይገኛል? የአኛ መሣሪያ እናንተ ከታጠቃችሁት የጦር መሣሪያ የሚበልጠው ይህ መስቀል ነው፤ ውጡልኝ» በማለት ሲገነደባቸው አንዱ ወታደር ሲገድላቸው ሲል ሌላው ከልክሎ የብፁዕነታቸው ነፍስ ተርፋለች ይባላል።

ከዚሁ ጋር በተያያዘ ብፁዕነታቸው በየትኛውም ጉባኤ ጸሎት ሲያሳርጉ «ከቀሳፊ መልእክ ይሰውራችሁ፤ ይሰውረን» ይሉ ነበር። በወቅቱ የደርግን ፖሊሲ በአካባቢው ያስፈጽም ዘንድ በቦታው የተቀመጠው ሰው «መልእክ ተፈራ» ተብሎ ይጠራ ስለነበር የብፁዕነታቸው የተለመደና ከሥርዓት ያልወጣ ጸሎት ከእሱ ጥይት ይሰውረን እንደ ማለት ተቆጥሮባቸው ከመጋቢት 1971 ዓ.ም ጀምሮ ከመንበረ ጽጵስናቸው ተነሥተው ሙሉ ደዋዛቸውን እያገኙ በአዲስ አበባ እንዲቀመጡ ተደርጎ ነበር። ብፁዕነታቸው ግን «ያለፍርድ እነ ወንጀለኛ ነህ ከተባልኩ የኢትዮጵያን ሕዝብ ገንዘብ መብላት የለብኝም፤ በልቼ ብገኝ ዕፅ በለስን እንደመብላት ይቆጠርብኝ» ብለው ከሁለት ዓመታት በላይ በመንፈስ ልጆቻቸው እየተረዱ ተቀምጠው ነበር። ቆይቶ ግን የዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ የመምህራንና የቀላውለት ማሠልጠኛ ት/ቤትን ይመራ በነበረው ባለ አደራ ቦርድ የት/ቤቱ የበላይ ጠባቂ አድርጎ በሰኔ ወር 1973 ዓ.ም ሾማቸው። ብፁዕነታቸውም ሹመቱን በደስታ ተቀብለው እስከ ነጻር 1985 ዓ.ም ድረስ በበላይ ጠባቂነት ሲያገለግሉ ቆይተዋል።

ብፁዕነታቸው በሀገረ ስብከታቸው በማገልገል ላይ እንዳሉ በ1965 ዓ.ም ከፍተኛ የጤና መታወክ አጋጥሟቸው ነበር። ይህ ደዌ ዘዕቤት ብፁዕነታቸው ምን ያህል ቅዱስ አባት እንደሆኑ መለከሮ ያለፈ ነው። አዲስ አበባ በሚገኘው የየካቲት 12 ሆስፒታል በሕክምና ሲረዱ ቢቆዩም ሲሻሻቸው ባለመቻሉ ለከፍተኛ ሕክምና ወደ ኢየሩሳሌም ይሔዳሉ። በዚያም በሠለጠኑ ዶክተሮች ጤናቸው እንዲመለስ ጥረት ቢደረግም በሕክምና አባባል «ተስፋ ሲያገኙ» አልቻሉም። በመሆኑም ሕኪሞቹ ወደ ሀገራቸው ይዘዋቸው እንዲመለሱ ለእሳካሚዎቻቸው ይመክራሉ። ነገር ግን ብፁዕነታቸው እዚሁ ቅድስት ሀገር አቀበራበሁ እትወበዱኝ ብለው ይቀራሉ። በዚህም ወደ ዴር ሱልጣን መድኃኔ ዓለምና ደብረ ገነት ኪዳነ ምሕረት የኢትዮጵያ ገዳማት እየተመላለሱ ሥጋ ወደሙን ሊቀበሉ ወስነው በመጀመሪያው ቀን አልጋ ላይ እንዳሉ ሲቀበሉ ዓይናቸው ተገለጠ። በሁለተኛው ቀን ደግሞ ያለማንም ድጋፍ ከአልጋ ተነሥተው ተቀበሉ። በሦስተኛው ቀን ራሳቸው ገዳሙ ድረስ በእግራቸው ሔደው ተቀብለው ተመለሱ ይባላል። በዚህ ዓይነት ሕኪሞቹ ተስፋ የላቸውም ቢሉም ብፁዕነታቸው በክርስቶስ ቅዱስ ሥጋና ደም

ክቡር ጤናቸው ሙሉ በሙሉ ተመልሶ ከሦስት ወራት ቆይታ በኋላ ጥር 18 ቀን 1965 ዓ.ም ወደ ሀገራቸው ተመልሰዋል።

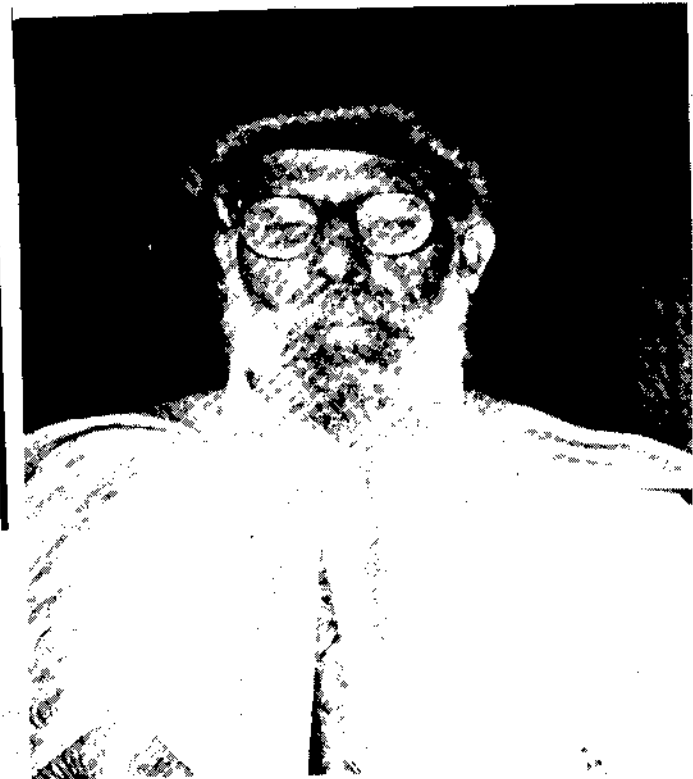
ብፁዕ አቡነ እንድርያስ በተሰጧቸው ሥልጣን ቅድስት ቤተ ክርስቲያናቸውን እያገለገሉ ሳለ ግንቦት 20 ቀን 1983 ዓ.ም የመንግሥት ለውጥ በተደረገ ጊዜ የመኖሪያ በኢትዮጵያ ተከቦ ኖሮ በደረሰው የመፈንዳት አደጋ ጉዳት ደርሶበት ነበር። ይሁን እንጂ ቤታቸውና ንብረታቸው ቢቃጠልም በእባቸው ላይ ምንም ዓይነት እደጋ ሳይደርስ ተርፈዋል። ብፁዕነታቸው ይህ አደጋ ከመድረሱ በፊት ግንቦት 19 ቀን ቤቱን ሰቀው እንዲወጡ በወዳጆቻቸው ተመክረው ነበር ይባላል። ብፁዕነታቸው ግን «እንድጠ ራጠር አታድርጉኝ! ሞት ቢመጣ ወደ እግዚአብሔር ቤት ይኬዳል እንጂ እንዴት ወደ ግለሰብ ቤት ይኬዳል? እመቤቴ ቅድስት ድንግል ማርያም ከምድራዊው እባት በሰባት እጅ ከሚበልጠው እባት ታድነኛለች ብዬ ዘወትር የምለምናት ታወጣኛለች» ብለው በእም ቢታ በቤታቸው አድረው ነበር ይባላል።

ብፁዕ አቡነ እንድርያስ አብረውት የቆዩትን የጎንደርን ሕዝብ እንደ ገና ለማግኘት ጉጉት ስለ ነበራቸው ከ14 ዓመት ቆይታ በኋላ በንጻር ወር 1985 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ መልካም ፈቃድ እንደ ገና ወደ ጎንደር ተላኩ። በዚያም የተለመደ አገልግሎታቸውን በማበርከት ከሚወዱት የሀገረ ሰብክታቸው ሕዝብ ጋር ሲሁለት ዓመት ከቆዩ በኋላ በ1987 ዓ.ም በጥቅምት ወር ወደ አዲስ አበባ እንዲመጡ ተደርጎ የታዕክ ነገሥት በኢትዮጵያ የማርያም ገዳምና የመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል አብያተ ክርስቲያናት የበላይ ጠባቂ ሆነው ተሾሙ። ይሁን እንጂ ብዙም ሳይቆይ ባደረባቸው ሕመም ምክንያት ሐምሌ 27 ቀን 1987 ዓ.ም በ81 ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። አስከሬናቸውም በአዲስ አበባ መንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ተገቢው ጸሎትና አሸኛነት ከተደረገለት በኋላ በሕይወት ዘመናቸው ደጋግመው በሰጡት ኑዛዜ መሠረት ሐምሌ 29 ቀን 1987 ዓ.ም በሰሜን ወሎ ሀገረ ሰብክት ወደ ሚገኘውና ተወልደው ወዳ ደጉበት ተምረው ወዳ ስተማሩበት ደብረ ሃይማኖት ገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ተሸኝቶ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት ሊቃውንት ቤተ ክርስቲያንና የአካባቢው ምእመን በተገኙበት ሐምሌ 30 ቀን 1987 ዓ.ም የቀብራቸው ሥነ ሥርዓት ተፈጸመ። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.31. ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ ሣልሳይ

ሊቀ ጳጳስ

/1904 - 1991 ዓ.ም/

ቀድሞ ንቡረ እድ አበበ ሻውል ይባሉ ነበር። በቀድሞው ሸዋ ጠቅላይ ግዛት ተጉለትና ቡልጋ አውራጃ መስኖ ማርያም በምትባል ቀበሌ ከአባታቸው ከአቶ ወልደ ሐዋርያት እና ከእናታቸው ከወ/ሮ /በኋላ አማሆይ/ ጻዲቄ ተወለዱ። ዘመኑም 1904 ዓ.ም ነበር።

ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ አዚያው ተወልደው ከርስትና ተነሥተው ባደጉበት አጥቢያ አባ ገብረ ኪዳን ከተባሉ መምህር የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ማለትም የንባብና የቃል ትምህርታቸውን ተማሩ። ከዚህ በመቀጠልም በዚያው ቦታ አባ ረዳ ከተባሉ መምህር መዝገብ ቅዳሴውን አጠናቀው በወቁ። ከዚሁም ጋር አለቃ ገብረ ጻድቅ ከተባሉት መምህር ሁለተኛውን ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርት ማለትም ምዕራፍና ጸመድን አጠቃላይ የጸዋትወ ዜማውን ትምህርት በሚገባ ሀወቁ።

የአንደኛና የሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን በዚህ ዓይነት አቀላጥፈው የተማሩት ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ ለቀጣዩ ትምህርት ከትውልድ ሀገራቸው በመውጣት ወደ በላሌ ሔደው ፍቼ ጊዮርጊስ ላይ በፈ ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ከነበሩት ስመ ጥር ሊቅ ከመምህር ጥበቡ ገሜ የቅኔ ትምህርታቸውን ቀጠሉ። ይሁን እንጂ ከመምህር ጥበቡ ገሜ የቅኔ ትምህርታቸውን ሊያገባድዱ ለቅኔ ሀገሩ ጎጃም ነው የሚባለውን ወሬ በመስማታቸው ትምህርቱን አጠናቀው መምህር የመሆን ታላቅ ሕልማቸውን በንቀው ወደ ጎጃም ተሻገሩ። በዚያም አንደ ደረሱ መምህር ከብካብ ከተባሉ ሊቅ ዘንድ የቅኔ ትምህርታቸውን አስፋፉ። በዚያው መምህር ማርቆስ ወደ ተባሉ ስመ ጥር የቅኔ መምህር ዘንድ ሔደው የቅኔ ዕውቀታቸውን የበለጠ በማስፋፋት እስከ አገባቡና እርባ ቅምሩ ቀጽለው በመምህርነት ተመረቁ።

ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ ለመምህርነት ከበቃሁ ዘንድ ዐርፌ ልቀመጥና አፎይ ብዬ እያስተማርኩ ልኑር አላሉም። ከፍተኛውን ደረጃ የመንፈሳዊ ትምህርት ለመማር ወደ ጎንደር አቀኑ። ዳት ጊዮርጊስ ተብሎ በሚጠራው ደብር በፈ ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ወደ ነበሩት አለቃ የማን ብርሃን ዘንድ ሔደው ከብሉያት መጻሕፍት ውስጥ የጻዊትን ትርጓሜ ተማሩ። ቀጥሎም በአንዳ ቤት ወረዳ ጂማር ቅዱስ ሚካኤል ደብር ወደ ነበሩት መምህር ገብረ እግዚአብሔር ዘንድ በመሔድ የሐዲሳት መጻሕፍትን ትርጓሜ ተማሩ።

የመጻሕፍትን ትርጓሜ የበለጠ ለመመርመር ጽኑዕ ፍላጎት የነበራቸው ብፁዕነታቸው አሁንም ወደ ታወቁት ሊቅ መምህር ሠይፌ ሥላሴ ዘንድ ሔደው የሐዲሳትንና የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜ አጠናቀው በመማር በመምህርነት ተመረቁ። ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ አሁንም በቃኝ አላሉም። አራቱንም ጉባኤያት የማዳረስ ጽኑዕ

ፍላጎት ስለ ነበራቸው አስቴ መካነ ኢየሱስ የመጻ ሕፍተ ሊቃውንት መምህር ወደ ነበሩት መምህር ወልደ ሚካኤል ዘንድ በመሔድ የመጻሕፍተ ሊቃውንትን ትርጓሜ አጠኑ።

በዚህ ዓይነት ከሀገር ሀገር፣ ከጉባኤ ቤት ጉባኤ ቤት፣ ከመምህር መምህር እየተዘዋወሩ በፋ ያለ ትምህርት ያከበቱት ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ በመጨረሻ በአዲስ አበባ መንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም በቅኔና በሐዲስ መምህርነት ተቀጥረው ማስተማር ጀመሩ። እያደር በሚደምቀውና በሚሰፋው ጉባኤያቸው ለአምስት ዓመታት ያህል ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያንን ሲያፈሩ ከቆዩ በኋላ በሊቅነ ታቸው በመጀመሪያ የአንኮበር ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን አስተዳዳሪ፣ ቀጥሎም የመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም አስተዳዳሪ፣ በመጨረሻም የርአበ አድባራት ደብረ ጽዮን አዲስ ዓለም ማርያም ንቡረ እድ ሆነው በመሸም ለረጅም ዓመታት ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን አገለገሉ።

ከዚያም በ1964 ዓ.ም በተደረገው የኢሲስ ቆጶሳት ምርጫ ከተመረጡት አባቶች አንዱ በመሆን «ብፁዕ አባ ሳዊሮስ ጳጳስ ዘበረና ነገሌ» ተብለው በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ አንብሮተ እድ መዓርገ ጽጽሱንና ተሾሙ። ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ በተሾሙበት ሀገረ ስብከት በረሃነት ባይበቀቁ፣ ወባውን ባይፈሩ ከአውራጃ ወደ ወረዳ በመዘዋወር ሕዝቡን አስተምረዋል። ከዚያም ወደ ሸዋ በመምጣት በጡረታ እስኪገለሉ ድረስ በሊቀ ጳጳስነት አገልግለዋል። አዲስ አበባ የነበረው የሸዋ ሀገረ ስብከት መንበረ ጽጽሱና በሲኖዶስ ውሳኔ ወደ ደብረ ብርሃን ሊዛወር ብፁዕነታቸው የመጀመሪያው በመሆን የሀገረ ስብከቱን መንበረ ጽጽሱና ከነ ሙሉ ድርጅቱ አንዳ ሠሩ ይነገርላቸዋል።

ብፁዕነታቸው የወቅቱ መንግሥት በቤተ ክርስቲያኗ ላይ ተሐድሶ አመጣለሁ በሚል ካወጣቸው ሕግጋት አንዱ ዕድሜያቸው የገፋ ጳጳሳት በጡረታ እንዲገለሉና በገዳም እንዲቀመጡ የሚል ስለ ነበር ሕጉ በቀጥታ ለመጀመሪያ ጊዜ የተፈጸመባቸው አንዳንድ አባቶች ጉዳዩን አንቀበልም፤ ጳጳስ ጡረታ ሊወጣ አይገባም በማለት ሊቃውሙ ብፁዕነታቸው ጉዳዩን በቸልታ በማየት ለጥቂት ጊዜያት ባሳደጓቸው የመንፈስ ልጆቻቸው ቤት ከቆዩ በኋላ ቀሪ ሕይወታቸውን በትግሉ ጸሎትና በሰብኢ ሊሸኙ ወደ ደብረ ሊባኖስ ወረዱ። በዚያም በፍጹም ብሕትውና ዕለት ዕለት በጸሎት ከአምላካቸው ጋር እየተገናኙ ቆዩ። በመጨረሻም የደርግ መንግሥት በአሁኑ ሊተካ ቅዱስ ሊኖዶስ ቀደም ሲል በጡረታ ተገልለው በየቦታው ያሉ አባቶች ወደ ቀደመ አገልግሎታቸው እንዲመለሱ ወሰነ። በዚህም ብፁዕነታቸው ከገዳሙ ወጥተው የቀደመ አገልግሎታቸውን እንዲ

ያበረከቱ ቢጠየቁ «ከእሁን በኋላ ክበአቴ ወጥቼ ዬት እሔዳለሁ? እዚሁ ቆይቼ ቀሪ ሕይወቴን አሸኛለሁ እንጂ እንደ ገና ወደ ሹመት አልሔድም» በማለት ጥያቄውን ሳይቀበሉት ቀሩ። ቅዱስ ሲኖዶስም በብፁዕነታቸው አባብ ተሰማምቶ ባሉበት ሙሉ ደሞዛ ቸውን እያገኙ በዚያው በበላይ ጠበቂነት አንዲያገለግሉ ወሰነላቸው።

በመሆኑም በበላይ ጠበቂነት ከዓሥራ ሁለት ዓመት በላይ ሲያገለግሉ ቆዩ። በገዳሙ በነበሩበት ጊዜም ከዓመት እስከ ዓመት ከቅዳሴ ሳይለዩ፤ በጾም በጸሎት በትግርምት ተወሰነው እግዚአብሔርን ሲያገለግሉ እንደ ነበረ በቅርብ የሚያውቋቸው ሁሉ ይመሰክሩላቸዋል።

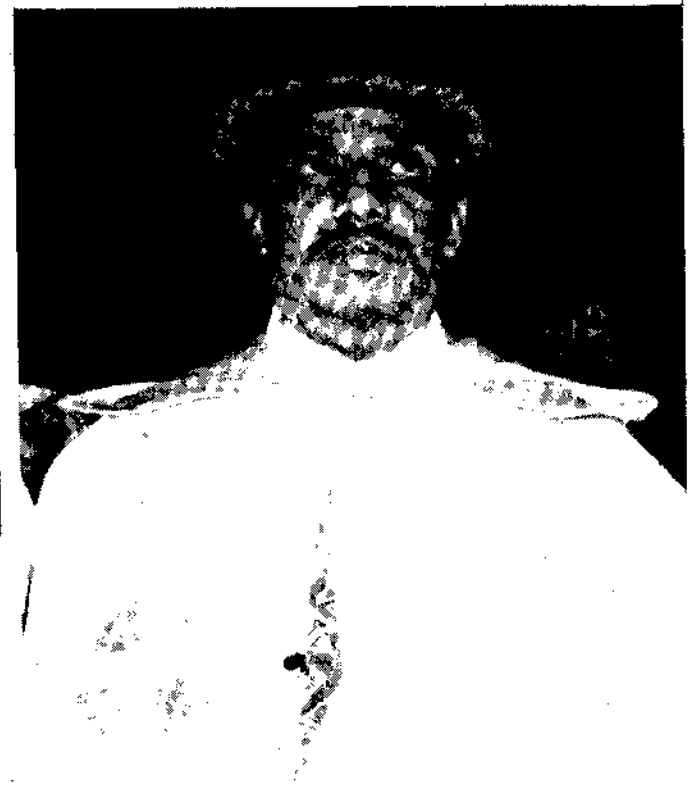
ብፁዕነታቸው ለሥራ ቀጠሮ የማይሰጡ ፈጣን አባት እንደ ነበሩ ይነገርላቸዋል። የደርግ መንግሥት ሥልጣን ላይ በወጣ በመጀመሪያዎቹ ዓመታት «ሕዝብ ወሳኝ ኃይል ነው» የሚል ፈሊጥ ስለ ነበረው ብዙ ነገር በሕዝብ ውሳኔ ይከናወን በሚል ሰፊ ያለ ነጻነት ሰጥቶ ነበር። የዚህን ነጻነት እይዘልቂነት ቀድመው የተረዱት ብፁዕነታቸው ነበሩ ማለት ይቻላል። በዚህም «ይኸ መንግሥት እስከ ሚጠናክር ነው ሕዝብ ሕዝብ የሚለው፤ ትንሽ ከቆዩ ይኸ ዕድል አይገኝምና ሥራን መሥራት አሁን ነው» እያሉ በእካባቢያቸው ያሉ የሥራ ባልደረቦቻቸውን ይመክሩና ያነሳሱ ነበር ይባላል። በመሆኑም ሕዝቡ ወሳኝ ነው በተባለበት በዚያ ጊዜ በማስተማርና በማስተባበር በርካታ ሥራዎችን ሠርተዋል። ከእነዚህም ውስጥ ሱሉልታ አካባቢ ይገኝ የነበረውን የደጃዝማች ይልማ ደሬሳን የከብት እርባታ ቦታ ሕዝቡ እንዲቀበል አድርገው የሥላሴን ታቦት በፍጥነት አስገብተው ቤተ ክርስቲያን እንዲሆን አድርገዋል። በተጨማሪም በእካባቢው የሚገኘውን ሌላ የዶሮ እርባታ ጣቢያ በመውሰድ የአቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስን ታቦት አስገብተው ቤተ ክርስቲያን አድርገዋል። በዚህ ጠባያ ቸውም ሕዝቡም ሆነ ሲቃውንት ቤተ ክርስቲያን ይወዷቸው ነበር።

በመጨረሻም ብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ ከሽምግልናቸው ጋር ለተወሰኑ ጊዜያት ለሰረፍታቸው ምክንያት በሆነ በሽታ ተይዘው ከቆዩ በኋላ ጳጳሜን 6 ቀን 1991 ዓ.ም ሰረፍተ ቅዱሳን በሆነ ዕረፍት ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። እስከፊናቸውም በቤተ ክርስቲያን ዐርፎ ለሊቀ ጳጳሳት የሚገባው ጸሎተ ፍትሐት ሲደረግ ከቆዩ በኋላ መስከረም 2 ቀን 1992 ዓ.ም ብፁዓን አበው ሊቃነ ጳጳሳት የጠቅላይ ቤተ ክህነት የየመምሪያውና የየድርጅቱ ሐሳፊዎች የገዳማትና አድባራት አስተዳዳሪዎች በተገኙበት በሕይወተ ሥጋ እያሉ በቤተ ክርስቲያኑ ውስጥ ባዘጋጁት መካነ መቃብር ዐረፈ። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለዩን። አሜን።

3.32. ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ቀዳማይ

ሊቀ ጳጳስ

/1924 - 1967 ዓ.ም/

አባ ገብረ እግዚአብሔር ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በቀድሞው ቤጌምድርና ስሜን ጠቅላይ ግዛት በ1924 ዓ.ም ተወለዱ። በቤተበባቸው እንክብካቤና ቁጥጥር በሥነ ምግባር ተኮትኩ ተው ከአደጉ በኋላ ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ ወቅቱ የሚጠ ይቀውን የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርት በዚያው በተወለዱበት አጥቢያ ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ትምህርታቸውን በመቀጠል የጸዋትወ ዜማ ትምህርታቸውን ጥቂት እንደ ተከታተሉ ወደ አዲስ አበባ መጡ። ወቅቱ በመንግሥት በኩል ዘመናዊ ትምህርት በሀገሪቷ ይሰፋፋ ዘንድ ወጣቶችና ቤተሰቦቻቸው የሚበረታቱበት ነበር። ብፁዕ ነታቸውም ወደ ዘመናዊው ት/ቤት በመግባት የአንደኛ ደረጃ ትምህርታቸውን በአዲስ አበባ ከተማ በሚገኘው ተፈሪ ሩ ንን እየተባለ በሚጠራው ት/ቤት አጠናቀቁ። ሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውንም በወቅቱ በርካታ ወጣቶችን አስተምሮ ለከፍተኛ ትምህርት ባደረሰው ያኔ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ 2ኛ ደረጃ ት/ቤት /ዛሬ ኮተቤ መምህራን ትምህርት ኮሌጅ/ በጥሩ ውጤት አጠናቀቁ።

ብፁዕነታቸው ወደ ፊት በሀገር ውስጥም ሆነ በውጭ ሀገር ሊያበረክቱ የሚችሉትን በፈ አገልግሎት የተረዳው የወቅቱ የቤተ ክርስቲያን አስተዳደርም በግርማዊ ንጉሠ ነገሥቱ መልካም ፈቃድ ለከፍተኛ የነገረ እግዚአብሔር ትምህርት ወደ ሶቪየት ኅብረት ላካቸው። በመሆኑም በዚያ በሚገኘው ሌኒን ግራድ መንፈሳዊ አካዳሚ ትምህርታቸውን ተከታትለው በነገረ መለኮት ትምህርት የመጀመሪያ ዲግሪያቸውን አገኙ። የጀመሩትን ትምህርት በመቀጠልም በዚያው ወደ ጀርመን ሐምሌርግ ዩኒቨርሲቲ በመሔድ ተምረው በነገረ መለኮት የማሰትሬት ዲግሪያቸውን ያዙ።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በዚህ ዓይነት ልዩነት ልዩነታቸውን ካሰፋፉ በኋላ በዚያ ለሚገኙ ኢትዮጵያውያንና የቅድስት ቤተ ክርስቲያንን እናትነት ለሚፈልጉ ለዎች ትምህርቷን በማስተማር፣ አማኝያንን በሚጠነክር፣ ኢአማኝያንን በማስተማር አጥምቀው የቤተ ክርስቲያን አባል እንዲሆኑ ለማድረግ ወደ አሜሪካ ተላኩ። በዚህም የተነሣ በአሜሪካ፣ በትራንዲድና በዌስት ኢንዲስ በመዘዋወር ለረጅም ዘመናት በማገልገል የቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ዓለም አቀፋዊትነት አስመሰክረዋል።

በዚያም ወደ ሀገራቸው ተጠርተው ከመጡ በኋላ በ1961 ዓ.ም በጠቅላይ ቤተ ክህነት የሰብከት፣ የታሪክና ድርሰት እንዲሁም የትምህርት ክፍል ሐላፊ ሆነው ተሹመው ባክበቱት ልዩነት ቤተ ክርስቲያኗን የጠቀመ አስተዋጽኦ አበርክተዋል። በዚህ ዓይነት ለአራት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ በ1964 ዓ.ም ትዳሰ ሲኖዶስ

ባደረገው የኤጲስ ቆጶሳት ምርጫ ተመርጠው በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ አንብሮት ዕድ «አባ ሳሙኤል» ተብለው በሸዋ ክፍለ ሀገር የሐይቆችና ቡታጅራ፣ የከምባታ አውራጃዎች ጳጳስ በመሆን ተሾሙ።

ብፁዕነታቸው ባከበቱት ዓለም ሀቀፋዊ ልውቀት የቤተ ክርስቲያኗን ክብርና መብት ያስጠብቃሉ ተብሎ ስለታሰበ እንደ ተሾመ ከሀገረ ሰብከታቸው ጋር በኢትዮጵያ ፓርላማ የቤተ ክርስቲያኗ ተወካይ ሆነው እንዲሠሩ ተመርጠው ነበር። አንድ ቀን በፓርላማው በሀገሪቱ ተከብረው ስለ ሚውሉ የገይማኖት በዓላት አስመልክቶ ከእስልምና በኩል ቀርቦ በነበረው «የእኛ በዓላትም ይከበሩልን» ጥያቄ ላይ ፓርላማው ውይይት ካደረገ በኋላ አንድ የውሳኔ ሐሳብ በአወያዮቹ ቀረበ። ይኸውም «በእስልምናው በኩል የቀረቡትን ሦስት ቀናት ብሔራዊ በዓላት አድርጎ ለመውሰድ በክርስትናው በኩል ከተያዙት የበዓላት ቀናት ሦስቱን እንቀንስ፤ ለዚህም ረመዳንን በቃና ዘገሊላ፣ አረፋን በማሰዶት፣ መውሊድን በነሐሴ 16 እንተካ» የሚል ነበር። ይህንን የሰሙት ብፁዕነታቸውም ጉባኤው በቀረበው የይሁንታ ሐሳብ ላይ ተወያይቶ ወደ ውሳኔ ከመድረሱ በፊት «እኔ የእመቤቴን የትንሣኤ መታሰቢያ ቀን በማሳምንበት ሰው የልደት ቀን ይተካ ብዬ አልፈርምም» ብለው ጉባኤውን ረግጠው ወጡ። ይህ በደርጉ ተሰምቶ ኖሮ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ ብፁዕነታቸውን እንዲመክሯቸው፣ ላጠፉትም ጥፋት እንዲቀጧቸው ትእዛዝ ይሰጣቸዋል።

ነገር ግን ሁሉም ሳይሆን ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ዝዋይ በሚገኘው መንበረ ጽጵስናቸው ግንቦት 23 ቀን 1967 ዓ.ም ራሳቸውን አጥፍተው ተገኙ ተባለ። ስለ አሟላቸው በርካታ የሚሰጡ መላምቶችና አስተያየቶች በመኖራቸው ጠለቅ ያለ ጥናት ያስፈልጋል። ሥርዓተ ተብራቸውም በሀገረ ሰብከታቸው በምትገኘው የዝዋይ ኪዳን ምክራት ቤተ ክርስቲያን ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.33. ብፁዕ አቡነ አትናቴዎስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1896 - 1975 ዓ.ም/

መዓርገ ጽሕፈና ከመቀበላቸው በፊት አባ ገብረ ኢየሱስ ይባሉ ነበር። ብፁዕ አቡነ አትናቴዎስ በቀድሞው የወሎ ጠቅላይ ግዛት ዋግ አውራጃ ልዩ ሰሙ ወይብላ ማርያም ባተባለው ቀበሌ በ1896 ዓ.ም ተወለዱ። ብፁዕነታቸው እንደ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ከዚያው በተወለዱበት አጥቢያ ክርስቲና ከተነሡ በኋላ ገና ሕፃን ሳሉ እናታቸው ከወሎ ተነሥተው ወደ አክሱም ሔዱ። ብፁዕ አቡነ አትናቴዎስም ከእናታቸው ጋር ከወሎ ተነሥተው ወደ አክሱም በመሔድ እዚያው አክሱም ከተማ በምትገኘው አክሱም ጽዮን ደብር የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ አትናቴዎስ አክሱም ከተማ መኖር ከጀመሩት እናታቸው ጋር ሆነው ለዲቁና መዓርግ የሚያበቃውን ትምህርት እንዳጠናቀቁ ይወጃቸው የነበሩትንና ከትውልድ በታቸው ይዘዋቸው አብረዋቸው ተሰደው የነበሩትን እናታቸውን በሞት ምክንያት አጡ። በዚህ ክፉኛ ያዘኑት ብፁዕነታቸው ሕይወታቸውን በሙሉ ቃለ እግዚአብሔርን በመማርና በማስተማር ሊኖሩ ወለኑ። እንደ ወሰኑም እዚያው አክሱም ከተማ የጀመሩትን ትምህርት በመቀጠል ድጓ፣ ቅዳሴ፣ ዝማሬ መዋሥዕት፣ አቋቋም፣ ከዚያም አልፎ ቅኔን ተምረው በሚገባ አጠናቀቁ።

በቃለ እግዚአብሔር የወጣትነት ልቡናቸውን ካለገዙና እንዲ ለበር ካደረጉ በኋላ ቅዱስ ወንጌል «ምንት ይበቁዋ ለሰብእ ለእመ ኩሎ ዓለመ ረብህ ወነፍሶ ሐጉለ» እንዳለ በቀድሞው የኤርትራ ጠ ቅላይ ግዛት ሠራዬ አውራጃ ሰፍኦ ወረዳ ወደ ሚገኘው የአቡነ እንድርያስ ገዳም መነኩ። ከማኅበረ መነኩሳቱ ጋር ከተቀላቀለበት ጊዜ ጀምሮም ለማኅበሩ በመታዘዝና የደከሙትን በመርዳት ሥርዓተ ገዳም ሲማሩ ቆዩ። ይህንን መንፈሳዊ አገልግ ሎት በትጋት ሲያበረክቱ ያያቸው የገዳሙ ማኅበርም ወደና ፈቅዶ በወቅቱ የገዳሙ አበምኔት በነበሩት መምህር ኃይለ ሥላሴ የምን ኩሰናን መዓርግ እንዲቀበሉ አደረጉ። በኋላም ገዳሙን በመንፈሳዊ ተልእኮ በማገልገል ላይ ሳሉ በገዳሙ ማኅበር ተመርጠው በአፈ መምህርነት ለአንድ ዓመት ከሰድሳት ወር አገለገሉ።

ከዚህ በኋላ ብፁዕ አቡነ አትናቴዎስ በዚያ የሚገኙ ቅዱሳት መካናትን ለመገባቸው ወደ ግብፅ በእግራቸው በመሔድ ቀለቋም ገዳም ገብተው የዓረብኛ ቋንቋን ማጥናት ጀመሩ። የግብፃውያኑን ሥርዓተ ገዳም ከማጥናት ጋር የዓረብኛን ቋንቋ በሚገባ ተማሩ። ከዚያም በ1926 ዓ.ም ከደብረ ቀለቋም ተነሥተው ወደ ቅድስት አገር ኢየሩሳሌም አቀኑ። በዚያም እየተዘዋወሩ ቅዱሳት መካናትን በመሳለም የእንግሊዝኛን ቋንቋን እያጠኑ ለብዙ ጊዜ ተቀመጡ።

በዚህ ዓይነት ወደ ባሕር ማይ በመሻገር ቅዱሳት መካናትን

ከተሳሰሉና ቋንቋ ካጡ በኋላ በ1940 ዓ.ም ወደ ሀገራቸው ተመለሱ። እንደ ተመለሱም የትምህርታቸውን ደረጃና መንፈሳዊነታቸውን በመመልከት ብዕሪ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ የቅዱስ ጳውሎስ ሲዋሰው ብርሃን የትምህርት ቤቱና የቤተ ክርስቲያኑ አስተዳዳሪ አድርገው ሾሟቸው።

በተሾሙበት ቦታ ለቤሰት ዓመታት ያህል በሚገባ ካገለገሉ በኋላ የብዕሪነታቸውን ትጋት የተመለከቱት ብዕሪ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ ወደ ቅዱስ ፓትርያርክ ጽ/ቤት ተዛውረው የውጭ ሀገር እንግዶች ተቀባይና አስተርጓሚ አድርገው ሾሟቸው። አሁንም በተሾሙበት ቦታ በቅንነትና በትጋት በሚገልገል ላይ ሳሉ በ1945 ዓ.ም መንፈሳዊ አገልግሎት እንዲሰጡና ቤተ ክርስቲያንን እንዲያስፋፉ ወደ አሜሪካ ተላኩ። በዚያም በዌስት ኢንዲያኒስ በጉያና በትሪኒታዊና በቶቤጎ በጠቅላላው ሃያ የሚሆኑ አብያተ ክርስቲያናትን መሥርተዋል። ከ30 ሺ በላይ የሚሆኑ ምእመናንንም አስተምረው በማጥመቅ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን አባላት እንዲሆኑ አድርገዋል።

ብዕሪ አቡነ አትናቴዎስ በዚህ ዓይነት በስብከተ ወንጌልና መንፈሳዊ አገልግሎት አብያተ ክርስቲያናትን በማሳነጽ ለ19 ዓመታት ያህል ሲያገለግሉ ከቆዩ በኋላ የካቲት 5 ቀን 1964 ዓ.ም በተደረገው የኤጲስ ቆጶሳት ሹመት የደቡብና የሰሜን አሜሪካ ጳጳስ ተብሎ በብዕሪ ወቅዱስ አቡነ ቴዎድሮስ ፓትርያርክ ዘኢትዮጵያ አንብሮተ እድ ተሾሙ። በዚህ ሹመት ወደ አሜሪካ ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ እስከ 1971 ዓ.ም በጠቅላላው ለስምንት ዓመታት ያህል ሰፊ አገልግሎት ሲሰጡ ቆዩ።

በ1971 ዓ.ም ቅዱስ ሲኖዶስ ዕረፍት እንዲያደርጉ በወሰነው መሠረት ወደ ኢትዮጵያ መጥተው መደበኛ ባልሆነ መልክ አገልግሎት በመስጠት ላይ እንዳሉ ባደረባቸው ሕመም የካቲት 25 ቀን 1975 ዓ.ም ከጠዋቱ ሦስት ሰዓት ሲሆን ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ።

ልክ በ79 ዓመት ዕድሜያቸው ያረፉት የብዕሪ አቡነ አትናቴዎስ እስከፊን ወደ አሥመራ ተወስዶ የካቲት 28 ቀን 1975 ዓ.ም ባደጉበትና የምንክስና መዓርግ በተቀበሉበት በአቡነ እንድርያስ ገዳም ተፈጽሟል። የብዕሪነታቸው ረድኤት ከሁላችን ጋር ይቡን። አሜን።

3.34. ብዕሪ አቡነ ማቴዎስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1919 - 1996 ዓ.ም/

ብዑስ አቡነ ማቴዎስ በቀድሞው አጠራር በሸዋ ጠቅላይ ግዛት እንሳሮ ወረዳ ልዩ ስሙ ወረንጨፌ በተባለው ቦታ መጋቢት 29 ቀን 1919 ዓ.ም ተወለዱ። የአባታቸው ስም መምህር ገብረ መድኅን ተክሌ፤ የእናታቸው ደግሞ ወ/ሮ ወለተ ማርያም ባዩ ይባላ ነበር። በሰሙ ጽሑፍቸው ማቴዎስ ተብለው ከመጠራታቸው በፊት ሊቀ ሊቃውንት ኃ/መስቀል ይባሉ ነበር።

ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ ወደ ደብረ ሊባኖስ ገዳም በመገኘት አባ ተስፋ ጊዮርጊስ ከተባሉ መምህር ንባብና ለዓታት፤ ከመምህር ንጉሤ ገብረ ሥላሴ ጸዋትወ ዜማ ተማሩ። ከዚያም ትምህርታቸውን ለማስፋፋት ወደ ሰፊ መድኃኒ ዓለም በመገኘት ከታወቁት ሊቅ ከመምህር ጥበቡ ገብረ ማርያም ዓለሙ ትርጓሜ ሐዲሳትን፤ ከመሪ ጌታ አንዳርጌና ከመሪ ጌታ አበራ ታዩር ዩናትሐ ነገሥትንና፤ የመጽሐፈ መንኲሳት ትርጓሜን አሔዱ። በኋላ ብዑስ አቡነ ሉቃስ ከተባሉት መምህር ወልደ ሚካኤል ብርሃነ መስቀልም የቅዳሴ ዜማን በሚገባ ተማሩ።

ብዑስ አቡነ ማቴዎስ በ1925 ዓ.ም ከግብፃዊው ሊቀ ጳጳስ አቡነ ቴርሎስ መዓርገ ዲቁናን፤ በ1937 ዓ.ም ከዕጩጌ ገብረ ጊዮርጊስ ምንኲስናን፤ በ1938 ዓ.ም ከብዑስ አቡነ ይስሐቅ ቅስናን ተቀበሉ።

ብዑስነታቸው ዲቁና እንደ ተቀበሉ በታላቁ የደብረ ሊባኖስ ገዳምና በወይባ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ለሰባት ዓመታት፤ በደብረ ሊባኖስ ጫጋል በማኑኤል ቤተ ክርስቲያን ለሦስት ዓመታት፤ እንደ ገና ወደ ደብረ ሊባኖስ ገዳም በመመለስ ለአራት ዓመታት ያህል በትጋት ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን አገለገሉ።

በዚህ ዓይነት ትምህርታቸውን ሲያስፋፉና ቤተ ክርስቲያንን ሲያገለግሉ የቆዩት ብዑስ አቡነ ማቴዎስ ገና ከሕፃንነታቸው ጀምሮ ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ራሳቸውን መስጠታቸውን የተመለከቱት ብዑስ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ ወደ ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት በማቅረብ የታላቁ ገዳም የደብረ ሊባኖስ ገዳም ጸባቴ ሆነው እንዲሾሙ አደረጉ። ሹመቱን በአኩቱት የተቀበሉት ብዑስነታቸውም ከተሾሙበት ጊዜ ጀምሮ ለሰድስት ዓመታት ያህል ገዳሙን በፍቅርና በሰላም አስተዳድረዋል።

ብዑስ አቡነ ማቴዎስ በደብረ ሊባኖስ ገዳም በጸባቴነታቸው ዘመናት ባሳዩት ፍሬያማ ሥራ የተነሣ ለበለጠ ሥልጣንና መዓርግ ተመረጡ። በዚህም በ1952 ዓ.ም በዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ በአታ ለማርያም ገዳም ከነሙሉ መዓርገና ሽልማቱ ሊቀ ሊቃውንት ሆነው ተሾሙ።

ብዑስነታቸው ከሀብተ ክህነት ጋር የአስተዳደር ዕውቀት የተሰማቸው አባት ነበሩ። በመሆኑም ታላቁን አደራና ሐላፊነት ተቀብለው ወደ ታሪካ ነገሥት በአታ ለማርያም ገዳም ከመጡም በኋላ የተሰበረውን በማስጠገን፤ ያረጀውን በማሳደስ፤ የጉደለውን በማሟላት ከሠሯቸው በርካታ ሥራዎች በተጨማሪ በመታሰቢያ ቤቱ ያለው ነባር መንፈሳዊ ትምህርት ቤት በየዘርፉ አንዲሰፋፋና ሊቃውንትን በብዛት አንዲያወጣ አድርገዋል። ከዚህም በተጨማሪ የአንደኛ ደረጃ ት/ቤትን በመክፈት ዘመናዊና መንፈሳዊ ዕውቀት እንዲገባበት፤ በተለያዩ ቦታዎች ዘመናዊውን ሕንፃዎችንም በማሠራት የገዳሙ አስተዳደር የሚረዳበትን ከፍተኛ የገቢ ምንጭ አስገኝተዋል። በዚህም የገዳሙ ሊቃውንትና ካህናት ተገቢ ደመወዝ እንዲያገኙና የኑሮ አቋማቸው እንዲሻሻል አድርገዋል። ብዑስነታቸው ካሠሯቸው ዘመናዊውን ሕንፃዎች ውስጥ መኻል ፒያሳ የሚገኘውና ዘውዲቱ ሕንፃ ተብሎ የተሰየመው ሕንፃ አንዱ እንደሆነ ይነገራል።

ብዑስ አቡነ ማቴዎስ በዘመነ ሊቀ ሊቃውንትነታቸው ለዘመናት ካለ ቤተ ልሔም የቆዩትም ታሪካ ነገሥት በአታ ለማርያም ገዳም ቤተ ልሔምን አሠርተውላታል። ከዚህም በተጨማሪ በባላያን ወረራ ዘመን ከገጸሟ የወጡትን ቅርሶች እንዲመለሱ በማድረግ ረገድ የሚመጣን ጥረት አድርገዋል። ወደ ገዳሙ እንዲመለሱ ካደረጓቸው ቅርሶች ውስጥ ጣልያን እንጦጦ አካባቢ ቀብሮት የነበረውን የቤተ ክርስቲያኗን ጉልላት ዘውድ ከተቀበረበት በጠቋሟ አስወጥተው እንዲመለስ አድርገዋል።

ብዑስነታቸው በነበራቸው አስተዳደራዊ ስልት ዛሬ በቦታው አሻራቸው የሚታዩ በርካታ ደንቦችንና መመሪያዎችን አውጥተው አልፈዋል። ከእነዚህም ውስጥ ሕጋውያን ካህናት ወጥተው ቦታዋ በደናግል መንኲሳትና ያላገቡ ዲያቆናት እንድትቀደስና እያንዳንዱ አገልጋይም የየራሱ ምድብና ስም እንዲኖረው ያደረጉት ይጠቀሳሉ።

አሳቸው ለንጽሕናቸው ተጨናቂ የመሆናቸውን ያክል አከካባቢያቸውም የጸዳ በተለይ ሁሉም የሕንፃ ቤተ ክርስቲያኑ ክፍል ዕለት ዕለት እንዲጸዳ ያደርጉ ነበር ይባላል። አንድ ቀን ወደ ቤተ ክርስቲያኗ ሲገቡ ከላይ ከደሙ ላይ አንዲት ሽረሪት ድሯን እየገመደች ወደ ታች ስትመጣ ያያሉ። ይኸንን የተመለከቱት ብዑስነታቸው የጽዳት ሐላፊውን ይጠሩና «ያቺ ምንድን ናት?» ይሉታል። ሠራተኛውም ደንግጦ «ሊቀ ሊቃውንት፤ እኔ አሁን አጽድቼው ዘወር ስለ እሷ ትመጣለች፤ ምን ላድርግ?» ይላቸዋል። በዚህ ጊዜ አሳቸውም «እሷ ሥራዋን አክብራ ስትመጣ አንተ ዩት እየሔድክ ነው?»። ቢሉ ተናገሩ ይባላል።

በቢዑ ገዳም ለሰሥራ ሁለት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ በ1964

ዓ.ም በተደረገው የኤጲስ ቆጳሳት ምርጫ ተመርጠው በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎድሎስ አንብሮተ አድ «ብፁዕ አባ ማቴዎስ» ተብለው በኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ኤጲስ ቆጳሳ ሆነው ተሾሙ።

ብፁዕ አቡነ ማቴዎስ በቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት ጳጳስ ሆነው ወደ ቦታው ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ ለአጠቃላይ ገዳማቱ አስተዳደር መጠናከር ከማግባቱ መነሳቱ ጋር በመግባባት አያሌ ሥራዎችን አከናውነዋል። በተለይ ቀደም ሲል የኢትዮጵያ ነገሥታትና ንግሥታት ለገዳማቱ የገቢ ምንጭ ይሆኑ ዘንድ በኢየሩሳሌም ከተማ እየገዙ የሰሟቸው፤ ነገር ግን ከጊዜ በኋላ በሀገሪቱ መንግሥት የተወረሱ ሕንፃዎችን በነበራቸው የአስተዳደር ስልት አስመልሰዋል። የገዳሙን ገቢ ብቻ እየተጠባበቁ ይኖሩ የነበሩ መነኮሳትም ትምህርት ተምረው ለገዳሙ ተጨማሪ የገቢ ምንጭ እንዲያሰጉ ያደርጉ ነበር።

በቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት ጳጳስ በመሆን ለአምስት ዓመታት የህል ካገለገሉ በኋላ በ1970 ዓ.ም ወደ ኢትዮጵያ ተመልሰው የአርሲ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ ሆነው ለአንድ ዓመት አገለገሉ። ወቅቱ የቀይ ሽብር ዘመቻ በሚል በርካታ ወጣቶች ይጨፈጨፉበት የነበረ በመሆኑ ብፁዕ አቡነ ማቴዎስ ጉዳዩ አገርን ከመጉዳት በስተቀር ጥቅም እንደ ሌለው ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ተቃውሞአቸውን ያሰሙ ነበር። በዚህ የተነሣ በደርግ ባለ ሥልጣናት ከሥልጣናቸው እንዲነሡ ተደረገ። ብፁዕነታቸው በዚህ ጊዜ ወዳደጉበትና ወደ ተሾሙበት ታላቁ ደብረ ሊባኖስ ገዳም ሔደው የተለመደ አገልግሎታቸውን ሲያከናውኑ ቆዩ።

በ1982 ዓ.ም ምንም እንኳን አርሳቸው ለመመለስ ባይፈልጉም በአባቶች ምክርና አባገዳጅነት ከደብረ ሊባኖስ ገዳም ወጥተው ወደ ኦጲስ አባባ በመምጣት በምስክሩ ገዡናን መድኃኒ ዓለም ገዳምና ት/ቤት የበላይ ሐላፊ ሆነው ተሾሙ። ገዳሙን ለስድስት ዓመታት በማስተዳደር ካገለገሉ በኋላ በቅዱስ ሲኖዶስ ፈቃድ በ1985 ዓ.ም ወደ መጀመሪያ መንበረ ጽጵስናቸው ኢየሩሳሌም ተመልሰው እንዲያገለግሉ ተደረገ። ከዚያ ጊዜ ጀምሮ እስከ 1991 ዓ.ም በኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ገዳማት ሊቀ ጳጳስ በመሆን ካገለገሉ በኋላ በ1991 ዓ.ም ወደ ሀገራቸው ተመልሰው እስከ ዕለተ ሰረፍታቸው ድረስ የመንበረ መንግሥት ትዱስ ገብርኤልና የታሰካ ነገሥት በኢታ ለማርያም አብያተ ክርስቲያናት የበላይ ሐላፊ በመሆን አገልግለዋል።

ብፁዕ አቡነ ማቴዎስ ቤተ ክርስቲያን በሐላፊነት ባስቀመጠ ቻቸው ቦታዎች ሁሉ ያለ ምንም ድካምና መስልቸት ቤተ ክርስ

ቲያንን አገልግለዋል። በደብረ ሊባኖስ ገዳም ጸባቴ ሆነው በሚያገለግሉበት ወቅት የገዳሙ ት/ቤቶች ተጠናክረውና ተስፋፍተው ታዋቂ መምህራንን እንዲያስገኙ የገዳሙ የቆየ ሥርዓትና ትውፊት ተጠብቆ እንዲኖር የገዳሙ መተዳደሪያ ሀብትና ንብረት ተከብሮ በአግባቡ ለተፈላጊው አገልግሎት እንዲውል ከፍተኛ ጥረት በማድረግ የተሳካ አገልግሎት አበርክተዋል።

ከዚህም ጋር ጻድቁ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ለ29 ዓመታት የጸለዩበትንና አጽማቸው ያረፈበትን የደብረ አለቦን ዋሽ ለዕይታና ለጥበቃ በሚያመች ሁኔታ በማሠራት ቅድስናውን ጠብቆ እንዲኖር አድርገዋል።

ወደ ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ሔደው በሚያገለግሉበትም ጊዜ የገዳሙ ሥርዓተ ማግባር ተከብሮና ተጠብቆ እንዲኖር ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል። በየዘመኑ የነበሩ ደጋግ የኢትዮጵያ ነገሥታት፣ ንግሥታት፣ መኳንንት፣ መሣፍንት፣ ወይዛዝርት፣ ምእመናንና ምእመናት ለገዳሙ አስተዳደር ሕልውና ድጋፍ እንዲሆኑ ያወረሷቸው ንብረቶች፣ የለገሡት ሀብት ሁሉ እንዲከበር፣ በቁልፍ የተወሰዱት እንዲመለሱና በሥርዓት አገልግሎት እንዲሰጡ ከፍተኛ ጥረት ሲያደርጉ ቆይተዋል። የዴር ሠልጣንን የኢትዮጵያ የባለቤትነት መብትና ሕጋዊነት ባለው ተጨባጭ ማስረጃ መሠረት እንዲከበር ታላቅ ሐላፊነት የተመለሰበት እንቅስቃሴ ሲያደርጉ ቆይተዋል። ከዚህም በተጨማሪ በአልዓዛር ቢታንያ በምስክር ቅዱሳን የሚገኘውን የጻድቁ አቡነ ተክለ ሃይማኖትን ቤተ ክርስቲያን አሠርተዋል።

በምስክሩ ገዡናን መድኃኒ ዓለም ገዳም በበላይ ሐላፊነት በቆዩበትም ጊዜ የገዳሙ መንፈሳዊ ሕይወት እንዲጠበቅ፣ የቤተ ክርስቲያኑ ልዩ ልዩ መንፈሳዊ አገልግሎት ሥርዓትን ጠብቆ እንዲመራና ምእመናን በሥነ ሥርዓት እንዲገለገሉ መልካም ምሳሌነት ያለውን አመራር ሰጥተዋል። ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ምን የህል ዘመኑን በመዋጀት ለሀገርና ለወገን አስተዋዕኦዋን እየሰጠች እንደሆነ ቋሚ ምስክር የሆነው በገዳሙ ቅጽረ ግቢ የሚገኘው ዘመናዊና መንፈሳዊ ት/ቤት ዕድገት እንዲኖረውና ወደ ከፍተኛ ደረጃ እንዲደርስ ብርቱ ጥረት አድርገዋል። ከዚህም ጋር ለገዳሙ ሁለንተናዊ አገልግሎት የሚሰጥ አንድ ክሊኒክና ልዩ ልዩ የገቢ ምንጭ የሚያስገኙ ሌሎች ተቋማትን አቋቁመዋል። በእነዚህና በሌሎች አገልግሎታቸው ከተለያዩ ታላላቅ ግለሰቦችና ካገለገሉባቸው ቅዱሳት መካናት የተለያዩ ሰጠታዎች ተበርክተውላቸዋል።

ብፁዕ አቡነ ማቴዎስ የሚያውቁትን ለማሳወቅ ከነበራቸው ጉዳትና ቸርነት የተነሣ የቤተ ክርስቲያንን ትምህርት ከቃለ ስብከት ጋር በመጽሐፍም ለምእመናን አስተሳልፈዋል። በተለያዩ ጊዜያት

በዓላትና አጽዋማት፣ የሃይማኖት አበው ተዋጽኦ በግእዝና በአማርኛ፣ ሥርወ ሃይማኖት፣ የሰባቱ ጊዜያት ጸሎት፣ ስምዖን ሕያው /የዳግማዊ ዓፄ ምኒልክ ታሪክ/፣ ኩኩሕ መንፈሳዊ የደብረ ጽጌ ገጻም ታሪክ፣ ታሪክህን አስታውስ /ሰለ ኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት ታሪክ/፣ ዝክረ ጳድቅ ለዓለም ይሄሉ /የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ታሪካዊ ማሰታወሻ/ የተሰኙ መጻሕፍትን እሳትመው ለምእመናን አበርክተዋል። ሌሎች መጻሕፍትንም እዘጋጅተው ለማሳተም በዝግጅት ላይ ነበሩ።

ብፁዕነታቸው ገና ልጅ ሆነው በገዳም ማገልገል ከጀመሩበት ጊዜ ጀምሮ ሹመት አያጣቸውም ነበር ይባላል። በዚህም ገና ከአናኩዕ /የገዳም እንጨት ሰቃሚዎች/ አለቃነት ጀምሮ እስከ ከፍተኛው የቤተ ክርስቲያን ሹመት ድረስ ቤተ ክርስቲያናቸውን በትጋት አገልግለዋል።

ብፁዕ አቡነ ማቴዎስ ከረጅም ጊዜ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎት በኋላ ጥቅምት 30 ቀን 1996 ዓ.ም በተወለዱ በ77 ዓመት ዕድሜያቸው በድንገት ከዚህ ዓለም በሞት ተሰዩ። በማግሥቱ ገዳር 1 ቀን 1996 ዓ.ም በጠቅላይ ቤተ ክህነት የሰብከተ ወንጌል አዳራሽና በቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ጸሎተ ፍትሐት ሲደረግላቸው ከዋሰና ካደረ በኋላ አስከሬናቸው ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ዘአክሱም ወዕጪጌ ዘመንበረ ተክለ ሃይማኖት፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ የጠቅላይ ቤተ ክህነት ልዩ ልዩ የመምሪያ ሐላፊዎች፣ የብፁዕነታቸው ቤተሰቦችና ወዳጆች፣ እንዲሁም በርካታ የገዳሙ መነኮሳትና ተማሪዎች በተገኙበት ታሮስ ገዳር 2 ቀን 1996 ዓ.ም በደብረ ሊባኖስ ገዳም በሕይወት በነበሩ ጊዜ ባዘጋጁት መካነ መቃብር ዐርፏል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይሰየን። አሜን።

3.35. ብፁዕ አቡነ ጴጥሮስ ሣልሳዊ

ሊቀ ጳጳስ

/1921 - 1993 ዓ.ም/

አባ ክፍለ ፍርድ ቤት ይባሉ የነበሩት ብዕረ አቡነ ጴጥሮስ በሰሜን ሸዋ በመንዝና ግሼ አውራጃ በጌራ ምድር ወረዳ ልዩ አካባቢው አራድማ ግራርያ ሚካኤል በተባለው ቦታ ሰኔ 30 ቀን 1923 ዓ.ም ተወለዱ። የአባታቸው ስም አቶ ሸንቁጥ፣ የእናታቸው ደግሞ ወ/ሮ በላይነሽ ሀብተ ማርያም ይባላ ነበር።

በወላጆቻቸው እንክብካቤ በሥርዓት አድገው ዕድሜአቸው ለትምህርት ሊደርስ በአካባቢው ከነበሩ መምህራን የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን ተምረው አጠናቀቁ። ከዚያም ወደ አዲስ አበባ መጥተው ከብዕረ አቡነ ቂርሎስ መዓርገ ዲቁና ተቀበሉ።

ከዚያም ትምህርታቸውን ለመቀጠልና በመንፈሳዊ ሕይወት ለመኖር በነበራቸው ፍላጎት ወደ ሰላሌ አውራጃ ሔደው በፍቼ ከተማ ከአለቃ አሸቱ ጸዋትወ ዜማ ተማሩ። በመቀጠልም ወደ ደብረ ሊባኖስ ገዳም ገብተው የደብረ ዓባይ ቅዳሴ ከአባ ይትባረክና ከመሪ ጌታ ወርቁ ፣ ቅኔ ከነአገባቡ ከመሪ ጌታ ዓምዴ፣ ወዳሴና ቅዳሴ ማርያም ትርጓሜ ከአባ ገብረ ማርያም ተማሩ።

ከዚህ በኋላ ወደ መንፈሳዊነቱና ገዳማዊ ሕይወት በማምራት በተማሩበት የደብረ ሊባኖስ ገዳም እንጨት በመሸከም፣ ውኃ በመቅዳት፣ ንፍሮ በመቀቀል፣ እንጀራ በመጋገር ደካሞችን በመርዳት ለገዳሙ አገልግሎት ሲሰጡ ቆዩ። በዚሁ ጊዜ የሰጡትን አገልግሎትና ያላቸውን የግብረ ገብነት ዝንባሌ በማየት በማኅበሩ ፈቃድ የምንኩስና መዓርግ በማከታተልም የቅሰናና የቁምስና መዓርጋት በብዕረ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ ተሰጣቸው።

በእነዚሁ መዓርጋት ገዳሙን በማገልገል ላይ እንዳሉ በማኅበሩ ፈቃድና ምርጫ የገዳሙ ሊቀ ዲያቆናት ሆነው ተሾሙ። በዚሁ ገዳሙን ብዙ ሊያገለግሉ ቆይተው ወደ አዲስ አበባ በመምጣት በመንበረ ፓትርያርክ በላእካነ አርድሶትነት ተመድበው በቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ከመምህር ገብረ ማርያም ዓለሙ፣ በመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ከመምህር ብርሃኑ ትርጓሜ ሐዲሳትን ተማሩ። ከዚህም ጋር በታዕከ ነገሥት በኢታ ለማርያም ገዳም የጻዊትን ትርጓሜ ከመጋቢ ምሥጢር ጌራ አሔዱ። ከዚህም ጋር የትምህርተ ገብዓትን የኪዳንንና የባሕረ ሐሳብን ትርጓሜ ከመምህር ወልደ ሰንበት ተማሩ። ፍትሐ ነገሥቱንም ከአኒሁ መምህር ቀጽለዋል።

ከዚህ በላይ በተገለጸው ዓይነት የቤተ ክርስቲያን ትምህር ታቸውን ካጠናቀቁና በታላቁ ገዳም በደብረ ሊባኖስ የሚገባውን አገልግሎት ሲሰጡ ከቀዩ በኋላ ከመስከረም ወር 1955 ዓ.ም አስከ ሐምሌ 1955 ዓ.ም በአለቦት ገዳም በመምህርነት፣ ከሐምሌ 1955

ዓ.ም - መስከረም 1959 ዓ.ም በደብረ ሊባኖስ ገዳም በጸባቴነት፣ ከየካቲት ወር 1959 ዓ.ም - ሰኔ 1967 ዓ.ም በደብረ ኃይለ ቅዱስ ራጉኤልና የእንጦጦ ደብረ ኢልያስ አስተዳዳሪ ሆነው ሁለቱን አድባራት እያስተዳደሩ በጠቅላይ ቤተ ክህነት የመንፈሳዊ ጉባኤ ምክር ቤትና የፍትሕ መንፈሳዊ ስብሰባ ሆነው ሰፋ ያለ አገልግሎት ሲሰጡ ቆዩ። በተጨማሪም ከሰኔ ወር 1966 ዓ.ም ጀምሮ በሊቀ ሊቃውንትነት መዓርግ በዳግማዊ ዓፄ ምኒልክ መታሰቢያ በኢታ ለማርያም ገዳም በአስተዳዳሪነት በማገልገል ላይ እያሉ ለታላቁ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎትና መዓርግ ተመረጡ። በመሆኑም መስከረም 16 ቀን 1968 ዓ.ም በብዕረ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ አንብሮተ እድ ብዕረ አቡነ ጴጥሮስ ተብለው የወሉ ህገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ ረዳት ጳጳስ ሆነው ተሾሙ።

ብዕሪነታቸው ቀደም ሲል ይዘውት በነበረው የሊቀ ሊቃውን ትነት መዓርግ የዳግማዊ ዓፄ ምኒልክ መታሰቢያ በኢታ ለማርያም ገዳምን በማስተዳደርና የረዳትነት አገልግሎታቸውን ገና ሲጀምሩ ባላወቁት ሁኔታ በወቅቱ በነበረው የደርግ መንግሥት ከዛሬው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ ብዕረ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ዘኢክስም ወዕጪጌ ዘመንበረ ተ/ሃይማኖት እና ከብዕረ አቡነ ባስልዮስ ጋር ታሰሩ። ከ1968 ዓ.ም - 1975 ዓ.ም ድረስ ለሰባት ዓመታት ያህል የግፍና የመከራ ጊዜ ካላለፉ በኋላ በ1976 ዓ.ም ተፈተው በሐረርጌ ህገረ ስብከት የሰሜንና ምዕራብ አውራጃዎች ጳጳስ በመሆን እስከ 1981 ዓ.ም አገለገሉ። ከ1981 ዓ.ም - 1984 ዓ.ም ደግሞ ቀድሞ ረዳት ጳጳስ ሆነው ተመድበውበት በነበረው የወሎ ህገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ፣ ከ1985 ዓ.ም ጀምሮም በመንበረ ፓትርያርክ ጠቅላይ ጽ/ቤት የፍትሕ መንፈሳዊ ጉባኤ የበላይ ሐላፊ ሊቀ ጳጳስ ሆነው ትድስት ቤተ ክርስቲያናቸውን አገልግለዋል።

ብዕሪነታቸው ሁለተኛው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ ብዕረ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ርእሰ መንበረነታቸው ሲያቆም ቤተ ክርስቲያኗን በጊዚያዊነት ደመራ ሆነ። በቅዱስ ሲኖዶስ ተቋቁሞ የነበረውና አምስት ሊቃነ ጳጳሳት አባላት የነበሩት ኮሚቴ አባል ሆነው ተመርጠው አገልግለዋል።

ብዕሪነታቸው በስተመጨረሻ ለሰባት ዓመታት የደረሰባቸው ባዴልና መንገሳታት የተነሣ ጤናቸው እየተጓደለ ሔደ። ምንም እንኳን ያገኘው ሆኖ በጠበልና በጋክምና ሲረዱ ቢቆዩም ሕመማቸው እየባሰባቸው በመሔዱ ንዳር 20 ቀን 1989 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ብዕረ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ

በአክሱም ወዕጪጌ ዘመንበረ ተክለ ሃይማኖት፤ ብፁዓን አበው ሊቃነ ጳጳሳት፤ የጠቅላይ ቤተ ክህነት ልዩ ልዩ የመምሪያና የድርጅቶች ሐላፊዎች በተገኙበት በደብረ ሊባኖስ ገዳም ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለዩን። አሜን።

3.36. ብፁዕ አቡነ ሰላማ ሣልሳይ

ሊቀ ጳጳስ

/1931 - 1996 ዓ.ም/

መዓርገ ጽሑፍ ከመቀበላቸው በፊት አባ ሐዋዝ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ሰላሣ በያዘው አጠራር ሸዋ ጠቅላይ ግዛት ሰላሌ አውራጃ ነገሥቱን ተብሎ በሚታወቀው ወረዳ ከአባታቸው ከአቶ በዩን ገብረ ሕይወትና ከእናታቸው ከወ/ሮ መርዓተ መድኅን ኅዳር 12 ቀን 1931 ዓ.ም ተወለዱ።

በቤተ ሰቦቻቸው የቅርብ አንክብካቤ ዕድሜያቸው ስትምህርት እንደ ደረሰ ከዚያው ተወልደው ባደጉበት አካባቢ አባ አንግዳ ከተባሉ መምህር የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ማለትም ፈደልንና ንባብን በሚገባ አጠናቀቁ። ከዚያም ትምህርታቸውን በመቀጠል መምህር ዘገየ ከተባሉ ሊቅ ሁለተኛውን ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን /ጸዋትወ ዜማን/ በአጭር ጊዜ ተምረው አጠናቀቁ። ከዚህ በኋላ በ1947 ዓ.ም ያኔ የኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ከነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ መዓርገ ዲቁና ተቀበሉ።

የመንፈሳዊውን ትምህርት ነገር ከዳር ሳያደርሱ ባለመቀመጥ ለራሳቸው ቃል የገቡት ብፁዕነታቸው አሁንም ጊዜ ሳያጠፉ በዲቁናቸው ቅድስት ቤተ ክርስቲያናቸውን አያገለገሉ መምህር ጥበቡ ጋሜ ከተባሉት የቅኔ ሊቅ ቅኔን በሚገባ ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ሰላሣ በተማሪነታቸው ከጓደኞቻቸው ጋር የሚግባቡና በመምህሮቻቸውም ዘንድ ተቀባይነት ያላቸው እንደ ነበሩ በቅርብ የሚያውቋቸው ይመስክሩላቸዋል። ለዚህም ትምህርት ከፍተኛ ፍላጎትና ጉጉት የነበራቸው ብፁዕነታቸው በዚያው በትውልድ አካባቢያቸው የቅኔውን ትምህርት እንዳጠናቀቁ በመምህሮቻቸውና ታላላቅ ጓደኞቻቸው ይሰሙት በነበረው መሠረት ወደ ኅንደር በመሸገር የዜማ ዕውቀታቸውን ለማስፋፋት ወሰኑ። በመሆኑም ኅንደር ውስጥ ፋርጣና ጋይንት አውራጃዎች በሚገኙ ልዩ ልዩ ቅዱሳት መካናት በመዘዋወር አለቃ ቀለመ ወርቅ ከተባሉ መምህር ቁም ዜማን፤ መሪቷ ወልደ ሰንበት ከተባሉት ሊቅ ዘንድም አቋቋምን በሚገባ ቀጸለ። ከዚህ በኋላ ወደ ሀገሪ ልመሰሰ ሳይሉ ኅንደር ከተማ ወደ ሚገኘው ዕውቀት የአቋቋም ማስመሰከሪያ መንፈሳዊ ዩኒቨርሲቲ በመሔድ የአቋቋሙን ይትበሃል በሚገባ አጠኑ።

የዜማውን ትምህርት አስከ ከፍተኛው ደረጃ ድረስ በዚህ ዓይነት በሚገባ ያጠናቀቁት ብፁዕ አቡነ ሰላሣ በመቀጠል ወደ አራተኛውና የመጨረሻው መንፈሳዊ የትምህርት ደረጃ ተሸጋገሩ ይኸውም አባቸውም እንደ አባቶቻቸው የመጸሐፍትን ምሥጢር በመመርመር ቤተ ክርስቲያንን በተጠያቂነት ለማገልገል የቅዱሳት መጻሕፍትን ትርጓሜ ትምህርት መጀመር ነበር። በመሆኑም የአቋቋም ትምህርቱን በሚገባ ካጠናቀቁ በኋላ ወላጆቻቸውንና

ዘመዶቻቸውን በመተው ምናኔ የወጡለትን ትምህርት ከዳር ሊያደርሱ እዚያው በኅንደር ከተማ በሚገኘው ዓቢየ እግዚአቤተ ክርስቲያን ብሉያትን ያስተምሩ ወደ ነበሩት መምህር ወልደ ሰንበት ዘንድ በመሔድ ብሉይ ኪዳንን ማሔድ ጀመሩ። ይሁን እንጂ ጥቂት አንደተማሩ መምህራቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ነገር ግን ወንበራቸው ስረጅም ጊዜ ሳይታጠፍ መምህር ጸጋ፤ ቆይቶም መምህር ጋይስ ማርያም የተባሉ ሊቃውንት በመተካታቸው የብሉያት ትምህርታቸውን በሚገባ አጠናቀቁ።

መንፈሳዊ ትምህርት ሊያሸንፉት እንጂ ሊያሸንፋቸው የማይችል አንደሆነ በተግባር ያስመስክሩት ብፁዕነታቸው በነበራቸው ቀለም የመያዝ ብቃት ብሉያቱን ከተጠቀሱት መምህራን በአጭር ጊዜ አጠናቀው የአኑ አባ አንጠንስንና አባ መቃርስን አሠረ ፍኖት ለመከተል በ1961 ዓ.ም ወደ ታላቁ ማኅበረ ሥላሴ ገዳም በመውረድ ሥርዓተ ምንኩስናን ፈፅሙ። ከዚያም የመጸሐፍተ ሐዲሳትን ትርጓሜ በመቀጠል ኅንደር ውስጥ መምህር ከፍሌ ከተባሉ ሊቅ ዘንድ በሚገባ ተምረው አጠናቀቁ።

ከዚያም በ1964 ዓ.ም በወቅቱ የነጃም ሀገረ ሰብከት ጳጳስ ከነበሩት ብፁዕ አቡነ ማርቆስ ማዕርገ ቅስናን ተቀበሉ። ከዚህ በኋላ ወደ አዲስ አበባ በመምጣት በወቅቱ በአብነት ትምህርቱ ረጅም መንገድ ለተጓዙ ሊቃውንት በሰዋሰወ ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ ይስጥ የነበረውን የኮርስ ትምህርት ለመከታተል ዕድል ሰላገኙ ወደ ከፍተኛ መንፈሳዊ ት/ቤቱ ገቡ። ብፁዕነታቸው ይስጥ የነበረውን ኮርስ እየወሰዱ በትርፍ ጊዜያቸው በአዲስ አበባ አድባራትና ገዳማት እየተዘዋወሩ ቃለ እግዚአብሔርን ለምእመናኑ ያስሙ እንደ ነበር የሚያስታውሱ ይናገራሉ። በወቅቱ በከፍተኛ መንፈሳዊ ትምህርት ቤቱ የሚሰጠውን ኮርስ ይከታተሉ የነበሩ ደቀ መዛሙርት ያደርጉት እንደነበረውም ብፁዕነታቸው ከአዲስ አበባው በተጨማሪ በርከት ወዳሉ አህጉረ ሰብከትና አውራጃዎች በመዘዋወር የተማሩትን ቃለ እግዚአብሔር በሰፊው አስተምረዋል።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት ብዙ ተንገላተው የተማሩላትን ቤተ ክርስቲያን በማገልገል ላይ ሳሉ ትጋታቸውን፤ ዕውቀታቸውንና ችሎታቸውን ያየው ጠቅላይ ቤተ ክህነት ኮርሳቸውን እንዳጠናቀቁ የገነት ሊየሱስ ቤተ ክርስቲያን አስተዳዳሪ አድርጎ ሾማቸው። ብፁዕነታቸው ሹመቱን በአኩቱት በመቀበል የተሰጣቸውን ሐላፊነት ከማኅበረ ክህናቱና የአጥቢያው ምእመናን ጋር በመሆን ስጥቂት ዓመታት እንደ ተወጡ ወደ ደብረ አሚን ተከለ ሃይማኖት ቤተ ክርስቲያን ተዛውረው አገልግሎት እንዲሰጡ ተደረጉ። በዚያም አገልግሎታቸውን በትጋት እየፈጸሙ ሳለ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ

ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን በ1971 ዓ.ም ለከፍተኛው ሐዋርያዊ ተልእኮ ከመረጠቻቸው 13 ኢጲስ ቆጶሳት መካከል አንዱ ሆነው ተመረጡ።

በዚህም መሠረት የካቲት 2 ቀን 1971 ዓ.ም በተደረገው የቅዱስ ሲኖዶስ ምልዓተ ጉባኤ «ብዑስ አባ ሰላማ የባሌ ሀገረ ስብከት ኢጲስ ቆጶስ» ተብለው በሦስተኛው የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ በብዑስ ወቅዱስ እቡነ ተክለ ሃይማኖት እንብሮተ እድ ተሠየሙ።

በዚህ ዓይነት ለከፍተኛው የቤተ ክርስቲያኒቱ ሥልጣንና ሐላፊነት የደረሱት ብዕሶነታቸው ሹመቱን በእኩቴት ተቀብለው ወደ ሀገረ ስብከታቸው በመሔድ አገልግሎታቸውን መፈጸም ጀመሩ። ወደ ቦታው ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ ምንም እንኳን በወቅቱ በሀገሪቱ የነበረው ርዕዮተ ዓለም መንግሥተ እግዚአብሔርን እንደ ልብ ለመስበክ የማይቻልበት ቢሆንም ዛቻውንና ማስጠንቀቂያውን ሳይስቀቁ ለወንጌል ስብከት ቅድሚያ በመስጠት በየ አውራጃውና ወረዳው በመዘዋወር ቃለ እግዚአብሔርን ለሀገረ ስብከታቸው ምእመናን በሰፊው አዳርሰዋል። በልማትም ረገድ ከሀገረ ስብከቱ ካህናትና ምእመናን ጋር በመተባበር ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎችን አከናውኑዋል።

እነዚህንና የመሳሰሉትን አገልግሎቶች በመፈጸም እስከ 1974 ዓ.ም ድረስ በባሌ የቆዩት ብዕሶነታቸው በ1975 ዓ.ም በኢየሱሳሌም የኢትዮጵያ ገዳማት ጳጳስ ሆነው በመሾም ወደ ዚያው እቀኑ። በዚያም ከማኅበረ መንግሥቱና በአካባቢው ከሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ምእመናን ጋር በመስማማት ለሦስት ዓመታት ከፍተኛ አገልግሎት ሲያበረክቱ ቆዩ። ቅዱስ ሲኖዶስ ኅዳር 17 ቀን 1977 ዓ.ም በወሰነው መሠረት ብዕሶነታቸው ከኢየሱሳሌም ተመልሰው ወደ ቀደመ ሀገረ ስብከታቸው ባሌ በመሔድ ሐዋርያዊ ተልእኮአቸውን እንዲፈጽሙ ተደረጉ። ወደ መጀመሪያ ሀገረ ስብከታቸው መመለሳቸውን በደስታ የተቀበሉት ብዕሶ እቡነ ሰላማ ወደ ሚያውቁትና ወደ ሚያውቃቸው ሕዝብ ክርስቲያን በመመለስ ሰፊውንና ከ13 ዓመታት በላይ የዘሰቀ አገልግሎታቸውን ቀጠሉ።

ብዕሶ እቡነ ሰላማ በነበራቸው የስብከት ጸጋና ቤተ ክርስቲያኗ በምንም ያልተበረዘውን ቃለ እግዚአብሔር ላልደረሳቸው ታዳርስ ዘንድ በየስብከባው የቀርቧቸው በነበሩ ጠቃሚ አሳቦች የተነሣ ከያዙት ሀገረ ስብከት ጋር በመንበረ ፓትርያርክ ጠቅላይ ጽ/ቤት የስብከተ ወንጌልና ሐዋርያዊ ተልእኮ መምሪያ የበላይ ሐላፊ ሆነው እንዲሠሩ ተመርጠው ከየካቲት 1 ቀን 1989 ዓ.ም እስከ ሰኔ 5 ቀን 1990 ዓ.ም በወሰነው መሠረት ወደ እውሮፓ ከፍለ

ዓለም በመሔድ ለሦስት ወራት ሐዋርያዊ አገልግሎትን ሰጥተው ተመልሰዋል።

ብዕሶ እቡነ ሰላማ በባሌ ሀገረ ስብከት ለረጅም ዘመናት ካገለገሉ በኋላ በቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔ ከሰኔ 1 ቀን 1992 ዓ.ም ጀምሮ ወደ ሰሜን ንጎደር ሀገረ ስብከት ተዛወሩ። ብዕሶነታቸው ወደ ንጎደር ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ ያለምንም ድካምና መስልቶት ጉባኤያት እንዲሰፋፉ ቅርቦች እንዲጠበቁት ቃለ እግዚአብሔር በወደ ምሕረት በሰፊው እንዲነገር እድርገዋል። ቀድሞ በንጎደር ከተማ የነበሩትንና በተለይ በግራኝ አሕመድ ወረራ ዘመን የተቃጠሉት እብዩተ ክርስቲያናት የነበሩባቸው ቦታዎች በተመራማሪዎች ተጠንተው ቦታቸው እንዲከበር ከፍተኛ ጥረት እድርገዋል። በተለይ በሕይወታቸው መጨረሻ አካባቢ «ድህነት የሰው ልጅ ጠላት ነው» የሚለውን አቋማቸውን በመያዝ በሀገረ ስብከታቸው በመዘዋወር ሕዝቡን ስለ ልማትና ስለ እርከን ሥራ፣ ስለ ሠፈራ አስፈላጊነት በስፋት እያስተማሩ መንግሥትን ተራድተው ነበር ይባላል።

ብዕሶነታቸው ሕይወታቸውን ቡሉ የላመ የጣመ ሳይመገቡ በትግርምት ለማሳለፍ ከፈጣሪያቸው ጋር ቃል ኪዳን የገቡበትን ቅናተ ዮሐንስ እስረው ነበር ይባላል። በመሆኑም በቅርቡ ሕይወታቸው እስከ ሚያልፍ ድረስ በሀገሪቱ ቅናተ ዮሐንስ ካሰሩ ጥቂት አባቶች አንዱ ነበሩ ይባላል። በመሆኑም ቃል ኪዳኑ እንደ ሚያዝዘው ሥርዓቱን ከፈጸሙበት ጊዜ ጀምሮ መላ ስድሜያቸውን ከጥሉላት ምግብ ርቀው፣ ማንኛውንም የአልኮል መጠጥ ወደ አፋቸው ሳያስጠጉና በአልጋ ሳይተኙ ቆይተዋል። የሚያስገርመው ይህንን ገድላቸውን ማንም ሰው እንዲያውቀው ሳይፈልጉ ማለፋቸው ነው።

ብዕሶ እቡነ ሰላማ በዚህ ዓይነት አገልግሎታቸውን በመፈጸም ላይ ላሉ ለገልፈታቸው ምክንያት በሆነ ደዌ ዘለሌት ተያዙ። ብዕሶነታቸው ሕመማቸውን በመቻል አገልግሎታቸውን ለመፈጸም ቢሞክሩም እየዋለ እየደረ እየባሰባቸው መጣ። በዚህም በሀገር ውስጥ በተለያዩ ቦታዎች ሕክምና መከታተል ጀመሩ። ይሁን እንጂ የብዕሶነታቸው በሽታ በሀገር ውስጥ ሊታከም የማይችል መሆኑ ይከታተሏቸው ከነበሩ የሕክምና ባለሙያዎች በመገለጡ በሰኔ 1995 ዓ.ም ለከፍተኛ ሕክምና ወደ ኢየሱሳሌም ሔዱ። በዚያም ለአንድ ዓመት ያህል ሕክምናቸውን ሲከታተሉ ቆዩ። ይሁን እንጂ ምንም እንኳን ያገኙት ሕክምና ዘመናዊነቱ የተመሰከረለት ቢሆንም ከበሽታቸው ሊፈውሳቸው አልቻለም። በመሆኑም የሕክምናውን ነገር ተስፋ ቆርጠው ወደ ሀገራቸው ተመለሱ። ብዕሶነታቸው በኢየሱሳሌም ለአንድ ዓመት ሲቆዩ እንደምንም አዝግመው ቤተ

አግዚአብሔር በማስቀደስ ቅዱስ ሥጋውንና ክቡር ደሙን በተከታታይ ይቀበሉ ነበር ይባላል። ወደ ሀገራቸውም እንደ ተመለሱም በቀጥታ ራሳዬ ያርፍበታል ወዳሉት የደብረ ሊባኖስ ገዳም ነበር የሔዱት። ይሁን እንጂ ሁኔታው እንደ ተሰማ በማግስቱ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ዘኢትዮጵያ፣ ሊቀ ጳጳስ ዘኢክሱም፣ ወዕጪጌ ዘመንበረ ተ/ሃይማኖት ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳትን አስከትለው ወደ ደብረ ሊባኖስ በመሔድ ከጠየቋቸው በኋላ ሕመማቸው በቤተ ሰብ ደረጃ ስማስታመም የሚከብድና የባለ ሞያዎችን እገዛ የሚጠይቅ ጽኑ ደፃ በመሆኑ እስከ ሶስተ ዕረፍታቸው ሕክምና ያገኙ ዘንድ ወደ አዲስ አበባ እመጧቸው። በዚህም ሐያት እየተባለ በሚጠራው ሆስፒታል በሕክምና ሲረዱ ቆይተው በዚህ ዓለም ይኖሩበት ዘንድ ተለክቶ የተሰጣቸው ዕድሜ ሲጠናቀቅ ሰኔ 18 ቀን 1996 ዓ.ም ልክ ከቀኑ 7:20 ሲሆን በተወለዱ በ66 ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ።

የብፁዕነታቸው ዜና ስረፍት እንደ ተሰማም ብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርክ ከብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳትና ኤጲስ ቆጶሳት ጋር በመሆን ወደ ሆስፒታሉ በመሔድ አስከፊነትን እጅበው በማምጣት በመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን እንዲያርፍ ካደረጉ በኋላ ጸሎተ እኩቴትን አደረሱ። ቀጥሎም ሌሊቱን በሙሉ በመዘምራት ማኅሌት፣ በመነኮሳቱና ቀሳውስቱ ሰዓታት ጸሎተ ፍትሐት ሲከናወን አድሯል። ሲነጋም አስከፊናቸው ወደ ደብረ ሊባኖስ ተሸኝቶ ሥርዓተ ቀብራቸው ሰኔ 20 ቀን 1996 ዓ.ም ብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርክ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳትና ኤጲስ ቆጶሳት፣ እበው ቆሞሳት፣ የጠቅላይ ቤተ ክህነት የየመምሪያው ሐላፊዎች፣ የገዳማትና እድባራት እስተዳዳሪዎች፣ የብፁዕነታቸው ዘመዶችና ምእመናን በተገኙበት ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.37. ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ ካልአይ

ሊቀ - ጳጳስ

/1932 - 1982 ዓ.ም/

ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ መዓርገ ጵጵስናን ከመቀበላቸው በፊት አባ መዝገበ ሥላሴ ይባሉ ነበር። ብፁዕነታቸው በ1933 ዓ.ም በያኔው የወሎ ጠቅላይ ግዛት ደሴ ከተማ ከአባታቸው ከአቶ ገበየሁና ከአና ታቸው ከወ/ሮ አባላፊች ካሣ ተወለዱ።

ዕድሜያቸው ለትምህርት አንደ ደረሰ ተወልደው ባደጉበት ደሴ መድኃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያን የመጀመሪያና የሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ። ከዚያም ትምህርታቸውን ለማበፋፋት ወሎ ውስጥ ላበታ ነአኩቶ ለአብ ተብሎ በሚጠራው ቦታ ጉባኤ ዘርግተው ያበተምሩ ወደ ነበሩት አባ ከፍሌ ዘንድ በመሔድ የውዳሴና ቅዳሴ ማርያምን ትርጓሜ፣ አሶማዶ ምሥጢርና ባሕረ ሐሳብ የተሰኙትን ትምህርቶች ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ ቀለም በፍጥነት የመያዝ ችሎታ በላ ነበራቸው ከአንደኛ ደረጃ ጀምሮ ባበተማሯቸው መምህራን አንዱ ሁም ደቀ መዛሙርት ፍቅር አይሉያቸውም ነበር። በዚህም የተነሣ ትርጓሜ መጻሕፍትን ያበተማሯቸው አባ ከፍሌ የተነገራቸውን በፍጥነት የመያዝ ችሎታቸውን ለመግለጽ ወላጆቻቸው ያወጡላቸውን ስም በመቀየር «መዝገበ ሥላሴ» የሚል ስም አውጥተውላቸው አባ ኅርኅርዮስ አስከ ሚባሉ ድረስ በዚሁ ስም ይጠሩ ነበር።

ከዚህ በኋላ ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ በወቅቱ የወሎ ሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስ ከነበሩት ብፁዕ አቡነ ይሴሐቅ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚያም በዲቁናቸው ጥቂት አንዳገለገሉ ከወሎ በመነሣት ወደ አዲስ አበባ መጥተው በመታሰቢያ ቤት በታሰካ ነገሥት በአታ ለማርያም ገዳም ገብተው ሐዲሳትን ተማሩ። ከዚያም ወደ ደብረ ሊባኖስ ገዳም በመውረድ መዓርገ ምንኩስናን ተቀበሉ።

በዚህ ዓይነት የሕይወት አቅጣጫቸውን የወሰኑት ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ መዓርገ ምንኩስናን ከተቀበሉ በኋላ ወደ ተወላዳታት አካባቢ ሳይመለሱ ወደ አዲስ ዓለም ሔዱ። በዚያም መምህር አፈ ወርቅ መንገሻ ከተባሉ ሲቅ ቅኔን ከነአገባቡ በሚገባ ጠንቅቀው ተማሩ። ከዚያም አንደ ገና ወደ ደብረ ሊባኖስ በመመለስ መምህር ፍሥሐ ከተባሉ ሲቅ የሐዲሳትን ትርጓሜና ትምህርተ ሃይማኖትን፣ መምህር ቢረሳው ከተባሉ ሲቅ ደግሞ መጽሐፈ ሊቃውንትን ተማሩ። እንደ ዚሁም በደብረ ቅዱስ ደብረ ጽጌ ማርያም በፊ ጉባኤ ከነበራቸው መምህር ገብረ ሕይወት ዘንድ በመሔድ የሐዲሳ ትን ትርጓሜ አደላድለው ተመረቁ። ከሐዲሳቱም ጋር በዚሁ ደብረ ቅዳሴን ከነሥርዓቱ አጠናቀው ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ በዚህ ዓይነት ከጉባኤ ጉባኤ ተዘዋውረው በፊ ሰውቀትን ከሰበሰቡ በኋላ ከብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ

መዓርገ ቅስናን ተቀበሉ። በዚህ መዓርጋቸው ጥቂት አንዳገለገሉ ለሰብከተ ወንጌል አገልግሎት ወደ ሐረር ተላኩ። በዚያም በተሰጣቸው የማስተማር ጸጋ የአካባቢውን ምእመናን ቃለ አግዚአብሔር አየመገቡ የአንደኛና የሁለተኛ ደረጃ ዘመናዊ ትምህርታቸውን በጥሩ ውጤት አጠናቀቁ። ከዚህ በኋላ የብፁዕነታቸውን ትጋትና አስተዋይነት የተመለከተው የቤተ ክርስቲያኗ አስተዳደር በዚያው አካባቢ የሚገኘው የቀልቢ ገብርኤል ገዳም አስተዳዳሪ በማድረግ ሾማቸው። ብፁዕነታቸውም ሹመቱን በአኩቱት በመቀበል በነበራቸው የማስተዳደር ጥበብ ገዳሙን ማስተዳደር ጀመሩ።

በቀልቢ ቅዱስ ገብርኤል ገዳም ለሁለት ዓመታት ከቆዩ በኋላ ብፁዕነታቸው ወደ ውጭ ሀገር በመሔድ ያለውን ባሕልና የትምህርት አስጣጥ ሁኔታ ተመልክተው ቢመጡ የነገዋን ቤተ ክርስቲያን በመረከብ ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደሚያበረክቱ በላ ታመነበት በ1963 ዓ.ም ለከፍተኛ ትምህርት ወደ ግሪክ ተላኩ። በዚያም ደሴተ ፍጥሞ በተባለችው ቦታ በሚገኘው ከፍተኛ የነገረ ሃይማኖት ት/ቤት ለሁለት ዓመታት ተምረው ዲፕሎማ ተቀበሉ። ትምህርቱን በመቀጠልም በዚያው ወደ አቴና ዩኒቨርሲቲ በመግባት ለአራት ዓመታት የነገረ መለኮት ትምህርታቸውን በመከታተል በማበትሬት ዲግሪ ተመረቁ። ወደ ሀገራቸው ከመመለሳቸው በፊት በላ ውጭው ዓለም ያላቸውን ዕውቀት በሚገባ አዳብረው መምጣት እንዳለባቸው ሰላሙኑ የአቴና ዩኒቨርሲቲ ትምህርታቸውን በዚህ ዓይነት ካጠናቀቁ በኋላ ለከፍተኛ ትምህርት ወደ በዊዘርላንድ አቀኑ። በዚያም ፍሪንግ በሚል ስያሜ በሚጠራው ዩኒቨርሲቲ የፈረንሳይኛ ቋንቋ አጥንተው ዲፕሎማ አገኙ።

ብፁዕ አቡነ ኅርኅርዮስ በዚህ ዓይነት የአውሮፓ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በኋላ፣ ወቅቱ በኢትዮጵያ የመንግሥት ለውጥ የነበረበት፣ ቀይ ሽብር በሚልም ወጣቶች በገፍ አያለቁ የነበረበት፣ ይልቁንም ቤተ ክርስቲያንን እንድታገለግል ሒድና ተምረህ ና ብለው የሰደዱቸው አርቆ አሳቢ አባት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ አበር ቤት የሚገኙበት ወቅት በላ ነበር ወደ ሀገራቸው መምጣታቸውን ትተው ወደ ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም አቀኑ። ብፁዕነታቸው በአንገድነታቸው በቆዩባቸው ጊዜያት በአካባቢው የሚገኙ ኢትዮጵያውያን ሕፃናትን ሰብስበው ሲመከሩና ሲያስተምሩ፣ ከማገበረ መነኮሳቱም ጋር በመስማማትና በመተጋገዝ ሕፃናቱን የአማርኛ ቋንቋና ባሕል ከመንፈሳዊ ትምህርት ጋር አያስተማሩ ቆዩ። ከዚህም ጋር ብፁዕነታቸው በኢየሩሳሌም ቆይታቸው ለማገበረ ከሆናቱ አንደ ዕጣን ቅመም ዓይነት ልዩ ልዩ ሞያዎችን በማስተማር ገዳሙ ራሱን በገንዘብ እንዲደጉም ቀላል የማይባል አስተዋጽኦ አበርክተዋል። የሚወዱትን ትምህርት በመቀጠልም በዚያ ከሚገኘው

የግሪክ የነገረ መለኮት ኮሌጅ የሀረብኛ ቋንቋን አጥንተው ስርቴፊኬት ተቀብለዋል።

የብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስን ክቦታ ቦታ ተዘዋውሮ ዕውቀትን መገባዩት የተመለከተው የቤተ ክርስቲያኗ አስተዳደር በሀገሪቱ አንጻራዊ ሰላም ከመጣ በኋላ በ 1971 ዓ.ም ወደ ሀገራቸው እንዲመለሱ ጥሪ አደረገላቸው። ብፁዕነታቸውም መማራቸው ለእናት ቤተ ክርስቲያን አገልግሎት መሥመርና መፋጠን ስለ ነበር ምንም እንኳን ባለፉት ዓመታት ቤተ ክርስቲያኗ የደረሰባት መደፈር ቢያሳዝናቸውም ጥሪውን በደስታ ተቀብለው ወደ ኢትዮጵያ ተመለሱ። ብፁዕነታቸው ወደ ኢትዮጵያ እንዲመለሱ በማግባባቱና በማሳመኑ ረገድ በወቅቱ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ የነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከፍተኛ ሚና እንደ ነበራቸው ይነገራል።

ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ ወደ ኢትዮጵያ እንደ ተመለሱ በጠቅላይ ቤተ ክህነት በተሰጣቸው ቦታ ልዩ ልዩ መንፈሳዊ አገልግሎቶችን ማበርከት ጀመሩ። ነገር ግን ብዙም ሳይቆዩ ሲታላቁ የቤተ ክርስቲያን አገልግሎትና ሥልጣን ታጩ። በምርጫውም ሙሉ ድምፅ አግኝተው በጥር ወር 1971 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት አንብሮተ ዕድ ከተሾሙት አባቶች እንዱ በመሆን መዓርገ ጽጵስናን ተቀበሉ። መዓርጉን እንደ ተቀበሉ የተሰጣቸው ሀገረ ስብከት መላው ሸዋ ሲሆን ከዚሁ ጋር የቅዱስ ፓትርያርኩ እንደራሴና የቅዱስ ሲኖዶስ ዋና ጸሐፊ ሆነው ነበር።

ብፁዕነታቸው በሀገር ውስጥም ሆነ በባሕር ማዶ ባክብሩት ዕውቀት በመጠቀም ከሀገረ ስብከታቸው ጋር የእንደራሴነታቸውንና የቅዱስ ሲኖዶስ ጸሐፊነታቸውን ተግባራት በብቃት መወጣት ጀመሩ። በተለይ በነበራቸው ሐላፊነት የቤተ ክርስቲያንን ሁለንተናዊ አስተዳደር እንዳጠናከረ የሚነገርለትን ምቅዋመ ሕግ /ሕገ ቤተ ክርስቲያን/ አርቅቀዋል። ብፁዕነታቸው ቤተ ክርስቲያን የጣለጠ ችባቸውን እደራዎች ደራርበው በማገልገል ላይ ሳሉ ከብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ ጋር በሥራ ምክንያት አስመግባባት ተፈጠረ። በዚህ የተነሣ የእንደራሴነታቸውንና የዋና ጸሐፊነት ሥራቸውን አስረክበው ትኩረታቸውን ሙሉ በሙሉ ብዙ ሥራ ወደ ሠሩበት የዘዋይ ገዳም እንዳደረጉ ይነገራል።

ብፁዕነታቸው የሀገረ ስብከታቸውን ጽ/ቤት ሙሉ በሙሉ ወደ ዝዋይ ከማድረጋቸው በፊት በወቅቱ የሸዋ ሀገረ ስብከት መንበረ ጽጵስና አዲስ አበባ ላይ ስለ ነበር ብፁዕነታቸው የተሰጣቸውን ሐላፊነት ሁሉ በነበራቸው የአስተዳደር ጥበብና ዕውቀት በብቃት ማስተዳደርና ፍሬን ማሳየት ጀመሩ። ብፁዕነታቸው ምንም እንኳን በቦታው ያቀዷቸውን ሁሉ ከዳር ለማድረስ ባይፈቀድላቸውም በጥሩ ሁኔታ በጀመሩት የዝዋይ ካህናት ማሠልጠኛ በርካታ ሥራዎችን

ሠርተዋል። ቦታው እርሳቸው ወደ ዚያ ከመሔዳቸው በፊት በዓለም አብያተ ክርስቲያናት ርዳታ የተሠራ ቢሆንም የታሰበውን ያህል አገልግሎቱን በብቃት እያከናወነ አልነበረም። እርሳቸው ከተረከቡት በኋላ ግን የትምህርት ዓላማውን ሳይተው በገዳም ሥርዓት እየተዳደረ ሥራውን በተሻለ ሁኔታ እንዲቀጥል አድርገዋል። ከዚህም ጋር ቦታው ገዳም ሲሆን ተማሪዎች የተማሩትን በተግባር የሚያሳዩበትና የጸሎት ሕይወት የሚለምዱበት ቤተ ክርስቲያን ያስፈልግ ነበርና ቤተ ክርስቲያን አሠርተው የቅዱስ ገብርኤልን ጽላት አስገብተው የገዳሙን ስም የዝዋይ ሐመረ ብርሃን ቅዱስ ገብርኤል ገዳም ብለው ሠይመዋል።

ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ በዚህ ዓይነት ገዳሙንና በውስጡ ያለውን መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ካስፋፉና መሠረት ካስያዙ በኋላ ከተሰያዩ አህጉረ ስብከት ተማሪዎች እንዲመጡ እያደረጉ በእዳሪነት፣ እንዲሁም ካህናት በኮርስ እንዲማሩ በማድረግ ለቤተ ክርስቲያኗ ንቁ እና ዕውቀት ያለው ትውልድ እንዲገኝ አድርገዋል። በገዳሙ ይማሩ ክንበሩትና ዛሬ በልዩ ልዩ መስክ ተሠማርተው ቤተ ክርስቲያናቸውንና ሀገራቸውን እያገለገሉ ከሚገኙት ምሁራን ውስጥ ብዙዎቹ እናትና አባት የሌላቸው እንዲሁም መማር የማይችሉ ነበሩ። በገዳሙ ውስጥ የሚኖሩ መነኮሳትም ልዩ ልዩ የቀለም እና የሞያ ዕውቀት እንዲኖራቸው በማድረግ ቀላል የማይባል ሥራ እንዲሠራ አድርገዋል።

ብፁዕነታቸው በነበራቸው ወጣቱን ትውልድ የመያዝ ፍላጎትና ችሎታ በወቅቱ በተሰያዩ የመንግሥት ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ይማሩ የነበሩ ተማሪዎችን በክረምት ወደ ገዳሙ እንዲገቡ በማድረግ የቤተ ክርስቲያንን ትምህርት በመማር ዘመኑን እንዲዋጁ አድርገዋል። ምንም እንኳን በዚህም ረገድ የነበራቸው ሕልም ተግባራዊ ሲሆን ለማየት ባይታደሉም እርሳቸው ለሁለት ሦስት ክረሞቶች ስብሰበው ያስተማሯቸውና የመከሯቸው ተማሪዎች ዛሬ ቁጥራቸውን አበራክተው በማኅበር ደረጃ በመሰባሰብ ከልዩ ልዩ ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት የሚመረቁ ወጣቶች በዕውቀታቸውና በገንዘባቸው ቤተ ክርስቲያናቸውን እንዲያገለግሉ በማድረግ ላይ ይገኛሉ።

ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ ቤተ ክርስቲያን ጥንት የነበራት አቋም ተመልሶ በልማት ራሷን ችሎ ሌሎችን መርዳት አለባት የሚል የጸና እምነት ስለ ነበራቸው በገዳሙ የሚማሩ ተማሪዎች እንዲሁም መነኮሳት ገዳሙን በማልማት ራሳቸውን እንዲችሉ የሚደነቅ ጥረት ያደርጉ ነበር። በዚህም መሠረት በርካታ የባሕር ዛፍ፣ የእርዝ ሊባኖስ፣ የትሪ ማንቱሪ፣ የሙዝ፣ የብርቱካን፣ የቡና እና የፓፓያ ተክሎች በገዳሙ ግቢ እንዲተክሉ አድርገው ዛሬም ከቡናው በስተ

ቀር ሌሎች ለገዳሙ ፍሬ እየሰጡ ይገኛሉ። በዚህ ገዳም አርአያነት በሀገረ ስብከታቸው የሚገኙ ሌሎች አብያተ ክርስቲያናትንም ራሳቸውን በማልማት እንዲጠቀሙና እንዲጠቅሙ ይመክሩ እና ያስተምሩ ነበር።

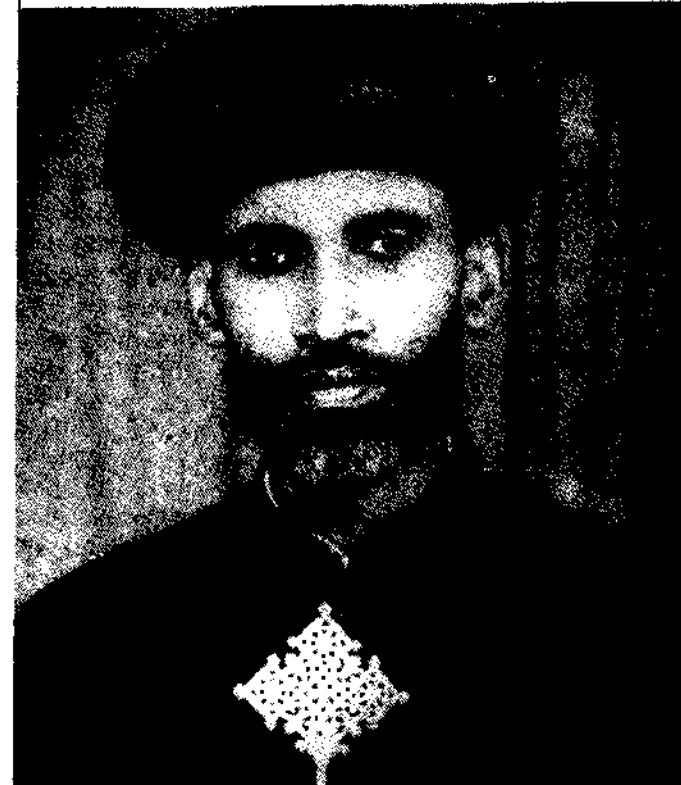
ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ ከላይ በእጭሩ በተገለጠው ዓይነት ወንጌልን በተግባር ከመስበክ ጋር በነበራቸው ግሩም የማስተማር ጸጋ በየእጥቢያው እየተዟሁ ምእመናን በሕገ እግዚአብሔር ጸንተው እንዲኖሩ ያስተምሩ ነበር። መጻሕፍትንም በመጻፍ አስተምረዋል። ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ በፀጸደ ሥጋ በነበሩበት ጊዜ ካዘጋጁቸው መጻሕፍት መካከል መሠረተ እምነት፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፣ የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በዓለም መድረክ የተሰኙት ለጎትመት እንዲበቁ አድርገዋል። ትምህርተ ሃይማኖት /ደግማ/፣ የስብከት ዘዴ /ኦርቶዶክሳዊ/፣ ቤተ ክርስቲያንን ፅዕን፣ ሥርዓተ ኖሎት፣ ምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን የተሰኙት ሌሎች ደግሞ እዘጋጅተዋቸው ሳያሳትሟቸው የቀሩ ናቸው። ብፁዕነታቸው በእነዚህ ድርሰቶቻቸው ብዙዎች በቃልም ይሁን በመጣፍ በብዛት ያልዳሰሷቸውን እንደ ጸም፣ በዓላት እክባበርና የመሳሰሉትን ጉዳዮች ዘርዘር ባለ መንገድ በመጻፍ አስተምረዋል።

ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ ለዐሥራ አንድ ዓመታት በዚህ ዓይነት ከፍተኛ እና አርአያነት ያለው እገልግሎት ካበረከቱ በኋላ ሐምሌ 22 ቀን 1982 ዓ.ም በመቂ ቅዱስ ሚካኤል ለሚገኙ ምእመናን የተለመደ እባታዊ ትምህርታቸውን ለመስጠት ሲገመገሙ በድንገት በደረሰ ባቸው የመኪና እደጋ በተወለዱ በጎምሳ ዓመታቸው ዐረፉ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ ይወዷቸውና ያከብሯቸው የነበሩ ደቀ መዛሙርት እንዲሁም የዝዋይ እና የአካባቢው ምእመናን በተገኙበት በጥሩ ሁኔታ ባደራጁት የዝዋይ ሐመረ ብርሃን ቅዱስ ገብርኤል ቤተ መቅደስ ውስጥ ተፈጽሟል። የብፁዕ ነታቸው በረከት እይለዋል።

3.38. ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1922 - 1993/

ቀድሞ ሊቀ ጉባኤ ገብረ ሚካኤል መንገሻ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በያዘው የወሎ ጠቅላይ ግዛት በየጁ አውራጃ በሚገኘው መርጦ ኢየሱስ ደብር መስከረም አንድ ቀን 1922 ዓ.ም ተወለዱ። ወላጆቻቸው አቶ ወልደ ሚካኤልና ወ/ሮ አማራች መንገሻ ይባሉ ነበር።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በወላጆቻቸው ቤት በመልካም ሥነ ምግባር ተከትከተው ካደጉ በኋላ ዕድሜያቸው ለትምህርት እንደ ደረሰ በተወለዱበት ደብር ቀኝ ጌታ መንግሥቱ ቢያበይን፣ መሪ ጌታ ገብረ ኢየሱስ እና የጌታ ሐዋዝ ከተባሉ መምህራን የመጀመሪያና የሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ። በመቀጠልም ከመምህር ወልደ መስቀል ቅዳሴን ተምረዋል። ብፁዕነታቸው ትምህርታቸውን የማስፋፋት ልዩ ጉጉት በሌላ ነበራቸው በዚህ ዓይነት በትውልድ አጥቢያቸው ሁለቱን የትምህርት ደረጃዎች ካጠናቀቁ በኋላ ሦስተኛውን መንፈሳዊ ትምህርት ለመቀጠል ወደ ዋድላ ድላንታ አውራጃ ዳውንት ሔደው ቅኔን ከመሪ ጌታ ሄኖክ በሚገባ ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ትምህርታቸውን ለመቀጠል ወደ ሳስታ አመሩ። በዚያም መቄት ከተባለው አካባቢ ገረገራ ጊዮርጊስ ላይ ሰፊ ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ከነበሩት መምህር ቀፀላ ሰይፈ ሥላሴ /ብፁዕ አቡነ አንድርያስ/ የመጻሕፍተ ሐዲሳትን ትርጓሜ ተምረው በመምህርነት ተመረቁ። ከዚያም ባስመሰከሩበት ሞያ ጥቂት ጊዜ ካስተማሩ በኋላ በ1946 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ መጥተው በዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ መምህራንና ቀሳውስት ማሠልጠኛ መንፈሳዊ ትምህርት ቤት ገብተው የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜና አቡሻህር /የቁጥር ትምህርት/ ከመምህር ገብረ ሕይወት ሠይፈ ሥላሴ ተማሩ። ብፁዕነታቸው በዚህ ጊዜ በቅድስት ሥላሴ ካቴድራል ዘመናዊ ትምህርታቸውን ተከታትለው የአንደኛና መለበተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ።

ከላይ በአጭሩ ባየነው ዓይነት መንፈሳዊ ሰውቀትን በሚገባ አደላድሰው የያዙት ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ከዚህ በኋላ ረዘም ላሉ ዓመታት ያካበቱትን ፅውቀት ለሌላው ሊያካፍሉ ጉባኤ ዘረጉ። በዚህም ከ1948 ዓ.ም እስከ 1954 ዓ.ም ድረስ ትርጓሜ መጻሕፍትን በማስተማር ብዙ ደቀ መዛሙርትን አረፉ። ከመደበኛ ጉበኤያቸው ጋር በ1954 ዓ.ም ሊቀ ጉባኤ ተብለው በዳግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ ት/ቤት የመንፈሳዊ እና የዘመናዊ ትምህርት የሰብከው ወንጌል ሐላፊ በመሆን እስከ 1965 ዓ.ም አገለበሉ። በእነዚህ የአገልግሎት ዘመናቸው ብፁዕነታቸው በነበራቸው ክህናትንና ሕዝብን አስተባብሮ የማሠራት ልዩ ችሎታ ለዘመናዊውና ለመንፈሳዊው ትምህርት

አገልግሎት የሚሰጡ 10 ተጨማሪ ክፍሎችን አሠርተዋል። እነዚህ ክፍሎች ዛሬም አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛሉ።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በዚህ ዓይነት ራሳቸውን በትምህርትና በአገልግሎት ካጠናከሩ በኋላ ሥርዓተ አበውን ሊፈጽሙ ወደ ታላቁ የደብረ ሊባኖስ ገዳም ወረዱ። በዚያም ግንቦት 12 ቀን 1955 ዓ.ም መዓርገ ምንኩስናን ተቀበሉ። በዓመቱ በ1956 ዓ.ም ከብፁዕ አቡነ ማርቆስ የቅስናን መዓርግ ተቀብለዋል።

በ1965 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ መልካም ፈቃድ በግርማዊ ቀዳማዊ ዓፄ ኃይለ ሥላሴ ትእዛዝ ወደ ሐረርጌ ከፍለ ሀገር ተዛውረው በሐረር ቅድስት ሥላሴ ደብር አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። በየሐዱበት መልካም ሥራን እንዲሠሩ የሚያስችላቸው መልካም ጠባይና ሕዝብን የማስተባበር ችሎታ ገንዘባቸው ነበርና ከሐዱበት ጊዜ ጀምሮ የአጥቢያቸውን ክህናት በማስተባበር ከወትሮው ላቅ ባለ ሁኔታ በአካባቢው ስብከተ ወንጌልን አስፋፍተዋል። እንዲሁም ደብረ በዘመን ብዛት የተነሣ ተጉሳቁሎ በሌላ ነበር እንዲጠገን አድርገዋል።

ብፁዕነታቸው በተመደቡበት ቦታ ለሦስት ዓመታት በትጋት ካገለገሉ በኋላ በ1968 ዓ.ም መጨረሻ ወደ አዲስ አበባ ተዛውረው የነፋ መካነ ሕያዋን ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። በዚያም በወቅቱ 'የቤተ ክርስቲያን ማዕከላዊ አስተዳደር አጽድቆ በሥራ ላይ እንዲውል አዝዞት የነበረውን የሰበካ ጉባኤ ማቋቋሚያ መመሪያ በትጋት ወደ ሥራ ተርጉመው አሳይተዋል።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በእነዚህ ከላይ በአጭሩ በተጠቀሱት እና በሌሎች ባልተጠቀሱ በርካታ አገልግሎታቸው የተነሣ ለታላቁ የቤተ ክርስቲያን ሹመት ታጩ። በምርጫውም የድምፅ ብልጫ በማምጣት በጥር ወር 1971 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ፓትርያርክ ርዕሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ አንብሮተ እድ ጳጳስ ዘወሎ ተብለው መዓርገ ጽጵስና ተቀበሉ። ብፁዕነታቸው ተሾመው በሐዱ በት ሀገረ ሰብከትም አገልግሎታቸውን በትጋት ቀጠሉ። ያለ ምንም ድካ ምና መሰልቸት በየወረዳው አየተዘዋወሩ ኢ አማንያንን በማስተማር በጥምቀት የቅድስት ቤተ ክርስቲያን አባል እንዲሆኑ አድርገዋል።

ከዚህም በመቀጠል ከ1976 ዓ.ም እስከ 1987 ዓ.ም ድረስ ወደ ሐረርጌ ተዛውረው በሀገረ ሰብከቱ የሚገኙትን ገዳማትና አድባራት በመዘዋወር ክህናቱ ካለባቸው ችግር እንዲላቀቁ፣ ምእመናኑን በማስተማር ከማገልገላቸውም በላይ ብዙ አብያተ ክርስቲያናትን አሳንፀዋል።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ዘሕክሱም ወዕጪጌ ዘመንበረ ተክሰ ሃይማኖት መልካም ፈቃድ ከኅዳር 1 ቀን 1987 ዓ.ም እንሥቶ ወደ ጅማ ሀገረ ስብከት ተዛውረዋል።

ብፁዕነታቸው በጅማ በተከታታይ በባት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ የነበራቸውን ትጋት በመመልከት ክሐምሌ 15 ቀን 1990 ዓ.ም ጀምሮ በያዙት ሀገረ ስብከት ላይ የከፊቾና ሸክቾ ቤንችና ማጂ አገረ ስብከት ተደርቦላቸው ሰህሰት ዓመታት በርካታ ሐዋርያዊና መንፈሳዊ ሥራዎችን አከናውኑዋል። እርሳቸው ወደ አገረ ስብከቱ ሲሔዱ በነበሩት 170 አብያተ ክርስቲያናት ላይ ምእመናንን በየጊዜው በማስተማርና ካህናቱን በማስተባበር 50 ተጨማሪ አብያተ ክርስቲያናት እንዲታነቡ አድርገዋል።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ቅድሚያ የሚሰጡት ለስብከተ ወንጌል አገልግሎት ነበር። በመሆኑም በመድረክ ሲያስተምሩ ውስጡ ቢያድሩ የማይሰሰቹ አባት ነበሩ። የትምህርት አስጣጣቸውም የማይሰሰ ባቸና የሰውን መንፈሳዊ ሕይወት የሚያድስ ነበር።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል አርቆ አስተዋይ በመሆናቸው ዕውቀታቸው በሳቸው ብቻ ተወስኖ እንዳይቀር 1992 ዓ.ም በተከታታይ እራት ወራት በጅማ ከተማ የሚገኙትን መምህራን ካህናትንና ዲያቆናትን በማሰባሰብ አሠልጥነው ዘመኑ ካመጣቸው ልዩ ልዩ እምነቶች ምእመናንን እንዲጠብቁና ጸንተው በእምነታቸው እንዲኖሩ አድርገዋል። የብፁዕነታቸው የካህናት ሥልጠና ፕሮግራም በጅማ ከተማ ብቻ ተወስኖ የቀረ ሳይሆን በሁሉም ወረዳዎች መካሄድ ያለበት በመሆኑ በሀገረ ስብከቱ በሚገኙት የተለያዩ ወረዳዎች የካህናት ሥልጠና እንዲሰጥ አድርገዋል።

በዚህም የተነሳ ነባሩን የቤተ ክርስቲያን መንፈሳዊ ትምህርት ለማጠናከር ባደረጉት ጥረት ከሰሜን፣ ከምሥራቅና ከመካከለኛው የሀገሪቱ ክፍሎች የትምህርት ፍላጎት ሳላቸው ከ50 በላይ ሰሆኑ ተማሪዎች በርእሰ ከተማው በሚገኘው ደብረ ወንበር ዘርግተው በሚያስተምሩ የአብነት መምህራን ዘወትር አባታዊ ምክር በመስጠት ከኪሳቸውም የማበረታቻ ድጎማዎች እየሰጡ ያበረታቷቸው ነበር።

ብፁዕ አቡነ ሳሙኤል ከሕፃንነታቸው ጀምሮ ቤተ ክርስቲያናቸውን በትጋት ሲያገለግሉ ከቆዩ በኋላ ሕግም ዐቅማቸውን እየነሳቸው በመምጣቱ ጤናቸው እየታወከ መጣ። ምንም እንኳን ከሕመማቸው ያገግሙ ዘንድ በሀገር ውስጥ በሕክምና እና በጠበል ሲረዱ ቢቆዩም ጤናቸው ሊመለስ ባለመቻሉ ለከፍተኛ ሕክምና ወደ እስራ

ኤል ሔዱ። በዚያም ያገኙት ሕክምና ጤናቸውን ሊመልሳቸው አልቻለም። ሰኔ 23 ቀን 1993 ዓ.ም ከጧቱ በሦስት ሰዓት ከዚህ ዓለም በሞት ተሰዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም በዚያው በቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ተፈጸመ። የብፁዕነታቸው በረከት አይሰየን። አሜን።

3.39. ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1921 - 1981 ዓ.ም/

መዓርገ ጽጵስና ከመቀበላቸው በፊት አባ ጸገዬ ቢሆነኝ ይባሉ ነበር። ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ በቀድሞው የባህር ዳር መቀላይ ግዛት በደብረ ታቦር አውራጃ በእስቴ ወረዳ ልዩ ስሙ ቆማ ፋሲለደስ ተብሎ በሚታወቀው ቦታ በ1921 ዓ.ም ተወለዱ። የአባታቸው ስም ቀኝ ጌታ ቢሆነኝ ዋሴ፤ የእናታቸው ስም ወ/ሮ ወዴ መሸሻ ይባል ነበር።

ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በዚያው በመካነ ልደታቸው በቆማ ፋሲለደስ የመጀመሪያና ሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን መምህር ሐዲስ ከሚባሉ የድን ምስክር ተማሩ። ከዚያም በጥር ወር 1935 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ መጥተው በወቅቱ የኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ከነበሩት ከብፁዕ አቡነ ቄርሎስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚያም በ1940 ዓ.ም በታላቁ ገዳም በደብረ ሊባናስ መዓርገ ምንኩስናን ተቀበሉ።

ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ በነበራቸው የትምህርት ፍላጎት የተነሣ ከትውልድ ቦታቸው ወጥተው በልዩ ልዩ ከፍላተ ሀገር በመዘዋወር ከአያሌ ኢትዮጵያውያን መምህራን የቤተ ክርስቲያናችንን ከፍተኛ ትምህርት ቀለመዋል። በዚሁም መሠረት ከደቡብ ጎንደር ወደ ምሥራቅ ጎጃም ሔደው ሞጣ አውራጃ ውስጥ ድቦ ኪዳነ ምሕረት ከምትባል ቦታ ያስተምሩ ከነበሩት አለቃ አድማሱ ዘንድ ቅኔን ከነ አገባቡ ከተማሩ በኋላ እንደ ገና ወደ ደቡብ ጎንደር ተመልሰው በጋይንት አውራጃ በስማዳ ወረዳ ደብረ ዕንቁ ላይ ጉባኤ ዘርግተው ከነበሩት ከመምህር ጌቡ ተሰማ በተጨማሪ ቅኔ በመማር ዕውቀታቸውን አስፋፉ። አሁንም የቅኔውን ትምህርት ለማጠናከር ወደ ደቡብ ወሎ በመሔድ በአማራ ሳይንት ወረዳ በሮ ሚካኤል ከነበሩት ከአለቃ ከበደ ቀደም ሲል የተማሩትን የቅኔ ትምህርት ከነ አገባቡ በመማር ከአጠናቀቁ በኋላ በመምህርነት ተመረቁ።

የቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ትምህርት ለመማር የጸና ፍቅር የነበራቸው ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ በቅኔው ትምህርት ከተመረቁ በኋላ ወደ ቀጣዩ የትምህርት ደረጃ ገሠገሡ። ይኸውም የመጻሕፍትን ትርጓሜ ለመማርና ለማወቅ ነበር። ለዚህም በዚያው የቅኔን መምህርነት ባገኙበት በወሎ ከፍላ ሀገር፤ በቦረና ሳይንት አውራጃ፤ መካነ ሰላም ተብሎ በሚጠራው ቦታ ከአለቃ ታመነ አግደው ትርጓሜ ነገሥትን፤ በደሴ መድኃኒ ዓለም ከአባ ገብረ ማርያም ገብረ ሐና የጻዊት፤ የወዳሴና የቅዳሴ ማርያም ትርጓሜን አጠኑ። በመቀጠልም በዚያው ቦታ መምህር ገብረ እግረአብሔር ሐጌስ ከተባሉ ሊቀ የትምህርት ጎብካት፤ የኪዳንና የፍትሐ ነገሥትን ትርጓሜ አሔዱ። መዓርገ ቅስናን የተቀበሉት በዚያው በደቡብ ወሎ በትምህርት ላይ በነበሩበት ጊዜ መስከረም 21 ቀን 1944 ዓ.ም ነበር።

ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ መዓርገ ቅስናን ከተቀበሉ በኋላ ጀምረውት የነበረውን የመጻሕፍት ትርጓሜ ትምህርት አቁመው ወደ እዲስ አበባ መጡ። እንደ መጡም በታዕካ ነገሥት በአታ መታስቢያ ቤት የመጻሕፍት ትርጓሜ ትምህርታቸውን ቀጠሉ። በዚህም መሠረት ሐዲሳትን ከመምህር ገብረ ሕይወትና ከመምህር ሥምረተ እብ ቀጸላ፣ ብሉያትን ከአለቃ ጌራ፣ እቡሻህርን ከመምህር ገብረ ሕይወት በሚገባ ተምረው በመምህርነት ተመረቁ።

በዚህ ዓይነት ራሳቸውን በትምህርተ ሃይማኖት ያነጹት ብፁዕነታቸው ሊቅነታቸው በቃልም በተግባርም በመመስከሩ በ1956 ዓ.ም ታላቁ መንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል በሐዲሳት ትርጓሜ መምህርነት ተመደቡ። ከተመደቡበት ጊዜ ጀምሮም ጉባኤያቸውን በማስፋት እስከ 1971 ዓ.ም ድረስ በትጋት በማስተማር በርካታ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል። ብፁዕነታቸው በካቴድራሉ በቆዩባቸው ዓሥራ አምስት ዓመታት በጉባኤ ቃለ እግዚአብሔርን ከማስተማር በተጨማሪ የካቴድራሉ ቄላ ገበዝም በመሆን በትጋት አገልግለዋል። የእግዚያውን ምእመናንና ወጣቶችን ዘወትር ቅጻሜና እሑድ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርትና ነገረ መለኮት በማስተማር አገልግለዋል።

ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ በደቀ መዛሙርቱም ሆነ በምእመናን ጉባኤ በመገኘት በቃል ከማስተማራቸውም በተጨማሪ በቃል ያለ ይረሳል በመጽሐፍ ያስ ይወረሳል የሚለውን ልብ በማለት የፍትሐ ነገሥትን፣ የዳዊትን፣ የሐዲሳትንና የትንቢተ ኢሳይያስን ትርጓሜ በእጃቸው ጽፈው ለቤተ ክርስቲያናችን ቅርስ እስቀምጠው አልፈዋል።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ በወሰነው መሠረት ጥር 5 ቀን 1971 ዓ.ም ከተመረጡት ዓሥራ ሦስት ኢሳስ ቆጶሳት መካከል ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ አንዱ ሆነው በመመረጥ «ብፁዕ አባ ታዴዎስ ጳጳስ ዘኢሉባቦር» ተብለው በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት መዓርገ ጽሕፈትን ተሾሙ።

ብፁዕ አቡነ ታዴዎስ ወደ ተሾሙበት ሀገረ ስብከት ከሌዱ ጀምሮ ያለ ምንም ድካም ቤተ ክርስቲያን የምትስፋፋበትን፣ የሀገረ ስብከቱ ምእመናን በሃይማኖት የሚጉለብቱበትን፣ የሀገረ ስብከቱ ካህናት የኑሮ አቋም የሚስተካከልበትን መንገድ ሁሉ በመሻት ስፊ አገልግሎትን አበርክተዋል።

ብፁዕነታቸው ከነበሩበት ሀገረ ስብከት ወደ ስሜን ጎንደር እንዲዛወሩ ተደርጎ በአዲሱ ሀገረ ስብከታቸው ጥቂት እንዳገለገሉ ባደረባቸው ሕመም የተነሣ ቅጻሜ መጋቢት 16 ቀን 1981 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞተ ሥጋ ተለዩ። የቀብራቸው ሥነ ሥርዓትም ጎንደር

ከተማ በሚገኘው መንበረ መንግሥት መድኃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያን ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳትና በርካታ ምእመናን በተገኙበት ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው በረከት ይደርብን። አሜን።

3.40. ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1920 - 1981 ዓ.ም/

በ1920 ዓ.ም በሸዋ ሀገረ ስብከት ልዩ ስሙ ስምበሌጥ ገብርኤል በተባለው ሥፍራ ተወለዱ። የአባታቸው ስም አቶ ገብረ ክርስቶስ እውነቱ፤ የእናታቸው ስም ወ/ሮ ጊዜ ባንጃው ይባላ ነበር።

አባ ገብረ እግዚአብሔር ገብረ ክርስቶስ ይባሉ የነበሩት ብፁዕነታቸው ለድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ መርሐ ቤቴ ላይ ትምህርት ቤት ገብተው በዚያ የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን ተከታተሉ። ከዚያም ወደ ወሎ ሀገረ ስብከት አማራ ላይንት ሔደው ከመምህር ገብረ መድኅን ወልደ ኪዳን ዜማን ተማሩ። ከዚያ ቀጥሎም በ1939 ዓ.ም ደብር ቅዱስ ደብረ ጽጌ ማርያም ተብላ ወደ ምትጠራዋ ገዳም በመምጣት አለቃ /በኋላ መልአክ አርያም/ ይትባረክ መርሻ ከተባሉት መምህር ቅኔ በሚገባ ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ ትምህርታቸውን በመቀጠል በዚሁ ገዳም አባ ደብረ ጽዮን ከተባሉት መምህር ዘንድ መዝገብ ቅዳሴን አጠናቀው ተማሩ። በዚሁ በደብረ ጽጌ ገዳም ይህንኑ ትምህርት እንደ ፈጸሙ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ ፓትርያርክ ዘኢትዮጵያ መልካም ፈቃድና ትእዛዝ የቅዳሴ መምህር ሆነው ማስተማር ጀመሩ።

ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ በዚህ ዓይነት በማስተማር ላይ እንደ ነበሩ ሕይወታቸውን በታላቅ ቅድስና ሊመሩ ወሰነው ነሐሴ 24 ቀን 1942 ዓ.ም በደብረ ሊባኖስ ገዳም መሃርገ ምንኲሱናን ተቀበለ። ቀጥሎም በ1943 ዓ.ም በመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ቤተ ክርስቲያን የወለጋ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ ከነበሩት ከብፁዕ አቡነ ያዕቆብ መሃርገ ቅስናን ተቀበለ።

ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ ትምህርታቸውን በማስፋፋት ከመምህር ሐረግ ወይን ገብረ ሥላሴ የውዳሴ ማርያምና የቅዳሴ ማርያም፣ የዳዊትን ትርጓሜና ባሕረ ሐሳብን ጨምረው ተምረዋል። እንዲሁም ከአለቃ ወልደ ዮሐንስ የመጽሐፈ ኢሳይያስና ዳንኤልን ትርጓሜ ተምረዋል።

ከዚህ በኋላ ከ1951-1963 ዓ.ም በደብረ ጽጌ ገዳም በልዩ ልዩ የሞያ ዘርፍ ተመማርተው ሲያገለግሉ ቆይተዋል። ከዓመታት ቆይታ በኋላ ግን በ1963 ዓ.ም ሚያዝያ 25 ቀን በሸዋ ሀገረ ስብከት በመናገሻ አውራጃ በሚገኘው የደብረ ጽዮን ገዳም በመምህርነት ተሾመው አስተዳደሩ። ብፁዕነታቸው በዚህ ጊዜ ከማስተዳደር ጋር ወንበር ዘርግተው በማስተማር አያሌ ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል። ምእመናንንም የወንጌልን ትምህርት በማስተማር አበረታተዋል።

ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ ከዚህ በኋላ በ1967 ዓ.ም ኅዳር 30 ቀን በሸዋ ሀገረ ስብከት በየረርና ከረዩ አውራጃ በሚገኘው የሳማ ስንበት ገዳም በአስተዳዳሪነት ተሾመዋል። በአስተዳዳሪነት በቆዩበት ጊዜ ከፈ

ጸሐፊው አያሌ ተግባራት አንዱ 226 ዕድሜ ያለውን ቤተ ክርስቲያን ከዘመን ብዛት የተነሣ ለመውደቅ ተቃርቦ ስለነበር ምእመናንን በማስተባበር አዲስ ቤተ ክርስቲያን እንዲሠራ አድርገዋል።

ለሰባት ዓመታት በሳማ ስንበት በአስተዳዳሪነት በመቆየት ሰፊ አገልግሎት ሲያበረክቱ የቆዩት ብፁዕነታቸው በ1974 ዓ.ም እንደገና ወደ ደብር ቅዱስ ደብረ ጽጌ ገዳም በመዛወር መልአክ ጽጌ ተብለው የገዳሚ ዋና አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። ይሁን እንጂ በደብረ ጽጌ ብዙም ሳይቆዩ በቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔ ለኤጲስ ቆጶስነት ምርጫ ውድድር እንዲገቡ ተደረገ። በውድድሩም ከፍተኛ የድምፅ ብልጫ አግኝተው በሁለተኛ ደረጃ ተመረጡ።

በዚሁም መሠረት ሐምሌ 17 ቀን 1975 ዓ.ም አባ ፌልጸስ ተብለው በመሠየም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ አንብሮተ በመላዋ ኢትዮጵያ ለሚገኙት ገዳማት ኤጲስ ቆጶስ ሆነው ተሾሙ። ወዲያ ውም በ1976 ዓ.ም ግንቦት 11 ቀን የመላው የኢትዮጵያ ገዳማትና አድባራት ኤጲስ ቆጶስነትን እንደ ያዙ በደምቢዶሎ የቆለም አውራጃ ኤጲስ ቆጶስ ሆነው ሠርተዋል።

እንደ ሚታወቀው በደርግ ዘመን መንግሥት ስንበተ እሑድ የገበያ ቀን እንዲሆን ታውጆ ይኸው ዐዋጅ በብዙ ቦታዎች ተግባራዊ መሆን ጀምሮ ነበር። ብፁዕነታቸው ግን በሀገረ ስብከታቸው ሕዝብ ዘንድ ይህች ቀን ተከብራ ትውል ዘንድ ከመንግሥት ባለ ሥልጣናት ጋር ተደራድረው እንድትከበር አድርገው ነበር ይባላል።

ብፁዕ አቡነ ፌልጸስ በተሰማቸው መንፈሳዊ ተልእኮ በአሳዩት ቅን ተግባርና የሥራ ትጋት ከግንቦት 7 ቀን 1980 ዓ.ም ጀምሮ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ሆነው ተሾሙ።

ከዚህ በኋላ የካቲት 4 ቀን 1980 ዓ.ም ብፁዕነታቸው የገዳማት ሐላፊነታቸውን እንደ ያዙ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ የአስብ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ ሆነው እንዲሠሩ ተደርጎ በዚሁ ሀገረ ስብከት መንፈሳዊ ተልእኮአቸውን በማከናወን ላይ እንዳሉ በድንገት በተወለዱ በ61 ዓመታቸው ሰኔ 12 ቀን 1981 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ያረፉበት ምክንያትም ሙቀት እንደ ሆነ ይነገራል። ብፁዕነታቸው በነበራቸው የትግርምት ሕይወት ምግብ በሚገባ ስለማይመገቡ የብርድ ሕመም ነበረባቸው። በዚህ የተነሣ ነፋስ በእጅጉ ይፈሩ ነበር ይባላል። በአስብ ሀገረ ስብከት ተመድበው ሲያገለግሉ ምንም እንኳን ሀገሩ ሙቀት ቢሆንም ክነበረባቸው የነፋስ ፍርሐት የተነሣ ልብስ

ይደራርቡ ነበር ይባላል። ሲተኙም ልብሶቻቸውን እንደ ደረቡ መስኮቶቻቸውና በሮቻቸው ያሏቸው ቀዳዳዎች ሁሉ እንዲጠቀጠቁ አድርገው ነበር። ታዲያ እንድ ቀን በዚህ ሁኔታ ተኝተው ሳሉ እየር አጥሯቸው በዚያው አስክ መጨረሻው እንዳሸለቡ ይነገራል።

የብፁዕነታቸው ሥርዓተ ቀብር አስብ ከተማ በሚገኘው ሐመረ ኖሳ ቅዱስ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን ብፁዕ አቡነ ኤልሳስ የደቡብ ጎንደር ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ፣ ብፁዕ አቡነ ቄርሎስ የሰሜን ወሎ ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስና የክተማው ምእመናን በተገኙበት ተፈጽሞአል። የብፁዕነታቸው ቦረከት ይደርብን። አሜን

3.41. ብፁዕ አቡነ በርናባስ ቀዳማዲ

ሊቀ ጳጳስ

/1917 - 1980 ዓ.ም/

ቀድሞ አባ ብርሃኑ ካሣ ይባሉ ነበር። በጎጃም ሀገረ ሰብከት፣ በባሕር ዳር አውራጃ፣ በይልማና ዴንሣ፣ ወረዳ፣ እነጋዴ ቅዱስ ሚካኤል ከተባለው ደብር ተወለዱ። አባታቸው ብላታ ካሣ አሳምነህ፣ እናታቸው ደግሞ ወ/ሮ ቀኑብሽ /በኋላ እማሆይ ቀኑብሽ/ ይባሉ ነበር።

የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ከወላጆቻቸው ሳይርቁ በ40 ቀናቸው በተጠመቁበት ቤተ ክርስቲያን ያስተምሩ ከነበሩት መሪ ጌታ ዘውዴ ዘንድ ተማሩ። ሁለተኛ ደረጃ /የዜማ/ ትምህርታቸውንም በዚያው አጠናቀቁ። ትምህርታቸውንም ለመቀጠል ወደ ቋሊሳ ሔደው ሸዋ ጽዮን ከምትባለው ደብር ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ከነበሩት መምህር አክሊሉ ዘንድ ቅኔን ከነ አገባቡ በሚገባ ተምረው በመምህርነት ተመረቁ።

ብፁዕ አቡነ በርናባስ የጀመሩትን ዕውቀትን የመፈለግ ጉዞ በመቀጠል በዚያው ደብር ቅኔ ካስተማሯቸው መምህር የውዳሴና ቅዳሴ ማርያም እንዲሁም የስባቱ ኪዳናትን ትርጓሜ ካሔዱ በኋላ ወደ ጎንደር ተሻግረው ደብረ ታቦር አውራጃ ከምትገኘው ማደበረ ማርያም በምትባለው ቦታ ከዚያ በፊት ተምረውት የነበረውን ቁም ዜማ በመከለስ አጠናቀቁ። ከዚያም ወደ ጎንደር ከተማ በመሔድ ደብረ ዜሐይ ቀስቋም ከነበሩት ከመሪ ጌታ መዘምር የአቋቋም ትምህርትን በሚገባ ቀሰሙ። ይሁን እንጂ የአቋቋም ዕውቀታቸውን በማስረጃ ማረጋገጥ ስለ ነበረባቸው ወደ ደንቢያ በመሔድ ዓረቢያ መድኃኒ ዓለም ከነበሩት ልመ ጥር መምህር መሪ ጌታ አስናቀው የተማሩትን አቋቋም በመከለስ በመምህርነት ተመረቁ። ከዚህ በኋላ ከዚያው ጎንደር ውስጥ ጎርጎራ ደብረ ሲና ማርያም ከተባለችው ደብር ጉባኤ ዘርግተው ሲያስተምሩ ቆዩ።

ብፁዕ አቡነ በርናባስ ምንም እንኳን ጉባኤያቸው እየሞቀና እየሰፋ ቢሔድም የጉባኤው ፍቅር ከትምህርቱ ልላልበለጠባቸው ወደ ዙር አባ አቡነ አረጋዊ /ጽርሐ አርያም/ ሔደው ዝማሬና መዋሥዕት ተምረው በመምህርነት ተመረቁ። ከዚያም አሁንም በነበራቸው የመማር ፍላጎት የተነሣ እንግዲህስ ጉባኤ ልዘርጋ ሳይሉ መምህር ወልደ ሚካኤል ወደ ተባሉ መምህር ዘንድ ሔደው የቅዳሴን ዜማ በሚገባ ተማሩ። ከዚያም ወደ ቅዳሴው ምስክር ቤት ደብረ ዓባይ ወርደው መዝገብ ቅዳሴን ጽፈው በመማር አልመሰከሩ።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት ራሳቸውን በቃለ እግዚአብሔር ካሉበት በኋላ ወደ ታላቁ ገዳም መንዳባ መድኃኒ ዓለም በመውረድ ሥርዓተ ምንክስናን ፈጸሙ። ከዚህ በኋላ ወደ ጉጃም በመመለስ እነጋዴ ቅዱስ ሚካኤል ከተባለው ቦታ ጉባኤ ዘርግተው አቋቋሙ፤

ዘማሬ መዋሥዕትና ቅዱሴ ማስተማር ጀመሩ። ይሁን እንጂ ቦታው ለተማሪዎች ምቹ አልሆነም። በመሆኑም ደቀ መዛሙርታቸውን አስከ ትለው በባሕር ዳር አውራጃ በአቸፈር ወረዳ ወደ ሚገኘው ታላቁ ደብር ይሰማላ ቅዱስ ጊዮርጊስ ሔዱ። በዚያም ወንበራቸውን ዘርግተው፤ ገባኤያቸው ከዕለት ወደ ዕለት እየሰፋ ለለድለት ዓመታት ያህል በትጋትና በንቃት ሲያስተምሩ ቆዩ።

ብፁዕ አቡነ በርናባስ ከዚህ በኋላ ለአጭር ጊዜም ቢሆን ቀደም ሲል ገባኤ ዘርግተውባት ወደ ነበረችው ጎርጎራ ደብረ ማርያም በመመለስ ገባኤያቸውን በንቃትና በትጋት ሲያስተምሩ በትርፍ ጊዜያቸውም መምህር ጳውሎስ ከተባሉ ሊቀ ዘንድ የመጸ ሕፍተ ሐዲሳትን ትርጓሜ ተማሩ። በዚህ ጊዜ የብፁዕነታቸው ሊቀ ነት፤ የገባኤያቸውም ስፋት በወቅቱ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ ከነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ ጀሮ ደረሰ።

ቅዱስ ፓትርያርኩም ይህንኑ እንዳረጋገጡ ሊቀ ወደ አዲስ አበባ መጥተው በሚሰጣቸው ቦታ ተቀምጠው ቢያስተምሩ ጥቅሙ የበለጠ መሆኑን በመረዳት ብፁዕነታቸውን ጋብዟቸው። ብፁዕ አቡነ በርናባስም ግብዣውን በመቀበል ከሰፈው ገባኤ ለመምህርነት የበቁ ኑን 38 ደቀ መዛሙርት ይዘው ወደ አዲስ አበባ መጡ ። እንደ መጡም ወዲያውኑ የጎሩ መካነ ሕዋዋን ቅዱስ ገብርኤል ደብር አስተዳዳሪነትን ተሾሙ።

በተሾሙበት ደብር ለፀሥር ዓመታት ያህል የቆዩት ብፁዕነታቸው ለአንዲት ቀንም ያህል ገባኤያቸውን ሳይፈቱ፤ ምእመናንንም በማስተማር በማታው ክፍለ ጊዜ የመጀመሪያና የሁለተኛ ደረጃ ዘመናዊ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ።

ከዚህ በኋላ የብፁዕነታቸውን ሁለንተናዊ ብቃትና ትጋት ያየው የወቅቱ የቤተ ክርስቲያን አስተዳደር በብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ መልካም ፈቃድ ከፍተኛውን መንፈሳዊ ትምህርት ተምረው ለበለጠው አገልግሎት የተዘጋጁ ይሆኑ ዘንድ ወደ ግሪክ ቆጵሮስ የነገረ መለኮት ት/ቤት ላካቸው። ብፁዕ አቡነ በርናባስም ትምህርትን ፈጥሮ በመያዝ ችሎታቸው የቀረበላቸውን ትምህርት በመማር በዲፕሎማ ተመረቁ። በዚያውም ወደ ግሪክ ዋና ከተማ አቴና በመዛወር ከዚያ በሚገኘው የነገረ መለኮት ዩኒቨርሲቲ ትምህርታቸውን በትጋት ከተከታተሉ በኋላ በማለትሬት ዲግሪ ተመረቁ።

ብፁዕ አቡነ በርናባስ በተገለጠው ዓይነት የማስትሬት ዲግሪ ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በኋላ ወደ ኢየሩሳሌም በመሔድ በዚያ

በሚገኘው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ገጽም ት/ቤት ማስተማር ጀመሩ። ይሁን እንጂ በገጽሙ ት/ቤት ለሦስት ዓመታት ብቻ እንዳስተማሩ በወቅቱ የኢትዮጵያ ፓትርያርክ በነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት አለቸኳይ ጥሪ ተደርጎ ላቸው ወደ እናት ሀገራቸው ኢትዮጵያ ተመለሱ። ከዚያም ወደ ዝዋይ የካህናት ማሠልጠኛ ተልከው ለተወሰኑ ዓመታት ካህናትን በማሠልጠን አገለገሉ።

ወንጌልን በማስፋፋት ረገድ ብፁዕነታቸው ትጋታቸውን በሔዱበት ቦታ ሁሉ ያስመሰክሩ ነበርና በብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ መልካም ፈቃድ በጠቅላይ ቤተ ክህነት የሰብከተ ወንጌልና ሐዋርያዊ ተልእኮ መምሪያ ሐሳፈ በመሆን ተሾሙ። ብፁዕነታቸው በዚህ ሥልጣ ናቸው በትጋት በማገልገል ላይ እንደ ነበሩ በ1973 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት አንብሮተ እድ «ብፁዕ አባ በርናባስ ኢዲስ ቆጵስ» ተብለው የፓትርያርኩ ረዳትና የመንፈሳዊ ኩሊጅ ዲን በመሆን ተሾሙ።

ብፁዕ አቡነ በርናባስ በተሾሙበት ቦታ ቤተ ክርስቲያንን በትጋት ካገለገሉ በኋላ በኢየሩሳሌም የኢትዮጵያ ገጽማት ሊቀ ጳጳስ በመሆን ተሾመው ወደ ቅድስት ሀገር ሔዱ። ሹመቱን በአኩቴት ተቀብለው ወደዚያ ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ ከማኅበረ መነኮሳቱ ጋር በመተባበር ገጽሙን ሲያገለግሉ ቆዩ። ከዚያም ወደ ኢትዮጵያ ተመልሰው በባሌ ሀገረ ሰብከት በመሾም ደከመኝ ሰለቸኝ ሳይሉ በማስተማር በርካታ ኢ-አማንያንን አጥምቀዋል።

ከዚህ በኋላ ለሁለተኛ ጊዜ የመንፈሳዊ ኩሊጅ ዲን ሆነው ወደ አዲስ አበባ መጡ። በዚያም ጥቂት ካገለገሉ በኋላ ከቦታው በመነሣት የቅዱስ ሲኖዶስ ጸሐፊና የአሰብ አውራጃ ሊቀ ጳጳስ ሆኑ። በአሰብ በነበሩባቸው ዓመታት በርካታ መንፈሳዊ አገልግሎቶችን ሲያበረክቱ ቆይተዋል። በመጨረሻም ባደረገባቸው ሕመም ምክንያት በሕክምና ሲረዱ ቆይተው ነሐሴ 3 ቀን 1980 ዓ.ም በሞት ተለዩ። ዜና ዕረፍታቸውም እንደ ተሰማ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፤ የጠቅላይ ቤተ ክህነት ሠራተኞች፤ የአዲስ አበባ አድባራትና ገጽማት ካህናት በመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱላን ማርያም ገጽም በመሰባሰብ ጸሎተ ፍትሐት ሲያደርሱ ካደሩ በኋላ ሥርዓተ ቀብራቸው ነሐሴ 4 ቀን 1980 ዓ.ም በመንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል ተፈጸመ። የብፁዕነታቸው ረድኤት ይደርብን። አሜን።

3.42. ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ ቀዳማዊ

ሊቀ ጳጳስ

/1911-1989 ዓ.ም/

መምህር ወልደ ትንሣኤ ግዛው ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በስሜን ሸዋ፣ ተጉለትና ቡልጋ አውራጃ፣ ከስም ወረዳ ልዩ ስሙ ደብረ ጽላልሽ አቲሳ ገዳም እየተባለ በሚጠራው ቦታ መጋቢት 24 ቀን 1911 ዓ.ም ተወለዱ። ወላጆቻቸው መምህራ ግዛው ዘዮሐንስና ወ/ሮ ዘነበች የሺ ጌታ ይባሉ ነበር።

ብፁዕነታቸው በወላጆቻቸው እንክብካቤ አድገው ዕድሜያቸው ለትምህርት እንደ ደረሰ በዚያው በደብረ ጽላልሽ አቲሳ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ገዳም ከነበሩት አባ ምንዋልሁለት ዘንድ ከፈደል አስከ ቃል ትምህርት ያለውን የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርት በሚገባ ተማሩ። ከዚያም በ1921 ዓ.ም ከግብፃዊው አቡነ ቴርሶስ መዓረገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚህ በኋላ ትምህርታቸውን ለመቀጠል ወደ መናገሻ ሔዱ። በዚያም ዕውቅ የድጓና የአቋቋም መምህር ከነበሩት አለቃ ጉበረ እግዚአብሔር ዘንድ ሁለተኛውን ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርት ማለትም የጸዋትወ ዜማን ትምህርት ተማሩ።

ገና በሕፃንነታቸው የመማር ፍቅር የነበራቸው ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በጥሩ ሁኔታ እየተማሩት የነበረውን ትምህርታቸውን በመቀጠል የቅኔን ዕውቀት ደግሞ ሊቀስሙ ከመናገሻ ተነሥተው ወደ ጎጃም ተሻገሩ። በዚያም ደብረ ማርቆስ ላይ ሰፊ ጉባኤ ዘርግ ተው ያስተምሩ ከነበሩት አለቃ ሣህሌ ዘንድ ቅኔን ከተማሩ በኋላ ቆላ ቂርቆስና ዲማ ጊዮርጊስ በተባሉ ታላላቅ ገዳማት በመዘዋወር መጸሐፍተ ትርጓሜን በመጠኑ ተማሩ።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት ዓባይን ተሻግረው ዕውቀት መንፈሳዊን ከሰበሰቡ በኋላ ወደ ትውልድ ሀገራቸው ተመለሱ። በዚያም መምህር በላይ ከተባሉ ሊቅ ዘንድ ተቀምጠው ቀደም ሲል ያነበቱትን ትምህርት በማጠናከር ላይ ሳል የኢጣልያ ወራሪ ኃይል ሀገራችንን በግፍ ወረረ። በዚህ የተነሣም ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በሀገር ፍቅር ስሜት ተነሣሥተው ትምህርታቸውን በማቆም ከሌሎች አርበኞች ጋር በመቀላቀል ወራሪውን ኃይል በመቃወም ከቡልጋ ጫነ ዘቡ።

ለአራት ዓመታት ያህል ከሌሎች ኢትዮጵያውያን ወንድሞቻቸው ጋር በመሆን በአርበኛነት ለሀገራቸው መብት መከበር እንደ ተጋደሉ አንድ ቀን ጠላት ድንገት ደርሶ በእሳቸውና በሌሎች ወንድሞቻቸው ላይ አደጋ አደረሰ። በዚህም የሞተው ሞቶ በሕይወት የተረፈው ሲበተን ብፁዕነታቸውም በአቃቂ አድርገው አዲስ ዓለም ወደ ነበረች እገታቸው ሔዱ።

ይሁን እንጂ ወራሪው የኢጣልያ ጦር አዲስ ዓለምን አጥቶ በዚያ ክልዝቡ ጋር ነበሩ ያላቸውን አርበኞች ለመያዝ ጥቃት

በሰነዘረ ጊዜ ብፁዕነታቸው በጣልያን ወታደሮች ተይዘው ለእስር ተዳረጉ። ለአንድ ዓመት ያህል በእስር እንደቆዩ ወራሪው ኃይል በኢትዮጵያውያን ቅራጥ ተጋድሎ ድል ተመቶ ከሀገር ወጣ። ብፁዕነታቸውም ከነበሩበት እስር ቤት ተፈቱ።

ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ የሀገሪቷ ነፃነት ተመልሶ ክእለር ከተፈቱ በኋላ በቀጥታ ወደ ታላቁ ደብረ ሊባኖስ ገዳም ገብተው ጥቂት ጊዜያት ቆይተው ነሐሴ 24 ቀን 1933 ዓ.ም መዓርገ ምንኩስናን ተቀበለ።

ከዚህ በኋላ ወደ አዲስ አበባ መጥተው በቤተ መንግሥቱ ፈቃድ በደብረ ሰላም ቀጨኔ መድኃኔ ዓለም ቤተ ክርስቲያን ለምእመናን በብዙ ወንጌልን መስጠት ጀመሩ። በዚህም ወቅት መጋቢት 24 ቀን 1934 ዓ.ም በመንበረ ፓትርያርክ ቅድስተ ቅዱሳን ማርያም ከብፁዕ አቡነ ቄርሎስ እጅ ቅስናን ተቀበለ። ከዚያም ከቀጨኔ ወደ ገነተ ጽጌ ቅዱስ ጊዮርጊስ፣ ቆይቶም ወደ መንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ በመዛወር በሰብከተ ወንጌልና ቅዱሴ አገልግሎት ተመማርተው ሲያገለግሉ ቆዩ። በዚህ አገልግሎታቸው ላይ እንደ ነበሩም መጋቢት 24 ቀን 1940 ዓ.ም በዳግማዊ ዐፄ ምኒልክ መታሰቢያ ታሪክ ነገሥት በአታ ለማርያም ገዳም ከኢትዮጵያዊው ሊቀ ጳጳስ ከብፁዕ አቡነ ይስሐቅ መዓርገ ቀምስናን ተቀበለ።

ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በዚህ ዓይነት በአዲስ አበባ ለሰባት ዓመታት ያህል ሲያገለግሉ ዘመናዊ ትምህርታቸውን በመጀመር እስከ ስምንተኛ ተምረዋል።

በዚህ ዓይነት አዲስ አበባ ስተወሰኑ ዓመታት ከቆዩ በኋላ በ1940 ዓ.ም በሐረርጌ ሀገረ ስብከት ሰባኬ ወንጌል የድሬዳዋ ደብረ ምሕረት ቅዱስ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን እለቃ ዞን ወደዚያው ተላኩ። በዚያም የተሰማቸውን ሐላፊነት በብቃት በመወጣት ለአራት ዓመታት ያህል ቆዩ። ብፁዕነታቸው ከሀብተ ሰብከት ጋር ሀብተ ፈውስ ከባለቤቱ ከእግዚአብሔር ዘንድ የተቸራቸው አባት በሰነዘረ በአካባቢው ላበረከቱት አስተዋጽኦ ከምእመናን ዘንድ ታላቅ ፍቅርንና አክብሮትን አትርፈው ነበር።

በ1944 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ መልካም ፈቃድ ተወልደው ፊደል ቆጥረው ወደ አደገበት ደብረ ጽላልሽ እተሳ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ገዳም ተዛውረው በመምህርነት እንዲያስተዳድሩ ተሾሙ። በዚያም ለአንድ ዓመት ያህል በፍቅርና በትጋት አገለገሉ። ከመስከረም 1 ቀን 1945 ዓ.ም ጀምሮም የሸዋ ክፍለ ሀገር የጨቦና ጉራጌ እውራጃ ሊቀ ካህናት ተብለው ከዚህም ጋር የፍርድና የአስተዳደር ዳኝነት ሥራ እንዲሠሩ በቀምስናን ሆነ

በጽጵበና ላቅ ያለ አገልግሎት ወደ አበረከቱበት ቦታ ሔዱ። በዚያም በኢትዮጵያውያን በእውራጃው ዋና ከተማ ላይ አጽንተው በእውራጃው ውስጥ ወደ ሚገኙት ዐሥራ ሦስቱም ወረዳዎች በመዘዋወር በተሰጧቸው ሀብተ ሰብከትና ሀብተ ፈውስ የአካባቢውን ምእመን በነፍሱም ሆነ በሥጋው ከመጣበት በሽታ ሁሉ ነጻ ማድረግ ጀመሩ። ከዚህም ጋር እናትና አባት የሌላቸውን እንደ ሙታን በመስብሰብ እየረዱና እየስተማሩ ለሀገርና ለቤተ ክርስቲያን እንዲጠቅሙ ያደርጉ ነበር።

ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ ከዚህ በላይ በተገለጸው መንፈሳዊ ተግባራቸው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ሲኖዶስ ምልዓተ ጉባኤ በኤጲስ ቆጶስነት ተመርጠው ግንቦት 30 ቀን 1979 ዓ.ም በመንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ እድ «ብፁዕ አባ ዲዮስቆሮስ» ተብለው የጨቦና ጉራጌ አውራጃ ኤጲስ ቆጶስ ሆነው ተሾሙ።

ቀደም ሲል ጀምሮ ሲሰጡት የነበረውን መንፈሳዊ አገልግሎት በማጠናከር ለዐሥር ዓመታት ያህል በማገልገል ቅድስት ቤተ ክርስቲያን የጣለችባቸውን አደራ ሲወጡ ከቆዩ በኋላ ባደረባቸው ሕመም በ1989 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ቅዱስ ፓትርያርኩ አቡነ ጳውሎስ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ እንዲሁም ምእመናን በተሾሙበት ተፈጸመ። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለዩን። አሜን።

3.43. ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1917 - 1996/

ከመሾማቸው በፊት መምህር ተክለ ማርያም ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ በኢርትራ ክፍለ ሀገር ለንጊት ከረን አውራጃ ልዩ ለሙ አድርባ ሚካኤል ተብሎ በሚታወቀው ቦታ በ1917 ዓ.ም. ተወለዱ። የአባታቸው ስም አቶ ዓምደ ጊዮርጊስ ዕቁበ ጽዮን፤ የእናታቸው ደግሞ ወይዘሮ ወለተ ቅዱሳን ዓምደ ሚካኤል ይባላ ነበር።

ብፁዕነታቸው በወላጆቻቸው አንክብካቤ ካደጉ በኋላ ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በአቅራቢያቸው በሚገኘው የጳዕዳ ዓምባ ሥላሴ ገዳም የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ማለትም ንባብና ዳዊት ከቃል ትምህርት ጋር አጠናቀው ተማሩ። ከዚያም ትምህርታቸውን በመቀጠል ስዓታት ንና ግብረ ዲቁናን በሚገባ ከተማሩ በኋላ በወቅቱ የኢርትራ ሀገረ ስብከት ጳጳስ ከነበሩት ግብፃዊው አቡነ ማርቆስ መዓርገ ዲቁና ተቀበሉ። በተቀበሉት መዓርገ በተወለዱበት አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን በቅዳሴ ሲያገለግሉ ቆዩ።

ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ ሀብተ ዉልድና ስመ ክርስትና ባገኙበት አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ለጥቂት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ ትምህርታቸውን ለመቀጠል ወሰነው በሠራዬ አውራጃ ወደ ሚገኘው ደብረ ድጉሃን አቡነ ዮናስ ገዳም ገቡ። በዚያም አረጋውያን መነኮሳትን በመርዳት ከፍተኛ ትሩፋትንና መንፈሳዊ አገልግሎትን እያበረከቱ ትምህርታቸውን ቀጠሉ። በዚህም ቅኔን፤ አቋቋምን በበለጠ ደግሞ መዝገብ ቅዳሴን ለመምህርነት በሚያበቃ ሁኔታ ተምረው ተመርቀዋል።

በገዳሙ ያበረከቱት በነበረው ላቅ ያለ መንፈሳዊ አገልግሎት ከማንበረ መነኮሳቱ ከፍተኛ ተወዳጅነትን ያገኙት ብፁዕነታቸው ከታላላቅ አባቶቻቸውና ወንድሞቻቸው ትምህርትን በማግኘት በአርባተ ምንኩስና ተጠምደው ለመኖር በመወሰን በዚያው ሥርዓተ ምንኩስና ፈጸሙ። በመምህርነት በተመረቁበት ሞያም በዚያው ገዳም ወንበር ዘርግተው ለ10 ዓመታት ያህል ደቀ መዛሙርትን አፍርተዋል። ተማሪዎቻቸውን አያስተማሩ በ1938 ዓ.ም. መዓርገ ቅሰና ከብፁዕ አቡነ ማርቆስ፤ እንደዚሁም ከብፁዕ አቡነ አትናቴዎስ መዓርገ ቁምስና ተቀብለዋል።

ብፁዕነታቸው በማንበረ መነኮሳቱ በነበራቸው ተወዳጅነት የተነሳ ለገዳሙ አበምኔት ሆነው በመመረጥ ለአራት ዓመታት ያህል አገልግለዋል። ከዚያም የኢርትራ ሀገረ ስብከት ዋና ጸሐፊ ሆነው በመመረጥ ወደ አስመራ ሄደው ለዓመታት ከዋና ጸሐፊነታቸው በተጨማሪ በመንፈሳዊ ደኛነትና በሰባኤ ወንጌልነት ላቅ ያለ አገልግሎት አበርክተዋል። ከዚህም በተጨማሪ በወቅቱ በክፍለ ሀገሩ

ተከሰቱ በነበረው የሰላም መደፍረስ የተነሣ መፍትሔ ለመፈለግ በተቋቋመው የሰላም ጉባኤ የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያንን በመወከል የጉባኤው አባል ሆነው ክፍያን አስተዋጽኦ አበርክተዋል። ከዚህም በተጨማሪ በወቅቱ መንግሥት አውጀት ስነበረው የመሠረተ ትምህርት ተግባራዊነት ከፍተኛ አስተዋጽኦ በማድረጋቸው የምስጋና ምስክር ወረቀት አግኝተው ነበር። ቤተ ክርስቲያንን ለማስፋፋት ሃይማኖትንም ለማጽናት በሚደረገው መንፈሳዊ ጉባኤም በኤርትራ ሀገረ ስብከት በሚገኙት አውራጃዎች ከሀገረ ስብከቱ አስከ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን ድረስ በመዘዋወር ሰበካ ጉባኤን በማቋቋምና በማጠናከር የሰንበት ተማሪዎችን ባማሰባሰብና በማስተማር የሚደነቅ ጥረት አድርገዋል።

የብፁዕነታቸውን መንፈሳዊ ተልእኮና ውጤት የተገነዘበው ቅዱስ ሲኖዶስ ጳጳስና ይገባቸዋል ብሎ ስለ መረጣቸው ግንቦት 7 ቀን 1980 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት አንብሮተ እድ «አባ ያዕቆብ ጳጳስ ዘአዲስ አበባ» ተብለው ተሾሙ።

ሹመቱን በአኩቴት የተቀበሉት የተቀበሉት ብፁዕነታቸው በተሰጣቸው ሀገረ ስብከት ይልቁንም ከብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርክ አጠገብ በመሆን ቤተ ክርስቲያናቸውን በትጋት ማገልገል ጀመሩ። ይሁን እንጂ ብዙም ሳይቀዩ ወደ ኅንደር ሀገረ ስብከት ተዛወሩ። በዚያም አገልግሎታቸውን በመስጠት ላይ እንዳሉ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ ሣልሳይ ፓትርያርክ ሥልጣናቸውን ሲለቁ ዐቃቤ መንበር ሆነው እንደ ገና ወደ አዲስ አበባ መጡ። የተሰጣቸውን ከፍተኛ ሐላፊነት በብቃት ሲወጡ ከቆዩ በኋላ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ ርዕሰ ሊቃና ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ ቢቀ ጳጳስ ዘአክሱም ወአጪጌ ዘመንበረ ተክለ ሃይማኖት አራተኛው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ ሆነው ሲሾሙ ቤተ ክርስቲያን ያስረክበቻቸውን አደራ አስረክቡ። ከዚያም ብዙም ሳይቆዩ ወደ ኤርትራ ሔደው በዚያ ሲያገለግሉ ቆዩ። በኤርትራም ከዚሁ ተሹመው የሔዱት ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ በፓትርያርክነት ቆይተው ሲያርፉ ብፁዕ አቡነ ያዕቆብ ፓትርያርክ ሆነው ተሹመው አስካረፉበት 1996 ዓ.ም ድረስ አገልግለዋል። የብፁዕነታቸው ረድኤት አይለየን።

3.44. ብፁዕ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ካልአይ

ቢቀ ጳጳስ

/1938 - 1983 ዓ.ም/

መልአክ ፀሐይ አባ ሀብተ ማርያም ደምሴ ይባሉ የነበሩት ብዙስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በሸዋ ክፍለ ሀገር በተጉሉት አውራጃ በባሶ ወረዳ ልዩ ስሙ እንዲትጥድ በተባለው ሥፍራ ከአባታቸው ከአቶ ደምሴ ወልደ ጻድቅና ከእናታቸው ከወ/ሮ ትርፌነሽ ይመኑ ጥቅምት 21 ቀን በ1938 ዓ.ም ተወለዱ።

ብዙዎቻቸው ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በዚያው በተጠመቁበት ደብር መሪ ጌታ ኩራ ከተባሉ መምህር ዘንድ የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ተማሩ። ከዚያም ወደ ደብረ ጽሑፍ ገዳም በመሄድ ከመምህር ወልደ ጊዮርጊስ ዘንድ ጻዊት፣ ጸመ ድጓና የዘወትር ምዕራፍ ተማሩ። ብዙዎቻቸው ትምህርታቸውን በመቀጠል በዚሁ ቦታ አቋቋሙ፣ ዝማሬና መዋሥዕት ከተማሩ በኋላ ከየኒታ ወልደ ማርያም ገብረ ኢየሱስ ሐዲሳትን፣ ጻዊትን፣ ትምህርተ ገብዓትን፣ የውዳሴ ማርያምና የቅዳሴ ማርያምን ትርጓሜ ተማሩ።

ብዙስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በተጠቀሰው ዓይነት ትምህርታቸውን ካስፋፉ በኋላ በ1950 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ መጥተው በደብረ ሰላም ቅዱስ እስጢፋኖስ ደብር አያገለገሉ በታዕከ ነገሥት ከታወቁት መምህር ከየኒታ ጌራ ቅኒን እንዲሁም ከየኒታ መንግሥቱ መዝገበ ቅዳሴን እንዲሁም ከመልአክ ገነት ጥሩ ነፃ አቋቋሙ ተማሩ። ብዙስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ወደ አዲስ አበባ ከመጡ በኋላም ከጥንታዊው የቤተ ክርስቲያን ትምህርት ጋር የዘመናዊውንም ትምህርት በመጀመር እስከ 12ኛ ክፍል ድረስ አጠናቀቁ።

በ1951 ዓ.ም በአዲስ አበባ ከብዙስ አቡነ ያዕቆብ መዓርገ ዲቁናን የተቀበሉት ብዙስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት፣ በ1960 ዓ.ም በደብረ ጽላል ስላሉ ተክለ ሃይማኖት መዓርገ ምንክስና፣ ከአራት ዓመት በኋላ በ1964 ዓ.ም ደግሞ ከብዙስ አቡነ ገብርኤል መዓርገ ቅስናን ተቀበሉ። ከዚያም አዲስ አበባ በግንኙነት በደብረ ሰላም ቅዱስ እስጢፋኖስ ደብር በቅስናና በቂስ ገበያነት አገልግለዋል። በዚሁ ጊዜ ከብዙስ አቡነ ሳዊሮስ መዓርገ ቁምስናን ተቀብለዋል።

ብዙስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በ1970 ዓ.ም በታላቁ /አንጋፋው/ ደብር ቀራንዮ መድኃኔ ዓለም በአስተዳዳሪነት ተሾመው እስከ 1972 ዓ.ም አገልግለዋል። ከዚያም በመሠላስ ተደም ሲል ያገለግሉበት በነበረው ደብረ ሰላም ቅዱስ እስጢፋኖስ ደብር «መልአክ ሰላም» ተብለው ተሾሙ። በዚያም ለሁለት ዓመታት እንደ ገለገሉ ወደ ብርሃና ታላም ዲፕሎማሲ ወዳውሉ ደብር ተዛውረው ከ1974 - 1975 ዓ.ም አገለገሉ። ከዚያም ወደ ታወቀው ደብር ተጨኔ ደብረ ሰላም መድኃኔ ዓለም ተዛውረው ከ1975 - 1981 ዓ.ም ለሰባት ዓመታት በፍቅርና በሰላም ሲያስተዳድሩ ቆዩ።

በመጨረሻም ወደ ደብረ ብሥራት ቅዱስ ገብርኤል ደብር ተዛውረው በማስተዳደር አገልግሎት ላይ እንዳሉ በ1983 ዓ.ም በተደረገው የኤዲስ ቅዳሳት ምርጫ ተመርጠው በብዙስ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ አንብርተ ዕድ «ብዙስ አባ ተክለ ሃይማኖት ኤዲስ ቅዳሳ» በድሬዳዋ ሀገረ በብክት ተሾሙ።

ወደ ሀገረ ሰብክቱ ከሌዱበት ጊዜ ጀምሮም ቀደም ሲል በቦታው በነበሩ አባቶች ተጀምረው የነበሩ ሥራዎችን በማጠናቀቅ፣ አዳዲስ ሥራዎችንም በመፍጠር ከሀገረ ሰብክቱ ካህናትና ምእመናን ጋር በመተባበር ስፋ ያለ አገልግሎት አበርክተዋል። ይሁን እንጂ በተቀበሉት ሥልጣን የተፈቀደላቸውን ያህል ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ካገለገሉ በኋላ ባደረገቸው ሕመም በሀገር ውስጥና በውጭ በሕክምና ሲረዱ ቆይተው መጋቢት 7 ቀን 1989 ዓ.ም ሀርፈው ሥርዓተ ቀብራቸው በቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ተፈጽሟል። የብዙስ ነታቸው በረከት ይደርብን። አሜን።

3.45. ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1903 - ?/

አባ ተወልደ ብርሃን ወ/ሥላሴ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ በ1903 ዓ.ም ተወለዱ። ወላጅ እናታቸው ገና በሕፃንነታቸው በላረፉ አባታቸው በምናኔ ወደ ደብረ ቢዘን ገዳም ሲገቡ ብፁዕነታቸውንም ይዘዋቸው ገቡ። በመሆኑም የእንደኛ እና የሁለተኛ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ከግብረ ገብ ትምህርት ጋር ተማሩ።

ለቀጣዩ መንፈሳዊ ትምህርትም ወደ ሠራዲ አውራጃ ዓዲ ጠፋ ወደ ተባለ ቦታ ሔደው መምህር ወልደ ሥላሴ ከተባሉ ሊቅ ዘንድ ቅኔ ተቀኙ። በመቀጠልም ይህንኑ የቅኔን ትምህርት ለማጠናከር ወደ ትግራይ ተሻግረው አምባ ሰነዱቲ ተብሎ በሚጠራው አካባቢ በሚገኘው የቅድስት ሥላሴ ገዳም ያስተምሩ ከነበሩት መምህር አፈ ወርቅ ከሚባሉ ሊቅ ዘንድ ቅኔን ከነአገባቡ አጠናቀቁ። ቀጥሎም የትምህርት ፍላጎታቸውን ለማርካት ከኚሁ የቅኔ አስተማሪ ከመምህር አፈ ወርቅ ጋር ወደ አክሱም ሔደው የመጽሐፍተ ሐዲሳትን ትርጓሜ ተማሩ።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት መንፈሳዊ ልውቀትን በመገባት ላይ እንዳሉ ትጋታቸውን እና መንፈሳዊነታቸውን ያዩትና ፊልጶስ ቆጥረው ያደጉበት የደብረ ቢዘን ገዳም አበ ምኔት የነበሩት መምህር ዓምደ ማርያም ወደ ደብረ ቢዘን መልሰው ወለዷቸው። በዚያም በማኅበረ መነኮሳቱ ምርጫ እና ትእዛዝ ገዳሙን የሚጠቅሙ ልዩ ልዩ ሥራዎችን ሲሠሩ ቆይተው በ1922 ዓ.ም በአበ ምኔቱ በመምህር ዓምደ ማርያም አጅ ሥርዓተ ምንኩስና ተፈጻሚላቸው። ብፁዕ አቡነ ፊልጶስ በአባቶቻቸው ፍኖት ለመጓዝ ቆገቸውን ከጫኑ በኋላ ገዳሙን በማገልገል በዕድሜና በበሽታ የተነሣ አልጋ ላይ የዋሉ መናንያንን ሲረዱ ቆዩ። ከዚያም መዓርገ ቅሰናን ለመቀበል ቀድሞ እንደ ሚደረገው ወደ መኻል ሀገር ለመምጣት ቢያለቡም በወቅቱ አገሪቱን ወርሮ የነበረው የኢጣልያ ኃይል ማንኛውም የኤርትራ ጠቅላይ ግዛት ለው ወደ መኻል ሀገር መሔድ አይችልም ብሎ ከልክሎ ነበርና አልቻሉም። ይሁን እንጂ ወደ ግብፅ በመሸገር በወቅቱ የአስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ ከነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ዮሐንስ እጅ መዓርገ ቅሰናን ተቀብለው መጡ።

ከዚህ በኋላ ለአንድ ዓመት ያህል ዶላም ወደ ተባለው የገዳሙ ቦታ መንፈሳዊ ትምህርትን ሲሰጡ ከቆዩ በኋላ በማኅበረ መነኮሳቱ ጥያቄ እና ጥሪ ወደ ደብረ ቢዘን ገዳም ተመልሰው በቄሰ ገብብነት እንዲያገለግሉ ተመረጡ። ብፁዕነታቸውም ምርጫውን በአኩቲ በመቀበል ለሦስት ዓመት ከሰድስት ወር ያህል በቅንነት እና በትጋት አገለገሉ። ከዚያም በትግራይ ክፍለ ሀገር በዓድዋ አውራጃ ዓዲት ወረዳ በሚገኘው የደብረ ቢዘን ሁለተኛ ገዳም ወደ ሆነው ደብረ ገነት ተልከው ገዳሙን በመጠበቅና በማገልገል ለዓሥር

ዓመታት ያህል ሲያገለግሉ ቆዩ። ሆኖም ከሙላሳ እራት ዓመት መንፈሳዊ አገልግሎት በኋላ በገዳሙ በአበ ምኔትነት ሲያገለግሉ የቆዩት መምህር ወልደ ሰማዕት በሞት ተለዩ። በመሆኑም በአበው መነኮሳት ሕግና ሥርዓት ለዚሁ መንፈሳዊ ሐላፊነት በዕውቀት መንፈሳዊ እና በግብረ ገብነት ከታነጹት መካከል መምህር ተብለው በድምፅ ብልጫ ተመስክሮላቸው ወዲያው የገዳሙ አበ ምኔት ተብለው እንዲያስተዳድሩ በማገበረ መነኮሳቱ ተመረጡ።

ብፁዕነታቸው በተሰጣቸው ሥልጣንና ሐላፊነት አገልግሎታቸውን በገዳሙ ብቻ ሳይወሰኑ የአካባቢው ሕዝብ ትምህርተ ሃይማኖት እንዲማር፣ እብያተ ክርስቲያናት እንዲታነፁ፣ የገዳሙ ይዞታዎች እንዲከበሩ እና እንዲሰፋፉ በማድረግ አገልግሎታቸውን በስፋት ቀጠሉ። የብፁዕነታቸው ትምህርት፣ ምግባር እና አገልግሎት ታውቆ አባቶች ሲመሰክሩ እና ሲጠቆሙም ለታላቁ የቤተ ክርስቲያናችን ሥልጣንና ሐላፊነት ተመረጡ። በምርጫውም ከፍተኛ ድምፅ በማግኘት ጥቅምት 18 ቀን 1983 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ መርቆሬዎስ አንብሮተ ዕድ ብፁዕ አባ ፊልጶስ የመላ ኢትዮጵያ ገዳማት ኤጲስ ቆጶስ ሆነው ተሾሙ።

ብፁዕነታቸው የኢትዮጵያ ገዳማት ሊቀ ጳጳስ ሆነው ሲሾሙ መቀመጫቸው ኢርትራ አስመራ ነበር። በዚያ እንዳሉ ሀገሪቷ ከኢትዮጵያ ስትገነጠል በዚያው በአስመራ ቆይተዋል። በዚህም ቤተ ክርስቲያኗ ራሷን ቻለች ሲባል ፓትርያርክ ሆነው እንደ ነበር ይነገራል። በመጨረሻም ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተው ሥርዓተ ቀብራቸው በደብረ ቢዝን ገዳም ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው ረድኤት እይለየን። አሜን።

3.46. ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ ሣልሳይ

ሊቀ ጳጳስ

/1936 - 1990 ዓ.ም/

የቀድሞ ስማቸው አባ አረጋዊ ይባል ነበር። ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በሰሜን ሸዋ በመንዝና ግሼ አካባቢ ልዩ ስሙ ቃጥሳ ቅድስት ልደታ ለማርያም ቤተ ክርስቲያን እየተባለ በሚጠራው ቦታ ተወለዱ። የተወለዱበት ዘመን 1936 ዓ.ም ሲሆን የአባታቸው ስም አቶ ወልደ ገብርኤል አብቤ፤ የእናታቸው ስም ወ/ሮ ይታይሽ ወልደ ገብርኤል ይባል ነበር።

በመልካም የወላጅ እንክብካቤ ያደጉት ብፁዕነታቸው ሶድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በዚያው በተወለዱበት አካባቢ በሚገኘው በክለርቦ ቅድስት ማርያም ደብር መምህር ንዋይ ከተባሉ መምህር ዘንድ የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ተማሩ። ከዚያም ትምህርታቸውን በመቀጠል በዚያው አካባቢ ወደ ምትገኘው መዞሪያ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን በመሔድ ከአለቃ ወልደ ጳድቅ ንዋይ ዘንድ የጸዋትወ ዜማን ትምህርት ተማሩ።

የአንደኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርታቸውን በዚህ ዓይነት ያጠናቀቁት ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በ1950 ዓ.ም ወደ እዲስ አባባ መጥተው ከብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚያም ወደ ሀገራቸው ሳይመለሱ በሰሜን ምዕራብ ሸዋ ሰላሌ ሀገረ ሰብከት ወደ ምትገኘው ደብር ቅዱስ ደብረ ጽጌ ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን በመሔድ ከመሪ ጌታ ልዑል በደብረ ዓባይ ሥርዓተ ዜማ መዝገብ ቅዳሴን፤ ከመምህር ቶማስም ቅኔ፤ ከታወቁት ሊቅ ከመምህር ገብረ ሕይወት ደግሞ መጻሕፍተ ሐዲሳትን፤ የቅዳሴ ማርያምንና የውዳሴ ማርያምን ትርጓሜ፤ እንዲሁም የአቡሻሽር ትምህርታቸውን ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በዚህ ዓይነት በመንፈሳዊው ትምህርት ከበሰሉና ከተደላደሉ በኋላ በ1954 ዓ.ም በታላቁ የደብረ ሊባኖስ ገዳም ሥርዓተ ምንኩስናን ፈጸሙ። ከዚያም በኋላ አንደ ገዳሙ ሥርዓት በዚያው ቆይታ አድርገው የሚጠበቅባቸውን ቀኖና ከፈጸሙ በኋላ ዘመናዊውንም ትምህርት ለመማር ፍላጌት ነበራቸውና ወደ እዲስ አባባ መጡ። አንደ መጡም በመንበረ ጸባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል መንፈሳዊውን አገልግሎት እያበረከቱ በዚያው ዘመናዊውን ትምህርት መከታተል ጀመሩ።

ይሁን እንጂ እዲስ አባባ ላይ የጀመሩትን ትምህርት ሳይጠ ገፋበት በ1956 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ አባታዊ ፈቃድ ወደ ሐረር ለመንፈሳዊ አገልግሎት ተላኩ። ነገር ግን ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ የዘመናዊውን ትምህርት የመማር ፍላጌት ተከትሏቸው ሐረር ድረስ ሔደ ስለ ነበር በሐረር ከተማ በሚገኘው የጳድቁ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ክርስቲያን እያገለገሉ እዚያው በሚገኘው

ልዑል ራስ መኩንን መንፈሳዊ ት/ቤት ዘመናዊውን ትምህርት በመከ ታተል የመጀመሪያ ደረጃ ዘመናዊ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ።

ከዚህ በኋላ ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ ከሐረር ወደ ሰዋሰው ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ ከፍተኛ መንፈሳዊ ት/ቤት መጥተው በዚያ የሚሰጠውን የነገረ መለኮት ትምህርት እንዲከታተሉ ተፈቅዶላቸው ወደ እዲስ አባባ መጡ። በመሆኑም በከፍተኛ መንፈሳዊ ት/ቤቱ የሚሰጠውን የሃይማኖት ትምህርት በትጋት ከመማር ጋር የሁለተኛ ደረጃ ዘመናዊ ትምህርታቸውንም ጎን ለጎን በመማር አጠናቀቁ።

ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ በቅዱስ ጳውሎስ የነገረ መለኮት ትምህርታቸውን ካጠናቀቁ በኋላ የመማር ፍላጌታቸውን በቅርብ ይከታተሉ የነበሩት ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ መልካም ፈቃዳቸው ሆኖ በ1962 ዓ.ም ለከፍተኛ የነገረ መለኮት ትምህርት ወደ ሩስያ ተላኩ። በዚያም በሌኒን ግራድ የሩሲያ እርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ዩኒቨርሲቲ ለሰድስት ዓመታት ያህል ትምህርታቸውን ተከታትለው በነገረ መለኮት ትምህርት የማስትሬት ዲግሪ ተቀበሉ። ከዚያም ባገኙት ዕውቀት ያስተማረቻቸውን ቤተ ክርስቲያን ለማገልገል ወደ ኢትዮጵያ ተመልሰው መጡ።

አንዳስቡትም እናት ቤተ ክርስቲያናቸውን በየተመደቡበት ቦታ በትጋት በማገልገል ላይ ሳሉ በዚያ የሚያበረክቱት አገልግሎት ብልጫ እንደ ሚኖረው በመገንዘብ በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ መልካም ፈቃድና ቡራኬ በ1969 ዓ.ም በአንደን ለምትገኘው ደብረ ጽዮን ቅድስት ማርያም ቤተ ክርስቲያን አስተዳዳሪ ሆነው በመሾም ወደ ዚያው ተላኩ።

ብፁዕ አቡነ ዮሐንስ ይህንን ታላቅ ኃላፊነት ተሸክመው ወደ ለንደን ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮም በስደት ለሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ቅን አባትና ታዛዥ በመሆን በቅድስት ቤተ ክርስቲያናቸው ዙሪያ እንዲለባለቡ፤ እንደ ቤተ ክርስቲያናቸው ሥርዓት ለደተኞቹ ምእመናን በሰበካ ጉባኤና በሰንበት ት/ቤቶች በመታቀፍ የሚጠበቅባቸውን እንዲያበረክቱ በማድረግ የምእመናንን ፍቅር በማትረፍ ሐላፊነታቸውን በብቃት ቢወጡ ቆዩ።

ይህንን የብፁዕነታቸውን በተግባር የተመሰከረ ሰፊ አገልግሎት የተመለከተው ቅዱስ ቢኖዶስም ለታላቅ ሐላፊነት ቢበቁ ቤተ ክርስቲያናቸውን የበለጠ እንደሚያገለግሉ በማመን ለእዲስ ቆጶስነት ተመረጡ። በመሆኑም ጥር 30 ቀን 1985 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ አንብሮተ እድ ብፁዕ አባ ዮሐንስ በመላው አውሮፓ የኢትዮጵያ እርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን

ኢጲስ ቆጶስ ተብለው ተሾሙ። ከዚህም በኋላ ብፁዕ እቡነ ዮሐንስ ቀድሞም ወደ ሚያውቁት ቦታ በመሔድ በለንደን የመጀመሪያውን የቅድስት ቤተ ክርስቲያን መንበረ ጽጵስና በመመሥረት አገልግሎታቸውን በስፋት ቀጠሉ።

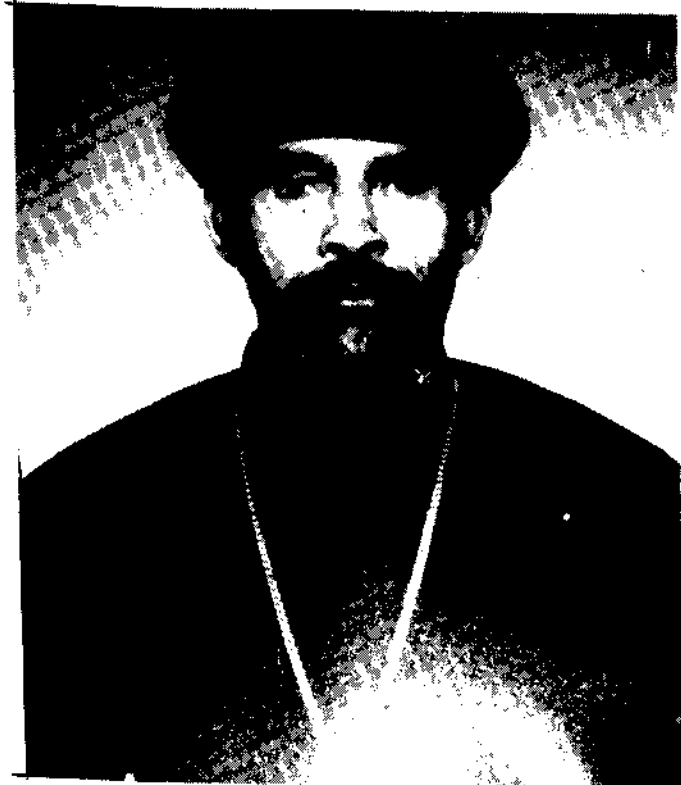
ብፁዕነታቸው ወደ ሀገረ ስብከታቸው ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ በተለያዩ የአውሮፓ ከተሞች ያለ ምንም ድካም በመዘዋወር ምእመናንን በማስተማር ከቅድስት ቤተ ክርስቲያናቸው ጋር ያላቸውን ግንኙነት በተግባር እንዲጠብቁ እድርገዋል። ከዚህም ጋር በዚያ የሚገኙትን በርካታ ጥቁር አሜሪካውያንን በማስባሰብ አስተምረው የቅድስት ቤተ ክርስቲያናችን እባላት እንዲሆኑ እድርገዋል። የተወለኑትም ወደ ኢትዮጵያ መጥተው ተምረውና ሥልጣን ከህነት በመያዝ ተመልሰው ለአገልግሎት እንዲበቁ እድርገዋል።

ከእግዚአብሔር ዘንድ የተሰጣቸውን ዕድሜ በሙሉ ሥራ ሠርተው ቅድስት ቤተ ክርስቲያን እንድትጠቀም ያደረጉት ብፁዕ እቡነ ዮሐንስ እንደ ተለመደው የተቀደሰ ሐዋርያዊ አገልግሎታቸውን በማከናወን ላይ እንዳሉ ታኅሣሥ 16 ቀን 1990 ዓ.ም በደረሰባቸው ድንገተኛ አደጋ በተወለዱ በ53 ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል። ሥርዓተ ቀብራቸውም አስከሬናቸው ከለንደን ወደ ኢየሩሳሌም ተጉዞ ብፁዕ እቡነ አረጋዊ በወቅቱ የሰሜን ጎንደር ሀገረ ስብከት ሊቀ ጳጳስ የቅዱስ ሲኖዶስ ተወካይ በተገኙበት በቢታንያ አልዓዛር እቡነ ተክለ ሃይማኖት ገዳም ለብፁዓን እበው በተዘጋጀው መካኒ መቃብር ዐረፈ። የብፁዕነታቸው ረድኤት እይለየን። አሜን።

3.47. ብፁዕ እቡነ ያዕቆብ ሣልሳይ

ጳጳስ

/1938 - 1991 ዓ.ም/

ቀድሞ አባ ኪዳነ ማርያም አለባቸው ይባሉ የነበሩት ብዕሪ አቡነ ያዕቆብ በደቡብ ወሎ ሀገረ ሰብከት በሳባታ አውራጃ ልዩ ስሙ መዳኔ አቦ በተባለው ቦታ በ1938 ዓ.ም ከአባታቸው ከአቶ አለባቸው ወልዴና ከእናታቸው ክወ/ሮ ዓለሚኤ እንደሻው ተወለዱ።

ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ እዚያው ከወላጆቻቸው ቤት እየተመላለሱ ከአገራቸው ከቄሰ አስምረው እንደሻው ከፊደል አባባ ገባብ ተማሩ። ከዚያም ትምህርታቸውን በመቀጠል መሪ ጌታ አበጀ ከተባሉ የድን መምህር ዘንድ የሁለተኛ ደረጃ /የዜማ/ ትምህርታቸውን አጠኑ። ከዚህ በኋላ በ1949 ዓ.ም በወቅቱ የወሎ ሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስ ክነበሩት ብዕሪ አቡነ ገብርኤል መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ።

ብዕሪ አቡነ ያዕቆብ ከዚህ ቀጥሎ የጀመሩትን ትምህርት ለማሰፋፋት ትውልድ አካባቢያቸውን በመተው ወደ ጎጃም ተሻገሩ። በዚያም ደብረ ጽላሎ በመባል በሚታወቀው የቅኔ ትምህርት ማዕከል ታዋቂ ክነበሩት ክወ/ሮ ገላነሽ ሐዲሶ /እማሆይ ገላነሽ ሐዲሶ/ ዘንድ ቅኔን ከነአገባቡ ተማሩ። ከዚያ ቀጥሎም ከእማሆይ ገላነሽ የጀመሩትን ትምህርት ለማሰፋፋት በድጋሚ አለቃ መንክር ወደ ተባሉት ሊቅ በመሔድ ቅኔን በሚገባ አጠናክሩ።

ከዚህ በኋላ ወደ ወሎ በመመለስ ብዙ ሊቃውንት ወደ ሚገ ጉበት ገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን በመሔድ ከተወቁት ሊቅ ከመሪ ጌታ መንግሥቱ ጉሹ ዘንድ ጾመ ድጓና ምዕራፍ በሚገባ ተማሩ። ይሁን እንጂ አሁንም በተለመደው የተማሩትን ደግሞ በመ ማር የማጠናከር ብቃታቸው በነፋስ መውጫ አውራጃ ልዩ ስሙ ማይደርፋ ወደ ተባለው ቦታ በመሔድ ከመሪ ጌታ ኅሩይ /ዘውዴ ጨቡዴ/ ዘንድ ጾመ ድጓና ምዕራፍን እንደ ገና በመከለስ አጠናቀቁ።

ብዕሪ አቡነ ያዕቆብ አሁንም በነበራቸው የመማር ፍላጎት የቀራቸውን መንፈሳዊ ትምህርት ለመማር በ1956 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ መጡ። በመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ገዳም በፈ ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ወደ ነበሩት መምህር ቀጸላ ሠይፋ /በኋላ አቡነ እንድርያሰ/ በመሔድ መጸሕፍተ ሐዲሳትን፣ ውዳሌ ማርያምንና ቅዳሴ ማርያምን እንዲሁም የኪዳንንና ትምህርተ ኅቡአትን ትርጓሜ፣ እንዲሁም ባሕረ ሐሳብን በሚገባ አጥንተው በመምህርነት ተመረቁ።

በዚህ ዓይነት ትምህርታቸውን እንዳጠናቀቁ መምህራቸው መምህር ቀጸላ ብዕሪ አቡነ እንድርያሰ ተብለው ወደ ጎንደር ሀገረ ሰብከት ሲሔዱ ተከትለው ወደ ጎንደር ሔዱ። በዚያም ደቀ መዛሙ

ርትን እያስቀጸሉና የአቡነ ቀሲበነቱን ሥራ በመሥራት ለሁለት ዓመት አገለገሉ። በ1967 ዓ.ም በብዕሪ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሎስ ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ መልካም ፈቃድና ትእዛዝ በሰዋሰደ ብርሃን ቅዱስ ጳውሎስ ት/ቤት ገብተው የ11 ወራት ሁለ ገብ ኮርስ በመከታተል የምስክር ወረቀት ተቀበሉ።

ከዚያም በኋላ በመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን በሰብከተ ወንጌልና በመዘምርነት ተመደቡ። በተመደ ቡበት ቦታም በቅንነት በማገልገል ላይ ሳሉ እንደገና በ1969 ዓ.ም በልማትና ክርስቲያናዊ ተራድያ ኮሚሽን አማካይነት በቅድስት ሥላሴ መንፈሳዊ ኮሌጅ ከየካቲት 15 አስከ ግንቦት 15 ድረስ በተዘጋጀው ሁለ ገብ ኮርስ ተሳትፈው በጥሩ ውጤት በማጠናቀቅ የምስክር ወረቀት ተቀበሉ። ከዚያም በተመደቡበት የመንበረ መንግሥት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም ምእመናንን በማስተማር ለአም ስት ዓመታት ያህል አገለገሉ።

ከዚያም በ1977 ዓ.ም ወደ ደብረ ነጉድጓድ ቅዱስ ዮሐንስ ቤተ ክርስቲያን በመዛወር በአስተዳዳሪነት ማገልገል ጀመሩ። ከአጥ ቢያው ካህናትና ምእመናን ጋር በመተባበርም አያሌ መንፈሳዊና ማግበራዊ አገልግሎቶችን አከናወኑ። በ1984 ዓ.ም እንደ ገና ወደ ደብረ ራጉኤል ቤተ ክርስቲያን በመዛወር የተለመደውን አገልግ ሎታቸውን ሲያበረክቱ ቆዩ። በ1985 ዓ.ም እንደ ገና ወደ ደብረ ብሥራት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ተዛውረው ሰጥቂት ዓመ ታት ሲያገለግሉ ቆዩ።

ብዕሪ አቡነ ያዕቆብ በዚህ አገልግሎታቸው ላይ እንደ ነበሩ በ1987 ዓ.ም በቅዱስ ሲኖዶስ ተመርጠው በብዕሪ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ አንብሮተ ዕድ መዓርገ ኤጲስ ቆጶስነትን ተቀብለው በደቡብ አሞ ሀገረ ሰብከት ተሾሙ። በዚያም የተጠሩበትን አገልግሎት በማፋጠን ላይ ሳሉ ኅዳር 5 ቀን 1991 ዓ.ም በደረሰባቸው ድንገተኛ የመኪና መገልበጥ አደጋ ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም በአዋሳ ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ተፈጽሟል። የብዕሪነታቸው ረድኤት አይለየን። አሜን።

3.48. ብፁዕ አቡነ ኤልያስ ቀዳማዴ

ሊቀ ጳጳስ

/1933 - 1991 ዓ.ም/

መዓርገ ጽጵስና ከማግኘታቸው በፊት ሊቀ ጉባኤ ዐለበ ዮሐንስ ቤተ ይባሉ ነበር። ብፁዕ አቡነ ኤልያስ በሰሜን ሸዋ ሀገረ ስብከት በአንኮበር ወረዳ ልዩ ስሙ ዋሻ ገብርኤል ከሚባለው ቀበሌ ከአባታቸው ከመምህራ ቤተ ሃህሌና ከእናታቸው ክወ/ሮ ባሕሪቱ ሙሉ ሸዋ ተወለዱ። ዘመኑም 1933 ዓ.ም ነበር። ብፁዕነታቸው በደጋግ ወላጆቻቸው ክብካቤ አድገው ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ በተወለዱበት ሥማ ተክለ ሃይማኖት ደብር ከአባ ወልደ ሥላሴ ዘንድ የመጀመሪያ ደረጃ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን አጠናቀቁ።

ከዚያም ወደ አዲስ አበባ መጥተው ደብረ አሚን ተክለ ሃይማኖት ላይ ጉባኤ ዘርግተው ሲያስተምሩ ከነበሩት መሪ ጌታ ኃይለ ጊዮርጊስ ወልደ ሚካኤል ጸዋትወ ዜማን ተማሩ። በዚህ ጊዜም ከብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ባስልዮስ መዓርገ ዲቁናን ተቀበሉ። ከዚያም በዲቁናቸው በደብሩ እንዲያገለገሉ ተፈቅዶላቸው በዚያው በደብረ አሚን ተክለ ሃይማኖት በመዘምርነትም ጭምር ማገልገል ጀመሩ። ከአገልግሎትም ጎን በወቅቱ የደብሩ አስተዳዳሪ ከነበሩት ከአለቃ አያሌው ታምሩ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያንን በሚገባ አጠኑ።

ብፁዕ አቡነ ኤልያስ በደብረ አሚን ተክለ ሃይማኖት ለአም ስት ዓመታት ያህል በመማርና በማገልገል ከቆዩ በኋላ ለበለጠ ትምህርት ወደ ወሎ አቀኑ። በዚያም ገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ ላይ ጉባኤ ዘርግተው ያስተምሩ ከነበሩት መምህር ምናሴ ዘለቀ የጸዋትወ ዜማ ትምህርታቸውን በማለፋፋት አጠናቀቁ። በመቀጠልም በዚያው ሀገረ ስብከት ዞብል አንጉት መድኃኔ ዓለም ያስተምሩ ከነበሩት ሊቀ ጎሩያን ወልደ ሰንበት እንዲሁም ወደ ደቡብ ጎንደር በመሔድ ነፋስ መውጫ ልዩ ስሙ መገጭ ቂርቆስ በተባለው ደብር ያስተምሩ ከነበሩት ከመምህር ኪነ ጥበቡ ቅኔን ከነ አገባቡ ተማሩ።

ብፁዕነታቸው አሁንም ትምህርታቸውን በመቀጠል ወደ መኪና ኢየሱስ በመሔድ ባሕረ ሐሳብ፣ ሐዲሳትና ፍትሐ ነገሥት ከመምህር ኃይለ ሚካኤል ገብረ ጊዮርጊስ ተማሩ። ከዚህ በኋላ አንደ ገና ወደ አዲስ አበባ በመመለስ በጸግማዊ ምኒልክ መታሰቢያ የመምህራንና የቀሳውሶች ማሠልጠኛ መንፈሳዊ ት/ቤት ገብተው ከመምህር ላእክ ማርያም ዓሥራት /በኋላ አቡነ ሕርያቆስ/ መጸሐፍተ ሐዲሳትን አጠናቀው በመማር ዲፕሎማ ተቀበሉ።

ብፁዕ አቡነ ኤልያስ በዚህ ዓይነት ዕውቀታቸውን ካሰፋፉ በኋላ ከፍጹም ትሕትና ጋር ቤተ ክርስቲያንን በሰፋትና በትጋት ሲያገለግሉ ቆዩ። በዚህም ከ1964 - 1969 ዓ.ም በታዕከ ነገሥት በአታ ለማርያም ዮሐንስ መምህር፣ ከ1969 - 1976 ዓ.ም በሊቀ ጉባኤነት እንዲሁም የሰብከትና የድርሰት ሐላፊ በመሆን አገልግለዋል።

ብፁዕነታቸው ከነበራቸው የመማር ፍላጎት የተነሣ በአገራችን ላይም እያሉ ቅኔን ከመጋቢ ምሥጢር ጌራ ወርቅ ጥበቡ መዝገብ ቅጽሴን ከመጋቢ ጎሩያን መንግሥቱ ኃይለ ማርያም በመማር በመምህርነት ተመርቀዋል። እንዲሁም ከንቡረ እድመኩሪያ አብዩ ሆይ የመዝገብ ቅጽሴን አንድምታ ትርጉም ተምረዋል።

ብፁዕ እቡነ ኤልያስ ከፍ ሲል ከተዘረዘሩት ትምህርቶች በተጨማሪም ዛሬ የካቲት 6 ትምህርት ቤት በሚባለው የቀድሞው ዘነበ ወርቅና የዳግማዊ ምኒልክ ትምህርት ቤት የአንደኛና የሁለተኛ ደረጃ ዘመናዊ ትምህርታቸውን በመማር በጥሩ ውጤት አጠናቀዋል። ብፁዕነታቸው በዚህ ወቅት በነበራቸው ምሥጢራትን በዘመናዊ አቀራረብ ለምእመናን የማቅረብ ችሎታ በአዲስ አበባ ልዩ ልዩ አድባራትና ገዳማት በመዘዋወር በትጋት ሲያስተምሩ ቆይተዋል።

ይህንን የብፁዕነታቸውን ትጋት በአንክሮ የተከታተለውና የጤነው ቅዱስ ሲኖዶስም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ መልካም ፊቃድና ትእዛዝ ከጥቅምት 1 ቀን 1986 ዓ.ም ጀምሮ በምዕራብ ሐረርጌ የሊቀ ጳጳሱ ረዳት ቆሞበ ሆነው እንዲያገለግሉ ተላኩ። በዚያም በተቀበሉት አደራ መሠረት በትጋት ለአንድ ዓመት እንዳገለገሉ በ1987 ዓ.ም በተደረገው የኤዲስ ቆጳሳት ምርጫ ተመርጠው ኅዳር 4 ቀን 1987 ዓ.ም በቅዱስ ሲኖዶስ ፊቃድና በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ እንብሮተ እድ የኤዲስ ቆጳሳትን መዓርግ ተቀበሉ።

ብፁዕ እቡነ ኤልያስ ይህን ታላቅ መዓረግ እንደ ተቀበሉ የተሾሙት በምዕራብ ሐረርጌ ሀገረ ሰብከት ነበረ። ወደዚያ ከሔዱ በት ጊዜ ጀምሮም በጣዕመ ሰብከታቸው የሀገረ ሰብከቱን ምእመናን እስተምረው ያላመኑትን እንዲያምኑ ያመኑትም በእምነታቸው በርትተው ራሳቸውን ከመናፍቃን እንዲጠብቁ አድርገዋል። በተለይ እርሳቸው በሔዱበት ዘመን በሐረርና እካባቢው የተሐድሰ መናፍቃን እንቅስቃሴ እግሩን መስደድ የጀመረበት በመሆኑ ብፁዕነታቸው ባደረጉት ትግል መናፍቃኑ በቅድለት ቤተ ክርስቲያን ጥላ ሥር ተጠልለው የቅስጣ ሥራቸውን ከመሥራት እንዲታገዱ አድርገዋል። ከምዕራብ ሐረርጌ ጋር የምሥራቅ ሐረርጌንና የኦጋዴን አህጉረ ሰብከትንም ደርበው እንዲያስተዳድሩ በተደረገ ጊዜ የመናፍቃኑን ማንነት በሰብከት የሚጋለጥ ሰፊ እንቅስቃሴያቸውን ቀጥለዋል።

ብፁዕነታቸው በዚህ ዓይነት በመላ ሀገረ ሰብከታቸው በመዘዋወር ሰፊ አገልግሎት ሲሰጡ ከቆዩ በኋላ ከሰኔ 25 ቀን 1989 ዓ.ም ጀምሮ ከሐረርጌ ወደ ወለጋ ሀገረ ሰብከት እንዲዛወሩ ተደረገ። የማስተማር ሀብት በእጅጉ የተሰጣቸው ብፁዕ እቡነ ኤልያስ በወለ

ጋም ከሔዱበት ጊዜ ጀምሮ የሀገረ ሰብከቱን ምእመናን በማስተማር የፈረሱ እብያተ-ክርስቲያናትን በማሳደስ ባልተሠራባቸውም አያሠሩ ከፍተኛ አገልግሎት አበርክተዋል።

ብፁዕ እቡነ ኤልያስ በዚህ ሀገረ ሰብከት በማገልገል ላይ እንደ ነበሩ በባሌ ሀገረ ሰብከት ሊደረግ በታቀደው የሰብከት ወንጌል መርሐ ግብር ላይ እንዲገኙ በሀገረ ሰብከቱ ሊቀ ጳጳስ ብፁዕ እቡነ ለሳማ ተጋብዘው ከብፁዕ እቡነ ዮሴፍ ጋር ሲገሠግሡ በደረሰባቸው ድንገተኛ የመኪና አደጋ በተወለዱ በ58 ዓመታቸው ግንቦት 12 ቀን 1991 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ግንቦት 14 ቀን 1994 ዓ.ም በመንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል ተፈጽሟል። የብፁዕነታቸው በረከት ይደርብን። አሜን።

3.49. ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ ካልአይ

ሊቀ ጳጳስ

/1932 - 1992 ዓ.ም/

አባ ገብረ ሥላሴ ኃይለ ማርያም ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በጎንደር ከፍላ ሀገር በአብነት አውራጃ በምትገኘው ደብረ ይባቤ ገደ ማርያም አጥቢያ በ1932 ዓ.ም ተወለዱ። ወላጆቻቸውም አቶ ኃይለ ማርያም አበበና ወ/ሮ ወይኒቱ ትኩዬ ይባሉ ነበር። በወላጆቻቸው ከብክቤ በመንፈሳዊ ሥርዓትና ሥነ ምግባር /ትምህርት/ አየታነጹ ካደጉ በኋላ ዕድሜያቸው ለትምህርት ሊደርስ በዚያው በአካባቢያቸው አጃ ጊዮርጊስ ተብሎ በሚታወቀው ቦታ ላይ ያስተምሩ ከነበሩት መሪ ጌታ ይግዛው የመጀመሪያና የሁለተኛ ደረጃ /ከፊደል አስከጃ የቀየው ዜማ/ ትምህርታቸውን በሚገባ አጠናቀቁ።

ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ ትምህርታቸውን ለመቀጠል ወደ ደንቢያ በመሔድ በዘርቶ ስመ ጥር ከነበሩት መምህር አክሊለ ብርሃን ቅኔን ከነ አገባቡ ተማሩ። ከዚያም ወደ ርአሰ አድባራት አክሱም ጽዮን በመሔድ ከመምህር ገብረ ጊዮርጊስ ገብረ አምላክ ሐዲሳትን ተማሩ።

በዚህ ዓይነት ከቦታ ቦታ ተዘዋውረው ከተማሩ በኋላ የሕይወት አቅጣጫቸውን በመወሰን ወደ ማኅበረ ሥላሴ ገዳም ገቡ። በዚያም ለበርካታ ዓመታት ሥርዓተ ገዳምን በመማር፣ ማኅበረ መነኩሳቱንም በረድአነት እያገለገሉ ከቆዩ በኋላ በማኅበረ መነኩሳቱ ፈቃድ በ 1957 ዓ.ም የገዳሙ አበ ምኒት ከነበሩት ከመምህር ገብረ ማርያም ተስፋ ሥላሴ መዓርገ ምንክሽናን ተቀበሉ። ሥርዓተ ምንክሽናን ከፈጸሙም በኋላ በዚያው ገዳም በትጋት በማገልገል ላይ አንዳሉ በ1961 ዓ.ም በማኅበሩ ምርጫ የገዳሙ አበ ምኒት ሆነው ተመረጡ። በገዳሙ ላይ የተሾሙት ብፁዕነታቸው ማኅበረ መነኩሳቱን በማስተባበር የገዳሙን ልማትና ዕድገት በማጠናከር፣ ሥርዓተ ገዳሙን በመጠበቅ፣ በማሰጠበቅ አስከ 1969 ዓ.ም ድረስ በታማኝነትና በቅንነት ሲያገለግሉ ቆዩ። ከዚያም የተሰጣቸውን ሐላፊነት በፈቃዳቸው ለማኅበሩ በማስረከብ በዚያው ገዳም በትርጓምት ተወሰነው ቆዩ።

ብፁዕ አቡነ ዲዮስቆሮስ በ1983 ዓ.ም ወደ አዲስ አበባ በመምጣት የታላቁ ገዳም መናገሻ ማርያምና ዮጋራ መድኃኔ ዓለም ገዳም አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። በዚያ ገዳምም ምእመናንን በማስተባበር የተለያዩ የልማት ሥራዎችን በማከናወን አስከ 1985 ዓ.ም ድረስ በቅንነት ሲያገለግሉ ቆዩ። በ1986 ዓ.ም በብፁዕ ወትዱስ አቡነ ዳውሎስ መልካም ፈቃድ ወደ አዲስ አበባ ተዛውረው በደብረ ምሕረት ትዱስ ሚካኤል፣ በብርሃናት ዓለም ጴጥሮስ ወዳውሎሳ፣ በማኅበረ ስብሐት ልደታ ለማርያም፣ በምስክሮች ሕይወት መድኃኔ ዓለም ገዳም፣ በደብረ ሰላም ቀጠሌኔ መድኃኔ ዓለምና በታዕከ

ነገሥት በአታ ለማርያም ገዳም በመዘዋወር ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ሲያገለግሉ ቆዩ።

በመጨረሻም በሕይወት ዘመናቸው ለቅድስት ቤተ ክርስቲያን ያደረጉትን አስተዋጽኦና ትርጉምት የተመላውን ሕይወታቸውን በመመልከት በየካቲት ወር 1990 ዓ.ም ቅዱስ ሲኖዶስ የአጋዴን ሀገረ ስብከት ቀሞስ ሆነው እንዲያገለግሉ ሾማቸው። ነገር ግን ብዙም ሳይቆዩ ቅዱስ ሲኖዶስ ባደረገው የኤጲስ ቆቋሳት ምርጫ እርሳቸው አንዱ እንዲሆኑ በመወሰኑ ሐምሌ 5 ቀን 1991 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ አንብሮተ ዕድ የአጋዴን ሀገረ ስብከት ኤጲስ ቆቋስ ሆነው ተሾሙ። ብፁዕነታቸው የተሰጣቸውን ታላቅ ሐላፊነት በመያዝ ወደ ሀገረ ስብከታቸው በመሔድ አገልግሎት ጀመሩ። ከዚያም ወደ ድሬዳዋ ሀገረ ስብከት ተዛውረው የተለመደ አገልግሎታቸውን ማበርከት ጀመሩ። ይሁን እንጂ ሀገረ ስብከታቸውን ብዙም የማገልገል ዕድል ሳይገኝባቸው ባደረሳቸው ሕመም ገዳር 24 ቀን 1992 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። የብፁዕነታቸው ረድኢት ከሁላችን ጋር ይኑር። አሜን።

3.50. ብፁዕ አቡነ ሉቃስ ሣልሳይ

ቋቋስ

/1937 - 1995 ዓ.ም/

ቀድሞ አባ ኃይለ ኢየሱስ እጅጉ ይባሉ የነበሩት ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በሰሜን ወሎ በቡግና ወረዳ በቅዱሳ ሳል ይበላ አጥቢያ በ1937 ዓ.ም ተወለዱ። ወላጆቻቸው ስም መሪ ጌታ እጅጉ በለውና ወይዘሮ በፍታ መብራቱ ይባሉ ነበር።

ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በወላጆቻቸው ቤት በመንፈሳዊ ሥነ ሥርዓትና በሥነ ምግባር ታንጸው አድገው ዕድሜያቸው ለትምህርት እንደ ደረሰ በዚያው ህብተ ዉልድና በጥምቀት ባገኙበትና ከሳል ይበላ ውቅር አብያተ ክርስቲያናት አንዱ በሆነው በቤተ ጉልጉታ አባ ኃይለ ሚካኤል ከተባሉት መምህር ዘንድ የመጀመሪያ ደረጃ /ከፊደል እና ከንባብ/ ትምህርታቸውን ከሊቀ ትጉሃን አባ ቢተው ደግሞ ሁለተኛ ደረጃ /ጸዋትወ ዜማ/ መንፈሳዊ ትምህርታቸውን ተማሩ።

ብፁዕነታቸው ትምህርታቸውን ለማስፋፋት ወደ ገረገራ ቅዱስ ጊዮርጊስ ደብር በመውረድ ከመሪ ጌታ መንግሥቱ ውሂብ ዘንድ የጀመሩትን የዜማ ትምህርት በመቀጠል ምዕራፍና ጸመ ድጓ በሚገባ ተማሩ። ከዚህም በተጨማሪ በዚያው ደብር መሪ ጌታ ፍሥሐ ከተባሉ መምህር ዘንድ አቋቋም ተማሩ።

ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በነበራቸው የመማር ፍላጎት የዜማ ትምህርታቸውን በዚህ ዓይነት ካጠናቀቁ በኋላ ለቀጣዩ ትምህርት ወደ ጎጃም ተሻገሩ። በዚያም ዋድላ የጎጃም ቅዱስ ሚካኤል ከተባለው ደብር የጌታ መዝሙር ከተባሉ መምህር ቅኔን ከነ ጸገባቡ ተማሩ። ነፋስ መውጫ ሥላሴ ወደ ተባለው ቦታ በመሔድም ከመሪ ጌታ ይትባረክ ዘንድ የቅኔ ትምህርታቸውን አስፋፉ።

በዚህ ዓይነት ወደ ጎጃም ሔደው የቅኔን ዕውቀት የቀሰሙት ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በዚያው ወደ ጎንደር በመሻገር መሪ ጌታ መዝሙር፣ መሪ ጌታ አራጌ፣ መሪ ጌታ ለይኩንና መሪ ጌታ ፍቅሪ ከተባሉ ሊቃውንት አቋቋምን በሚገባ ተማሩ። ከዚህ በኋላ ብፁዕነታቸው በ1966 ዓ.ም ከጎንደር ወደ አዲስ አበባ መጡ። የብፁዕነታቸውን ዕውቀት የተገነዘበው የወቅቱ የቤተ ክርስቲያኗ አስተዳደርም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ቴዎፍሉስ መልካም ፈቃድ በምዕራብ ሸዋ ተጂ ከተማ ወደ ሚገኘው ደብረ ሰላም መድኃኒ ዓለም ቤተ ክርስቲያን በመዘምርነት እንዲያገለግሉ መደባቸው። በዚያም ለሰባት ዓመታት ያህል በቅንነት መንፈሳዊ አገልግሎታቸውን ቢያበረክቱ ቆዩ።

በዚህም ጊዜ ሕይወታቸውን በድንግልና ሊመሩ ወሰነው ነሐሴ 24 ቀን 1970 ዓ.ም ወደ ደብረ ሲባኖስ ገዳም በመሔድ በብፁዕ አቡነ ሚካኤል ጸሎተ ቡራኬ ሥርዓተ ምንክስናን ፈጸሙ።

ከዚያም መስከረም 26 ቀን 1971 ዓ.ም በወቅቱ የሸዋ ሀገረ ሰብከት ሊቀ ጳጳስ ከነበሩት ከብፁዕ አቡነ ሳዊሮስ መዓርገ ቅሶናንና ቁምበናን ተቀበሉ። በዚህ ዓይነት መዓርጋቸውን የተቀበሉት ብፁዕ አቡነ ሉቃስ አዲስ አበባ በሚገኘው አስኮ ደብረ ገነት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ለአገልግሎት ተመደቡ። በዚያም ለአንድ ዓመት ያህል በቅሶናና በመዘምርነት ካገለገሉ በኋላ በ1972 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት መልካም ፈቃድ የቀራንዮ መድኃኒ ዓለም ደብር አስተዳዳሪ ሆነው ተሾሙ። በደብሩ ባበረከቱት የእም ቦት ዓመታት እገልግሎት የአጥቢያውን ምእመናን በማስተባበር ሕንጻ ቤተ ክርስቲያኑን አስጠግነዋል። ቤተ ልሔሙም በዘመናዊ መልኩ እንዲታነጽ አድርገዋል። ከዚህም በተጨማሪ የደብሩ መካነ መቃብር ተጠናክሮ እንዲሠራ፣ በደብሩ ስምም የእርሻ ልማት ሥራ እንዲሰፋፋና ሰበካ ጉባኤው ተጠናክሮ የካህናቱ ደሞዝ እድገት እንዲያሳይ አድርገዋል።

ብፁዕ አቡነ ሉቃስ ከተሾሙበት ደብር በ1977 ዓ.ም የጽርሐ አርያም ቅዱስ ሩፋኤል ቤተ ክርስቲያን አለቃ ሆነው ወደ ዚያው ተዛወሩ። ብፁዕነታቸው በዚህም ደብር የተለያዩ አገልግሎቶችን እበርከተዋል። ከአገልግሎታቸው ውስጥ የቤተ ክርስቲያኑ ክልል በማዘጋጃ ቤት እንዲታወቅና የይዞታ ማረጋገጫ እንዲያገኝ ማድረጋቸው በዐቢይነት ይጠቀሳል። ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በጽርሐ አርያም ቅዱስ ሩፋኤል ለሁለት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ በ1979 ዓ.ም እንደ ገና ወደ አስኮ ደብረ ገነት ቅዱስ ገብርኤል ቤተ ክርስቲያን ተዛወሩ። በዚያም ለሰባት ዓመታት ያህል በቅንነት ቢያገለግሉ ቆይተዋል። በመጨረሻም በ1985 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ፓትርያርክ በጉ ፈቃድ ወደ ሳባታ ቅዱስ ሳል ይበላ ደብር ተዛወሩ። ወደ ዚያ ከሔዱ ጊዜ ጀምሮም በታሪካዊውና ጥንታዊው የሳባታ ውቅር አብያተ ክርስቲያናት የአካባቢውን ምእመናን በሰፋት አገልግለዋል። ካበረከቱት አገልግሎት ውስጥም ቤተ ሀማኑኤል፣ ቤተ መድኃኒዓለም፣ ቤተ መበቀልና ቤተ ሊባኖስ የተባሉትን አብያተ መቅደስ ጊዜያዊ መጠለያ ቆርቆሮ በማልበስ ካጋጠማቸው በዝናብ የመታጠብ አደጋ አትርፈዋል፣ የቤተ ክርስቲያኑን ገቢ ብማሳደግ የካህናቱ ደሞዝ እንዲያድግ አድርገዋል።

ብፁዕነታቸው በሳል ይበላ ደብር ለእምስት ዓመታት ካገለገሉ በኋላ ወደ ደብረ ሰብከት ተዛወሩ። በዚያም የተለመደ አገልግሎታቸውን በመቀጠል በአካባቢው ሰብከተ ወንጌል እንዲሰፋፋ አድርገዋል፤ ዘጠኝ ክፍል ያለው ሞንበረ ጽጵሶና አሠርተዋል፤ በበጎ አድራጊዎች አርዳታ የአገልጋይ ካህናት አጥረት ባሉባቸው አካባቢዎች ካህናት አንዲቀጠሩ አድርገዋል።

በመጨረሻም ብፁዕነታቸው ለረጅም ዘመናት በትጋት ያበረከቱትን አገልግሎት ከገንዛቤ ውስጥ የከተተው ቅዱስ ሲኖዶስ ስኢኢስ ቆጶስነት መርጧቸው ሐምሌ 5 ቀን 1991 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ አንብሮተ ዕድ «አባ ሉቃስ ጳጳስ ዘደቡብ እሞ» ተብለው ተሾሙ። ብፁዕነታቸው ሀገረ ስብከቱን ቀድሞም ያውቁት ነበርና አገልግሎታቸውን ከዕለት ወደ ዕለት በማስፋፋት ሐላፊነታቸውን መወጣት ጀመሩ። በዓመቱ ሐምሌ 13 ቀን 1992 ዓ.ም ጀምሮ ከአገረ ስብከታቸው ጋር የሰሜን እሞን ሀገረ ስብከት መንበረ ጽጵስና ሥራ ደርበው እንዲሠሩ ተደረገ።

ብፁዕ አቡነ ሉቃስ በሁለቱም አህጉረ ስብከት እየተዘዋወሩ በስብከተ ወንጌልና ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎችን በማስተባበር ከቆዩ በኋላ ከታኅሣሥ 15 ቀን 1994 ዓ.ም ጀምሮ ወደ አዲስ አበባ ተዛውረው የሀገረ ስብከቱ ጳጳስ እና የብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ ረዳት ጳጳስ ሆነው ተመደቡ። ብፁዕነታቸው በዚሁ አገልግሎት ላይ እንዳሉ ስገልፈት ባበቃቸው ሕመም ከፋኛ ተያዙ። ብፁዕነታቸው ከያዛቸው በሽታ ድነው ወደ ተለመደ አገልግሎታቸው ይሠማሩ ዘንድ በሀገር ውስጥ በተለያዩ ሆስፒታሎች፣ ከሀገር ውጭም ወደ እስራኤልና ሮም በመሔድ በሕክምና ሲረዱ ቢቆዩም ከሕመማቸው ሊድኑ አልቻሉም። ነሐሴ 27 ቀን 1995 ዓ.ም በተወለዱ በ58 ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ። ሥርዓተ ቀብራቸውም ነሐሴ 28 ቀን 1995 ዓ.ም በመንበረ ፀባዖት ቅድስት ሥላሴ ካቴድራል ብፁዕ ወቅዱስ ፓትርያርኩ፣ ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት፣ በጠቅላይ ቤተ ክህነት የልዩ ልዩ መመሪያ ሐላፊዎች፣ በአዲስ አበባ ሀገረ ስብከት የልዩ ልዩ አድባራትና ገዳማት አስተዳዳሪዎች፣ ካህናትና ምእመናን በተገኙበት ተፈጸመ። የብፁዕነታቸው በረከት ይደርብን ። አሜን።

ዋቢ መጻሕፍት

I. የታተሙ

ሀ/ መጻሕፍት

ሀ.1/ እንግሊዝኛ

- Abir M. 1980. Ethiopian and the Red Sea. London: Frank Cass and Company Ltd.
- Aymero Wondimagegnehu. 1965. A Short Introduction of the Ethiopian Orthodox Church. Addis Ababa: Berhanena Selam Publishing Press.
- . 1970. The Ethiopian Orthodox Church. Addis Ababa: Berhanena Selam Printing Press.
- Aziz, A.S. 1968. History of Eastern Christianity. Nortre Dame: University of Notre Dame.
- Bahiru Zewde. 1992. A History of Modern Ethiopia. Addis Ababa: Addis Ababa University Press.
- Clapham, C. 1988. Transformation and Continuity in Revolutionary Ethiopia. New York: Cambridge University Press, 1988.
- Ephrem Isaac. 1968. The Ethiopian Church. Boston: Henry N. Sawyer Company.
- General Staff Intelligence. 1917. A Hand Book of Abyssinia. Khar-toum:
- Greenfield, Richard. 1965. Ethiopia: A New Political History. New York: Frederick A. Praeger.
- Hyatt, Harry M. The Chrch of Abyssinia. London:
- Kefele Zeleqe. 1971. About the History of Independence of Ethiopian Church. Addis Ababa: Berhanena Selam Publishing Press.

- Mara, Y. 1972. The Church of Ethiopia: the National Church in Making. Asmara: Il Poligrafico Press.
- Michael Geddes. 1694. The Church History of Ethiopia. London:
- Nicolas of Aksum. 1951. Church's Revival, Emancipation from 1600 Guardianship Free Church in Free State. Cairo: Costa Tsoumas and co. Press.
- Sergew Hable Sellase. 1972. The Church of Ethiopia. Addis Ababa: Ethiopian Orthodox Church Press.
- Solomon Gashaw. "Power Struggle in Addis Ababa 1906 - 1916," BA Thesis in History, Haile Sellase I University, 1971.
- Tadesse Tamrat. 1972. Church and State in Ethiopia 1270 - 1527. Oxford: Oxford University Press.
- Tensa'e Za Goubae. 1963. The First Ethiopian Patriarch. Addis Ababa: Berhanena Selam Printing Press.
- . Zena Mewa'el of Tekle Haymanot. 1985. Addis Ababa
- Abreha Gebre Hiwot. "The History of Dabra Bizen Monastery from Its Foundation to Date" Asmara: 1991.

0.2/ አማርኛ

- መርሰኤ ንዝነ ወ/ቂርቆስ፡፡ 1938 ዓ.ም፡፡ የዘመን ትዝታ፡ የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ዘመን መንግሥት፡፡ አዲስ አበባ
- ፡፡ 1956 ዓ.ም፡፡ የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ፡፡ አዲስ አበባ፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፡፡
- መንፈሳዊ ገብኤ ዋና ጽ/ቤት፡፡ 1938 ዓ.ም፡፡ አዲስ አበባ፤ ትንሔ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡፡
- ፡፡ 1943 ዓ.ም፡፡ ሢመተ ሊቀ ጳጳሳት ኢትዮጵያዊ፡፡ አዲስ አበባ፤ ትንሔ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡፡
- ፡፡ 1951 ዓ.ም፡፡ የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ ፓትርያርክ፡፡ አዲስ አበባ፤ ብርሃንና ሰላም ቀዳማዊ ኃ/ሥላሴ ማተሚያ ቤት፡፡

- መንግሥቱ ለማ፡፡ 1959 ዓ.ም፡፡ መጽሐፈ ትዝታ ዘአስቃ ለማ ወልደ ጳድቅ፡፡ አዲስ አበባ፤
- ማኅተመ ሥላሴ ወ/መስቀል፡፡ 1942 ዓ.ም፡፡ ዝክረ ነገር፤ አዲስ አበባ፤ ነፃነት ማተሚያ ቤት፡፡
- ስርግወ ሐብሰ ሥላሴ፡፡ 1970 ዓ.ም፡፡ «የአማርኛ የቤተ ክርስቲያን መዝገበ ቃላት ረቂቅ አንዲሻሻል የተባዛ»፤ ቁ. 3፤ ገጽ 96 - 97፡፡ አዲስ አበባ፡፡
- አባ ቂርሎስ፡፡ ሊቀ ጳጳስ፡፡ 1969 ዓ.ም፡፡ ፍሬ ሃይማኖት፡፡ አስመራ፤ ኮከበ ጽባሕ ማተሚያ ቤት፡፡
- ፡፡ 1961 ዓ.ም፡፡ ፍሬ ከፍፍር 5ኛ መጽሐፍ፡፡ አዲስ አበባ፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፡፡
- ትንሣኤ ዘገባኤ፡፡ 1963 ዓ.ም፡፡ የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ ፓትርያርክ፡፡ አዲስ አበባ፤ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ቤት፡፡
- ጎሩይ ወ/ሥላሴ፡፡ 1921 ዓ.ም፡፡ ዋዜማ ፡፡ አዲስ አበባ፤
- አበራ ጀንበሬ፡፡ 1985 ዓ.ም፡፡ የአስር ቤቱ አበባ በታላቁ ቤተ መንግሥት ከ1966፤1974 ዓ.ም፡፡
- ከበደ ተስማ፡፡ 1962 ዓ.ም፡፡ የታሪክ ማስታወሻ፡፡ አዲስ አበባ፤
- ኪዳነ ወልድ ክፍሌ /አስቃ/፡፡ «አንዳንድ ነጥቦች ስለ ሀገር፤ ቋንቋና ነገድ የመዝናኛ ክፍል፡፡» የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም፤ Acc. No. 1908፡፡
- ግብረ ሥላሴ ፡፡ 1959 ዓ.ም፡፡ ታሪክ ዘመን ዘዳግማዊ ምኒልክ፡፡ አዳል አበባ፤
- ጎርጎርዮስ /አባ/፡፡ 1981፡፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፡፡ አዲስ አበባ፤ ትንሔ ዘገባኤ ማተሚያ ቤት፡፡

ለ/ ጋዜጦችና መጽሔቶች

ለ.1/ አማርኛ

- ስምሀ ጽድቅ፤ ቅጽ ? ቁጥር ?፤ 1989
- ፤ ቅጽ 9 ቁጥር 5፤ 1994 ዓ.ም፡፡
- ፤ ቅጽ 8 ቁጥር 10፤ 1993 ዓ.ም፡፡

- ተክለ ሃይማኖት፣ ቅጽ 18፣ ቁጥር 21።
 ትንሣኤ፣ የሃያ አምስት ዓመት መንፈሳዊ ርምጃ
 ---፣ ቁጥር /?/ መጋቢት 1972 ዓ.ም።
 ---፣ ቁጥር 58፣ 1978 ዓ.ም።
 ---፣ ቁጥር 117፣ 1979 ዓ.ም።
 ---፣ ቁጥር 127 ፣ 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ቁጥር /?/ ፣ ሐምሌ 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ቁጥር /?/ ፣ ነሐሴ 1980 ዓ.ም።
 ድምፅ ተዋሕዶ፣ መስከረም 1972 ዓ.ም።
 ---፣ ጎዳር 1974 ዓ.ም።
 ---፣ መጋቢት 1975 ዓ.ም።
 ---፣ ጥቅምት 1976 ዓ.ም።
 ---፣ ሐምሌ 1976 ዓ.ም።
 ---፣ ነሐሴ 1978 ዓ.ም።
 ---፣ መጋቢት 1979 ዓ.ም።
 ---፣ መስከረም 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ጎዳር 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ሐምሌ/ነሐሴ 1983 ዓ.ም።
 አዲስ ዘመን፣ ነሐሴ 1፣ 1940 ዓ.ም።
 አኮቴት፣ ቁጥር 2፣ 1985 ዓ.ም።
 ---፣ ጥቅምት 8፣ 1952 ዓ.ም።
 ዜና ቤተ ክርስቲያን፣ ግንቦት፣ 1940 ዓ.ም።
 ---፣ ሐምሌ፣ 1961 ዓ.ም።
 ---፣ ጥቅምት፣ 1969 ዓ.ም።
 ---፣ መጋቢት፣ 1981 ዓ.ም።
 ---፣ ጥቅምት፣ 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ሰኔ፣ 1968 ዓ.ም።

- ፣ ጥቅምት፣ 1992 ዓ.ም።
 ---፣ ጎዳር፣ 1987 ዓ.ም።
 ---፣ ጥር፣ 1990 ዓ.ም።
 ---፣ መጋቢት፣ 1981 ዓ.ም።
 ---፣ መስከረም፣ 1969 ዓ.ም።
 ---፣ ጥቅምት፣ 1980 ዓ.ም።
 ---፣ ጳጉሜን፣ 1982 ዓ.ም።
 ---፣ ጥር፣ 1985 ዓ.ም።
 ---፣ ግንቦት፣ 1974 ዓ.ም።
 ---፣ ሐምሌ፣ 1952 ዓ.ም።
 ---፣ ሰኔ፣ 1980 ዓ.ም።

ዝክረ ቴዎድሮስ ሰማዕት 2ኛው የኢትዮጵያ ፓትርያርክ፣ ሐምሌ 4 ቀን 1989 ዓ.ም፣ አዲስ አበባ።

ዝክረ ጳድቅ ሰዓለም ይሄሉ /ታላቁ የኢትዮጵያ እርቶይክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሌቅ ሐዋርያ ብዑዕ አቡነ እንድርያስ እኚህ ነበሩ። ጥር 1988 ዓ.ም።

ለ.2/ እንግሊዝኛ

The Ethiopian Herald. Vol. 6, No. 6, 1948.

ዘ. ያልታተመ

ሀ/ ሰነዶች

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Abuna Bāsīlios." File No. 171, Folder No. 2680.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Debre Tsige Mariam Church." File No. 1009, Folder No. 6096.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Debre Tsige Mariam

Church," File No. 1009, Folder No. 9075.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Menagesha Amba Mariam Monastery," File No. 493, Folder No. 4508.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Abuna Takla Haymanot," File No. 100, Folder No. 4382.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Abuna Takla Haymanot," File No. 200, Folder No. 10936.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Abuna Tewoflos," File No. 100, Folder No. 755.

Archive of the Ethiopian Orthodox Church. "Dabra Mankerrat Monastery," File No. 200, Folder No. 742.

ለ/ ዲግሪ ማሟያ ጽሑፎች

Abate Kassa. "The History of Lideta Church (1926 - 1974)," BA Thesis in History, Addis Ababa University, 1991.

Adugnba Amenu. "The Ethiopian Orthodox Church Becomes Autocephalous," BA Thesis in History, Hile Sellase I University, 1971.

Andualem Mulaw. "Begemeder and Semen," BA Thesis in History, HSIU, 1971.

Beletu Mengistu. "A Short Biography of Abuna Matewos (1881 - 1926)," BA Thesis in History, AAU, 1972.

Derese Beyene. "Ethio-Egyptian Relations," BA Thesis in History, AAU, 1986.

Tareqegn Yibabe. "The History of Mahdere Mariam," BA thesis in History, AAU, 1988.

Wudneh Almaz. "The Foundation, Growth and Development of Soddo Town Untill the Revolution 1974," BA Thesis in History, AAU, 1974.

ምዕራፍ አራት

አባሪዎች

አባሪ 1

ሞጻ እንበሳ ዘእምነገደ ይሁዳ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ

ሥዊመ እግዚአብሔር ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ

ለአቡነ ቄርሎስ ሊቀ ጳጳሳት ዘኢትዮጵያ

እስከ አሁን ድልድሉንና መተዳደሪያውን ያቆየንባችሁ ከኛ አገር የተሾሙት ጳጳሳት አዲስ ስለሆኑና ሕዝቡ አዲስ ነገር ስለሆነበት ባስማወቅ ክፉ ነገር እየተናገረ እንዳይጎዳ እነርሱም በሥራው እንዲለምዱ በማለት ነው።

አሁን ግን እንግዲህ ሥራው ከተለመደ ሥራውን ከዚህ አንደሚከተለው አድርጋችሁ ሥሩ።

አንደኛ።

ለሊ ስብከታችሁ ስም።

የኢትዮጵያ የመላው ሊቀ ጳጳሳት በአቡነ ቄርሎስ ሆኖ ከውስጡ ከፍል ስብከትም ኢትዮጵያ መኻል ሆኖ ደቡቡ ለአቡነ ሳዊሮስ፣ ምዕራቡ ለአቡነ አብርሃም፣ ምሥራቁ ለአቡነ ጴጥሮስ፣ አዚቡ፣ ለአቡነ ሚካኤል፣ ሰሜኑ፣ ለአቡነ ይስሐቅ ይሁን። ይኸውም በስም በስሙ ተቆጥሮ በወረቀት ተጽፎላችኋል።

ሁለተኛ።

ርክብ ካህናት።

በመራራቅም አሳባችሁ እንዳይለያይ ባመት እንዳንድ ጊዜ መጽሐፍ እንደሚያዘው እየተገናኝችሁ ለሕዝብ ከርስተያኑ የሚሆንሉትን ምግባር ሃይማኖት እየተመካከራችሁ እንድታቀኑበት ይሁን።

ሦስተኛ።

ስለምታስተምሩበት ቦታ።

አሁን በበካችሁን የክፈልነው በሰፊ በሰፊው ነውና ለሕዝቡ

ትምህርታችሁ እንዳይርቀው የዐይን መጠጥጥታችሁም እንዳይለዩው እያንዳንዳችሁ ጳጳሶች ሁለት ሁለቱን ታላላቅ አውራጃ ነውና የሰጠ ናችሁ መንፈቁን ካንዱ መንፈቁን ካንዱ ከተማ ላይ እየተዛወራችሁ እንድታስተምሩ።

አራተኛ።

ስለ መተዳደሪያ ልክ።

እንደዚያው እንደ ተማከርነው ማደሪያችሁ በገንዘብና በማረፊያ ጉልት ስለ ሆነ በያዙት በመናገሩ ላይ በቸ ከሚባለው መቶ ገባርና የወር ደመወዝ ሁለት ሺህ ብር ለአቡነ ሳዊሮስ ባፈር ባይኔ ልክ አገር ደመወዝ እንደ ወንድሞቻቸው እምስት መቶ ብር ተቀብለው በእጩኔነታቸው ግን የሚያስፈልገውን ማደሪያ መዝነን ለብቻ ይቀበሉ። ለአቡነ አብርሃም፣ ለአቡነ ሚካኤል፣ ለአቡነ ጴጥሮስ፣ ለአቡነ ይስሐቅ መዝሙሪያ አቡነ ማቴዎስ ሲገቡ ይዘውት በነበረው ባፈር ባይኔ ልክ ከየቦታቸው ላይ ጉልት እየተቀበሉ ለቤት ጉዳይ ማሰናጃ በወር 500 500 ብር እድርገንላቸዋል።

አምስተኛ።

ይኸንኑም የታዘዘላችሁን ገንዘብ መዝሙሪያ ከየሰበካችሁ ላይ እንድትቀበሉ።

ሲያንስም ከየቤተ መንግሥቱ እንዲሞላላችሁ በፈት ሰበካችሁን ከመረመራችሁት በኋላ ለዚሁ ለታዘዘላችሁ ልክ ሆኖ የማይሞላላችሁ ሲሆን ከቤተ መንግሥቱ እየሞላ ይሰጣችሁ። ሲጉድልም እኛ እንፈልገንም የምትሉ እንደ ሆነ በየሰበካችሁ በናንተው ሹም እየሰበሰባችሁ ራሳችሁን ቻሉ ትርፍም ቢገኝ ለተማሪ ቤት ይሁን።

ስድስተኛ።

ከየሰበካችሁ ላይ ወደ እናንተ በግብር የሚገባ የገጸ በረከትም አቀባበል ለምና ጠፍቼ እየተመዘዘነ ግብሩ እስኪተካከል ድረስ ሳሁን እንደዚያው እንደ ተለመደው ይውጣ።

ሰባተኛ።

እናንተ ስለ ምትገቡበት ዳኝነት ሕግ ከምትገዙትም ከጉልታችሁ ከምታስተምሩትም ከሰበካችሁ እናንተም በሥጋዊ ዳኝነት እንግባ እንዳትሉ፤ ሥጋዊ ዳኞችም በመንፈሳዊ ዳኝነት እንግባ እንዳይሉ፤ ይኸውም እናንተ የምትገቡበት ሥጋዊ ዳኝነት ሰው በርስተኝ በገንዘብ፣ በአካላቱ የተነሳ በሚነጋገርበት ነገር ጨዋም ከሆነም ቢሆን ነገሩ ሥጋዊ ከሆነ በዚሁ በሥጋዊ ዳኝነት ይለቅ።

ለየጉልታችሁም ደኅና ደኅና ሹም እያደረጋችሁ ከዋየት ወዲህ ካዋሽ በመለስ ያስ ጉልት ሲሆን ሰበሩ አዲስ አበባ ወደ ክፍሉ ወንበር እየመጣ ይታይ። ከዚህ የሚርቀው እገር ግን ስለ ርቀቱ ድኻው እንዳይበደል ሰበሩ ከዚያው ከዋናው አገረ ገዥ ላይ ይታይ። መንፈሳዊ ዳኝነት የሚባለው ግን ከሆነም ምእመናንም ቢሆኑ ነገሩ የሃይማኖት የሥልጣንና የሕግ የገረገራ ግቢውና የዳስ ዳኝነት ሲሆን የሥጋዊ ዳኞች ሳይገቡባችሁ እናንተው እየያዛችሁ በላይም በንጉሠ ነገሥቱ በታችም በጳጳሳቱም ሥርዓት ይለቅ። የምትሾሙትም ወንበር መንፈሳዊ ይሁን፤ በዚህም ምክንያት የሚመጣ ዳኝነት ቢገኝ ወደ ደመ ወዛችሁ ሐሳብ ይቀላቀል።

ስምንተኛ።

ለጊዜው በሥልጣን መስጠት ምክንያት ስለሚገባው ገቢ ገንዘብ የከህነት ጨው የሚባለው ፈጽሞ ይቅር። ሰውም ዲቀናና ቅስና ሲቀበል የሚመለከርበት አንዳንድ ጉርድ ወረቀት ይቀበል። ሲቀበልም ለወረቀቱ ዋጋ አንዳንድ ብር ብቻ ይክፈል። ይኸውም ገንዘብ ለወረቀቱና ለጸሐፊው ዋጋ ችሎ የሚተርፍ ሲገኝ ወደ ደመ ወዛችሁ ይቀላቀል።

ዘጠነኛ።

ስለ ቅዳሴ በሚገባ እክል ሳያገኘው እጻፋኝ ስለሚከፍል። እስካሁን ታቦቱ እየተዳፈነ ሹማምንት ወይም ጳጳስ ብቻ እጻፋኝን እየበሉ ታቦቱ ምንም ሳያገኝ በመቅረቱ አላግባብ እንዳይሆን አስቃና ገበዝ ፈልገው ያስቀደቡ እንደ ሆነ ሁለቱን እጅ እጻፋኝ እነሱ እየበሉ ሲሰውን ጳጳሱ ይብላ። እነሱ ፈልገው ያሳስቀደቡ እንደ ሆነ ግን ሁለት ሶጅ ለታቦቱ ጉዳይ እየሆነ ሲሰውን ጳጳሱ ይብላ።

/ሀ/ አቡነ ሳዊሮስ ዘደቡብ ኢትዮጵያ

ራሱ የወበሪ ድንበር እግሩ የጉጃም ድንበር።

የደብረ ሊባኖስ ቆላው ላም ዋሻ ዋረት

እንጂ

መርሐ ቤቱ

ጉረኒ

ግምብቼ

ውጫሌ

ሙሉ

ጨቦ

ጉራጌ

አዳብርጋ

ሚታ ሮቢ

ሚጫ

ሩፋ

ጊዳ

ጥቁር

ሶዶ

ሥልጢ

ማረቆ	መስቃን
ውርባረግ	እነሞር
አነቆር	ሲዳሞ
ከምባታ	ገሙ
ሊሙ	ቦረና
ወላሞ	አመያ የፈታውራሪ
	ሀብተ ጊዮርጊስ
	ይዞታ::

በለ አቀማመጥና አስተዳደር::

መንፈቁን ደብረ ሊባኖስ ወላሞ፤ መንፈቁን አዲስ አበባ ላይ ተቀምጠው ያስተምሩ። ሲዛወሩም በበታችው ሊቀ ካህናት ሆነው የሚጠብቁልዎ ለግማሹ ክፍል የደብረ ሊባኖስ ጸባቴ ለግማሹ ክፍል የወላሞ የዳሞት ተክለ ሃይማኖት መምህር ይሁንልዎ። የጽሕፈት አድራጊዎ ጳጳስ ዘደቡብ ኢትዮጵያ ወእጩ ዘደብረ ሊባኖስ ተላዌ አሠሩ ለአቡነ ተክለ ሃይማኖት ይበል። ጥር 22 ቀን 1923 ዓ . ም::

/ለ/ አቡነ ይስሐቅ ዘሰሜነ ኢትዮጵያ::

ራሱ ጨጨሆ እግሩ እስከ ኤርትራ ወሰን::

ዋግ	ገረአልታ
ሳስታ	ሐራማት
የጁ	እንደርታ
ደላንታ	አይባ
ዋድላ	2 አውላዕሎ
ዳውንት	ዋጅራት
ሸደሆ	ሠራዬ
ዋር	አበርገሌ
መቄት	ቦራ
ቦድዋ	ዕንዳመሆኔ
ሽሬ	አዘቦ
አክሱም	ጨርጨር
አጋሜ	ራያ
ተንቤን	ዞብል

በለ አቀማመጥና አስተዳደር::

መንፈቁን ሳሊበላና መርጠ፤ መንፈቁን አክሱምና መቀሌ ላይ ተቀምጠው ያስተምሩ። ሲዛወሩም በበታችው ሆነው ሕግ የሚጠብቁልዎ የሳሊበላው መምህር የአክሱሙ ንቡረ አድ ይሁንልዎ፤

አድራሻዎም ጳጳስ ዘሰሜነ ኢትዮጵያ ተላዌ አሠሩ ለአቡነ ሳሙኤል ይባል::

/ሐ/ አቡነ አብርሃም ዘምዕራብ ኢትዮጵያ::

ራሱ ጎንደር እግሩ መተማ እንግሊዞች ወሰን ድረስ::

ግንደ በረት	ጎዣም
ሰላሌ	አገው
ደራ	ዳሞት
ቦረና	ሚጫ
ሜዳ	አቸፈር
በጌምድር በሞላ	ወንድዬ
ስሜን	ይልማና ዴንላ
ቋራ	

በለ አቀማመጥና አስተዳደር

መንፈቁን በጌምድር ደብረ ታቦርና ጉንደር፤ መንፈቁን ጎጃም መርጠለ ማርያምና ማርቆስ እየተቀመጡ ያስተምሩ። ሲዛወሩም በበታችው ሊቀ ካህናት ሆነው ሕግ የሚጠብቁልዎ የጣና ቂርቆስ መምህር የመርጠለ ማርያም መምህር ይሁንልዎ አድራጊዎም ጳጳስ ዘምዕራብ ኢትዮጵያ ተላዌ አሠሩ ለአቡነ ሐራ ይባል::

/መ/ አቡነ ኢጥርስ ዘምሥራቀ ኢትዮጵያ

ራሱ በሽሎ በመለስ እግሩ አቦክ ፈረንሳዊ ወሰን ድረስ::

መንዝ	ደራ
ግሼ	ቦረና
ወረይሉ ጃማ	አንጸኪያ
ይፍራታ	ጳይንት
ግድም	ወረሂመኖ
አምባሰል	ወረበቾ
ወረባቡ	ተኩለደሬ
ወረዋዩ	ዓባይ ቤት
ወረቃሉ	ለጋምቦ
ጨረቻ	ለገ ሂዳ
ለገ ጉራ	

በለ አቀማመጥና አስተዳደር::

መንፈቁን ወረይሉ መንፈቁን ደሴ እየተቀመጡ ያስተምሩ። ሲዛወሩም በበታችው ሊቀ ካህናት ሆኖ ሕግ የሚጠብቁልዎ የተድባበ ማርያምና የሐይቁ መምህር ይሁንልዎ አድራጊዎም ጳጳስ ዘምሥራቀ

ኢትዮጵያ ተላቂ አሠራር ለአቡነ ኢየሱስ ሞላ ይበል።

ሠ/ አቡነ ሚካኤል ዘአዜበ ኢትዮጵያ ራሱ ጉደር ወንዝ እግሩ እንግሊዝ ወሰን ድረስ።

የሸዋገሌ	ጉማይ
የጆቴ አገር	ቶኪን ጨርሮ
ዱረኒ	ሱኖ
የደጃች ገብረ እግዚአብሔር	ጊሚራ
አገር	ኢሉባቦር
ጉማ	ጉራ ፈርዳ
ወለጋ የራስ ደምስው ይዞታ	ትቤ
ሲቡ	ጨለያ

በለ አቀማመጥና አስተዳደር።

መንፈቁን ኢሉባቦር መንፈቁን ወለጋ እየተቀመጡ ያለተምሩ። ሲዛወሩም በበታችው ሊቀ ካህናት ሆኖ የሚጠበቅልዎ ወለጋ ያርጀው አለቃ ይሉባቦር የጉሮ ማርያም አለቃ ይሁንልዎ፤ አድራጃም ጳጳስ ዘአዜበ ኢትዮጵያ ተላቂ አሠራር ለአቡነ ዜና ማርቆስ ይባል። ስለ ሰበካውም ርቀት በርከበ ካህናት ጊዜ እንዳ ይቸገሩ ስምዎም መሠረት እንዲሆንም ከመካል ሸዋ ቦታ አናደርጠ ግልጽታለን ተብሎ በጃንሆይ ማገተም ከታተመ በኋላ እንደ ገና በጸሐፊ ትእዛዙ ማገተም ተገለጸ ወደሰባቸው ይሁን ተባለ።

ረ/ አባ አገሌ ጳጳስ ዘመስቦ ኢትዮጵያ። /ተጂሚ

ያልተደረገበት ተመድቦ የሚጠበቅ ቦታ።

ራሱ ከምባታ ዛንጅሮ አግሩ እንግሊዞች ድንበር ድረስ።	
ጉፋ	ኮንታ
ባኮ	ጅማ
ቁጫ	ኖኖ
ቦረዳን ጨምሮ	ከፋ
ኩሎ	ሊሙ
ዛንጅሮ	ማጂ

በለ አቀማመጥና አስተዳደር

መንፈቁን ከፋ መንፈቁን ጉፋ ሲዛወሩ የሚከተልዎ አድራጃም ጳጳስ ዘመስቦ ኢትዮጵያ ተላቂ አሠራር ለአቡነ ሐፃን ሞላ ይባል። ስለ ሰበካውም ርቀት በርከበ ካህናት ጊዜ እንዳይቸገሩ ስምዎም መሠረት እንዲሆንም ከመካል ሸዋ ጠራ ወደ ርስዎ ይሁን።

አባሪ 2

ሁለተኛ ክፍል

በኢትዮጵያና በእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መካከል ሰላላው ጉዳይ የተደረገ ንግግር።

ክታሪኩ ባጭሩ

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በቋንቋዋ የሚለብከላትና በመከራዋ ጊዜ የማይለያት ሊቀ ጳጳሳት ከተወላጆቿ ለማግኘት ስታስብበት የቆየ ነገር ነው። በ1929 ዓ.ም በኢትዮጵያ ሕዝብና በቤተ ክርስቲያኒቱ ላይ ብርቱ መከራ ደርሶ ሳለ ሊቀ ጳጳሱ ወደ አገራቸው ወደ ግብፅ ገብተው ነበር። በዚህ ጊዜ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሊቀ ጳጳስዋን በመከራ ጊዜ ከማይለይዋት ከተወላጆቿ ከመንፈሳውያን አባቶች መካከል ለማግኘት ከማያከራክረው ለፃት ላይ ደረሰች።

ሊቀ ጳጳሱ ወኪል ያደረጓቸው ጳጳሱ አቡነ አብርሃም በ1930 ዓ.ም ገዳር 29 ቀን በሊቃውንት ሲኖዶስ ጉባኤ ተመርጠው ሊቀ ጳጳሳት ሆኑ። ጳጳሳትንም ሾሙ። እርሳቸውም ሲያርፉ ተከታያቸው አቡነ ዮሐንስ በሊቃውንት ሲኖዶስ ጉባኤ ተመርጠው የያውራጃው ጳጳሳትና ኢጲስ ቆጳሳት ቆሞሳትም ባለበት ሊቀ ጳጳሱናውን ተሾሙ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በዚህ ዓይነት አስተዳደር በተወላጆቿ ተጠብቃ ሳለች ኢትዮጵያ ነጻነቷንና ንጉሠ ነገሥቷን ለማግኘት በቃች።

በ1933 ዓ.ም በመጋቢት ወር ፓትርያርኩ አቡነ ዮሐንስ የሁለቱን ቤተ ክርስቲያኖች ግንኙነት ለማቃረብ መልክተኛ ይልኩ ዘንድ አስበው ጥያቄ ቢያቀርቡ ለጥያቄአቸው የቅንነት መልስ ተስጧቸው። እሳቸው ግን የስምምነቱ ጉዳይ ከመፈጸሙ አስቀድሞ የፈተኛው ሊቀ ጳጳሳት አቡነ ቄርሎስ መልክተኛ ሆነው ከሌሎች ተከታዮች ጋር እንዲመጡ አደረጉ። ከንግግሩም በኋላ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ያሳት የስምምነት አሳብ ተገልጿቸው የቀሩት መልክተኞች ሲመለሱ አቡነ ቄርሎስ ከዚሁ ቆዩ።

በዚህ ጊዜ ከግብፃውያን በኩል በቀረበው አሳብ መሠረት ስምምነቱን ያለ ቅርታ በፍጥነት በመፈጸም ምክንያት ይሆናል ተብሎ ታስቦ ስለ ነበረ የሊቀ ጳጳሳቱን መንበርና ግቢውን ይዘው በሥራው ላይ የነበሩት ኢትዮጵያዊው ሊቀ ጳጳሳት በ1934 ዓ.ም

በሰኔ ወር ግቢውን እንዲለቁ ተደረገ። ቀጥሎም ስለ ትሕትና ሊባል የፈተኛው ሊቀ ጳጳስ እንዲገቡ ከተደረገ በኋላ የጳጳሳቱም ከሥራ መቁየት የሰምን፡፡

ከዚህ በኋላ ነገሩን የሚያረዝመው ምክንያት እየበዛ ሄደ። እንደ አጋጣሚም ፓትርያርኩ አቡነ ዮሐንስ በ1934 ዓ.ም በሰኔ ወር ለላረፉ ሌላው ፓትርያርክ እስኪሾሙ ብዙ ወሮች አለፉ። በሁለተኛው ዓመት በ1936 ዓ.ም ሁለቱም ወገኖች አዲስ አበባ ላይ ስብሰባ አድርገው ንግግሩን እንደ ገና ጀመሩ።

በዚህ ጊዜ የተደረጉት ንግግሮችና ከዚያም በኋላ የተላላኩዋቸው እንዳንድ ደብዳቤዎች ወደ ፊት ተጽፈው የሚገኙት ናቸው።

የስብሰባው ቃለ ጉባኤ

ስብሰባው በሰኔ 12 ቀን 1936 ዓ.ም ከቀኑ በ10 ሰዓት አዲስ አበባ በቤተ መጻሕፍት ወመዘክር ጭን በብዙ ሕጫ ገብረ ጊዮርጊስ ስብሰባነት ተደረገ።

ስለ ኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ብዕሶ እጩ ገብረ ጊዮርጊስ ከተከታዮቻቸው ጋር ቀረቡ።

ስለ እስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ዋናው መልክተኛ ብዕሶ አቡነ ጢሞቴዎስና ተከታዮቻቸው ቀረቡ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

ብዕሶ እጩ ገብረ ጊዮርጊስ የሚከተለውን ቃል ተናገሩ። በኢትዮጵያና በእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መካከል ስላለው ጉዳይ ካሁን በፊት ከብዕሶ አቡነ ዮሐንስ ተልከው ለመጡት መልክተኞች የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የምትፈልገውና መልክተኞቹም ሊያውቁት የሚፈልጉት ነገር በዘርዘር ተስጥቷቸው ሄደው ነበር። ይኸውም ጥያቄ በአቡነ ዮሐንስ ሞትና በአዲሱ ጳጳስ እለመሾም ምክንያት ዘግይቶ ስለ ነበረ ሳይፈጸም ቁየ። አሁን የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች የሆናችሁ እናንተ ለፈተኛው ጥያቄዎችን ምን መልስ እመጣችሁልን? ብለው ጠየቁ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች መልስ

«ካሁን በፊት የመጡት ሰዎች አቡነ ቴርሎስን እንዲከተሉና የግዝቱን ጉዳይ እንዲመረምሩ ነው እንጂ ከዚህ የተሰማቸውን ጉዳይ ለመቀበል አልተላኩም ነበር። ይሁን እንጂ እዚህ በነበሩበት ጊዜ የተሰማቸውንና ያገኙትንም ለብዕሶ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት

አስታውቀዋል።

ያንኑ ጉዳይ የሚነጋገሩ ሰዎች እንዲላኩ ሊሉ ግርማዊ ንጉሠ ነገሥትን ጠይቆ ይምጡ የሚል መልስ ካገኘን በኋላ ነው የመጣነው። ይሁን እንጂ የፈተኞቹ መልክተኞች የቤተ ክርስቲያን ጉዳይ የማያውቁ ስለ ነበሩ አሁን በጉዳዩ ሊነጋገሩ የሚችሉትን አቡነ ጢሞቴዎስን ፓትርያርኩ ልከዋቸዋል። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያንንም ጥያቄ ያጠናነው ስለ ሆነ አሁን ንግግሩን ለመቀጠል ይቻላል። ብለው ንግግራቸውን በመቀጠል እንዲህ አሉ።

በቀረበው ሪፖርት እንደ ተመለከትነው 1ኛ ጥያቄ ከኢትዮጵያውያን እንድ ሊቀ ጳጳስ እንዲሾም ነው። ለዚህም የተሰጠው ምክንያት ያገሩን ቋንቋና ልማዱንም ሁሉ የሚያውቀው ለሆነ ኢትዮጵያውያንን በልዩ ልዩ ሃይማኖት ክልተኛነት ሃይማኖታቸው እንዳይለውጡ ለማድረግ የሚቀናው በመሆኑ ነው ተብሏል።»

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች የተናገሩት

«ከዚህም ከተነገረው ምክንያት በቀር ሌላም አለ። 1ኛ/ ቋንቋውንና የሕዝቡን ዝርዝር ጉዳይ ሁሉ በማወቅ የቤተ ክርስቲያናችንን አስተዳደር ለማሻሻል የሚቻለው ያገር ተወላጅ ሊቀ ጳጳስ ሲገኝ ነው። 2ኛ/ ባለፉት የመከራ ዘመኖች እንደ ተደረገው ሁሉ ለምሳሌ እንደ አቡነ ጴጥሮስና እንደ አቡነ ሚካኤል፤ እንደ ደብረ ሊባኖሶችና እንደ ዜና ማርቆሶች፤ እንደ ማኅበረ ሥላሴዎችም ለሕዝቡ በመንፈስ መጽናኛ የሚሆኑና ለሃይማኖታቸውም ለኢትዮጵያ መስዋዕት የሚሆኑት በመከራ ጊዜ የማይለዩ ያገር ተወላጆች ጳጳሳት ኢትዮጵያ እንዲኖሯት ያስፈልጋል። 3ኛ/ እንዳለፈው ጊዜ አደጋ ሆኖ መንገድ ሲቋረጥ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ጠላት ካገዢ የሚያስወጣው የራሰዋ ሊቀ ጳጳሳት ሊኖራት ይገባል። 4ኛ/ በብዙ የሃይማኖት ወረራ ስትፈተን ከ1600 ዘመን ይበልጥ ከእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ጋር ያላትን አንድነት ሳታቋርጥ በታማኝነት የኖረች የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እንድ ሊቀ ጳጳስ ከቤተ ሰቦቿ ለማግኘትና ይኸውም ሊቀ ጳጳሳትና ኤጲስ ቆጳሳትን ለመሸም ሥልጣን የተሰጠው እንዲሆን ትፈልጋለች። ይኸውም ሲሆን የኢትዮጵያና የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን በሃይማኖት አንድ ነጋዛቸው ጽና ሆኖ ስለ ሚኖር የምንጠይቀው ሊቀ ጳጳስ በእስክንድርያው ሊቀ ጳጳሳት ሥልጣን እንዲሾም ነው።»

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች የሰጡት መልስ

ከኢትዮጵያውያን ሊቃውንት ሊቀ ጳጳስ የመሾሙ ጉዳይ የተባለ ነገር ውሳኔ የሚነካ በመሆኑ የሁለታችንንም ቤተ ክርስቲያን መሠረት የሚያፈርስ ስለ ሆነ እጅግ እስቸጋሪ ጉዳይ

ነው።

በኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስነት የሚሾመው ግብፃዊ የአማርኛን ቋንቋ አጥርቶ የሚያውቅ እንዲሆን በመታሰቡ በውስጡ ሆነው ከሚሾሙት ኢትዮጵያውያን ጳጳሶች ጋር በግብረት የሚሠሩ ሲሆን ልጆቹን ከሃይማኖት መለወጥ ለማዳንና የቤተ ክርስቲያናችንንም ደንብ ለማሻሻል የሚበቃ ችሎታ ይኖረዋል።

1600 ዘመን ያህል በኢትዮጵያ የነበሩት ጳጳሶች ባሕሩ ላይ ከደረሰው ፈተና ተካፋይ በመሆን በጦርነትም የሞት ተካፋይ መሆናቸው ይዘነጋ አይመስለንም። በጠላትም አስገዳጅነት ግብፃዊው ጳጳስ ካገር እንዲወጣ ቢሆን በውስጡ ካሉት የኢትዮጵያ ጳጳሳት አንዱን በወኪልነት እንዲሠራ ሥልጣን ሰጥቶታል ብለው መለሱ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

ባለፉት ጊዜያት ኢትዮጵያን የወረራት ፋሺስት አቡነ ቄርሎስን ካገር ሲያስወጣና በእስክንድርያው ሊቀ ጳጳስ የተሾሙትን የኢትዮጵያን ጳጳሳት ከአቡነ እብርሃም በቀር ሲገድል የአቡነ ቄርሎስ ወኪል የነበሩት አቡነ እብርሃም ዓይናቸው ተሰውሮ በሕመማቸው ምክንያት የዕድሜያቸው ፍጻሜ መቅረብ ሲሰማቸው ከእስክንድርያው ጳጳስ ጋር ለመገናኘት በፍጹም የማይቻል በመሆኑ ሃይማኖታቸውን ለማዳን የሲቃውንት ስብሰባ አድርገው ጳጳሳትን ከውስጣቸው ቢመርጡ የእስክንድርያ መንፈሳዊ ጉባኤ በውግዘት ከመለየት በቀር ለተደረገባቸው ችግር ዕርዳታ ሊያደርግላቸው አልቻለም።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች መልስና ጥያቄ

የአቡነ ቄርሎስ ወኪል የነበሩት አቡነ አብርሃም ከእስክንድርያው ጳጳስ ጋር የሚገናኙበትን መንገድ ከማጣታቸው የተነሳ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን በሃይማኖት አባት እጦት ምክንያት ከባዕድ ሃይማኖት ወረራ ለማዳን ጉባኤ አድርገው ጳጳሳትን ሾሙ። ይህንን ባያደርጉ ምን መንገድ ይገኛለት ኖሯል? በነሱ በታ እናንተ ብትሆኑ ምን ታደርጉ ኖሯል?

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች መልስ

በእውጥላን ወይም በነፋስ ስልክ መገናኘት ይቻል ነበር እሉ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች መልስ

በዚያን ጊዜ በኢትዮጵያ ባትኖሩ ነው እንጂ፤ የነበሩት እውጥላኖችና የነፋስ ስልኮች የኢጣልያኖች ብቻ እንደ ነበሩ ትረጴት ነበር እሏቸው።

ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ሳይገኝ ቀርቶ በጉባኤ ኒቅያ ተወስኗል በተባለው ጉዳይ ንግግራቸውን ሲቀጥሉ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች በጉባኤ ኒቅያ ውሳኔ ሳይ ኢትዮጵያውያኖች ሊቀ ጳጳስ አይሾሙ ይላል እንጂ ራሳቸው አይሾሙ አይልም አሉ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

በዓረብኛ በተጻፈው ላይ አይሾሙ ደግሞ አይሾሙ ነው የሚለው እሉ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

እናንተ በዓረብኛ የተጻፈውን ቃል መሠረት ስታደርጉ እኛም በግእዝ የተጻፈውን መሠረት በማድረግ የተለያየ ቃል ቢኖርበት ጥንታዊ ጽሑፍ በግሪክ ስለ ሆነ ከግሪክ ሊቅ መርጠን እናስተርጉመው።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

ለ1600 ዘመን በኢትዮጵያውያን ሊቀ ጳጳስ ሳይሾም መኖሩ ጉባኤ ኒቅያ የማይፈቅድ መሆኑን ያስረዳል ሲሉ መለሱ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

እስከ ዛሬ ሳንጠይቅም ብንቄይ ዛሬ በማወቅና ለጊዜውም አስፈላጊ በመሆኑ ጳጳስ እንዲሾምልን ብንጠይቅ የጊዜው መቄየት የጉባኤ ኒቅያን ጽሕፈት የሚለውጠው እይደለም።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

የሁለት አገሮች ቤተ ክርስቲያኖች ባንድ ጳጳስ መተዳደር ያገርቹን ከፍታና ዝቅታ የሚያሳይ አይደለም። ይህም ሊታወቅ ፈረንሳይ፤ እስፓኝ፤ ፖርቱጋልና ሌሎችም አገሮች በሮማ ጳጳስ ይተዳደራሉ ሲሉ ምሳሌ አደረጉ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

እኛም ከነዚህ ከተቈጠሩት አገሮች የተለየ መብት ከእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን አልጠየቅንም። ፈረንሳዊ፤ እስፓኝና ፖርቱጋል የሚያስፈልጓቸውን ጳጳሶች ካገራቸው ሰዎች በሮማ ጳጳስ ያሾማሉ እንጂ የሮማው ጳጳስ የኢጣልያን ተወላጅ የሆነውን ሰው እየሾመ አይልካቸውም ብለው መለሱ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

የሮማ ጳጳስ በያገሩ አንደራሴዎች አላቸው እኮ ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

የእስክንድርያው ቤተ ጳጳስ በኢትዮጵያ ቤተ መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን አጠገብ ሆኖ አንድነታችንን የሚያጸና መልክተኛ ቢኖራቸው ችግር ነገር ያለበት መሰሉ አይታዩም።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

ሊቀ ጳጳስ ይሾም መሳሉ ለክብር ብቻ ነው እንጂ እርሱ የሚያደርገውን ጳጳሳት ሊያደርጉት ይችላሉ። በሰዚህ ኢትዮጵያውያን የሆኑ ጳጳሶች ቢኖሩ ለቤተ ክርስቲያኑ አስፈላጊ የሆነውን ነገር ሁሉ ለማድረግ ይችላሉ አሉ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

1600 ዘመን ያህል በመከራና በዓለምም ጊዜያት በማርቆስ ሃይማኖት ጸንተው ከእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ጋራ ያላቸውን ግንኙነት ጠብቀው ለኖሩት ለኢትዮጵያውያን ልጆቻቸው ሊቀ ጳጳሱ ለግብፃውያን በሚያደርጉት እኩልነት ለምን ይነፍገናል ብለው ጠየቁ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

ሊቀ ጳጳሱ ኢትዮጵያውያንን በመውደዳቸው በግብፅ ውስጥ ጳጳሳት አያሉ ሲሾሙ በኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ብለው ይሾማሉ ሲሉ መሰሉ።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

አንገዲህ የጠየቅነው ኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ በሰምምነትና በወዳጅነት የሚሾምልን ነውን? ወይስ አይቻልም ነው የምትሉን? ብለው ጠየቁ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

ይህን ጉዳይ ሳንሲኖድ የተባለው የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ታላቁ ጉባኤ መክርበት የሚቋረጥ ነው እንጂ ይሆናል ወይም አይሆንም ማለቱ የኛ መብት አይደለም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተነጋጋሪዎች

ጉዳዩ በሳንሲኖድ ጉባኤ የሚቋረጥ መሆኑ እርግጥ ነው። ይኸውም ለኢትዮጵያውያን ሁሉ ብርቱ ጉዳይ ስለ ሆነ የብፁሐ አባ ጢሞቴዎስና የናንተም የመልክተኞቹ መልካም አስተያየትና ፅርዳታ እንዲሰጠው ተስፋ እናደርጋለን አሉ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

የጉዳዩን ታላቅነት እናውቃለን። ይህም ነገር በሚቋረጥበት ጊዜ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች እንዲከራከሩበት በጉባኤው ላይ እንዲገኙ ተስፋ አለን ቢሉ፤ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች የኢትዮጵያ መልክተኛ ሄዶ እንዲነጋገር አስፈላጊ መሆኑ የታወቀ ነው። ይሁን እንጂ በጉባኤ ኒቅያ ትርጉም የማንሰማግ ቢሆን በጉባኤ ኒቅያ ከነበሩት ቤተ ክርስቲያኖች ውስጥ አማካይ ተርጓሚዎች ለመምረጥ ይቻል የለምን ሲሉ ጠየቁ።

የእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን መልክተኞች

የዚህ ዓይነት ትርጉምና የአሳብ መለያየት ቢያጋጥም ሁለታችንም ወገኖች በግሪክ ቋንቋ ሊቆች የሆኑ እርቶዶክሳውያን ሰዎች ለመምረጥ ይቻላል ሲሉ አስታወቁ።

ከዚህ በኋላ የሚቀረውን ጉዳይ በሰኔ 13 ቀን 1937 ዓ.ም በ10 ሰዓት ተኩል በዚህ ቦታ ሁለቱም ወገኖች ተለብስበው ንግግራቸውን እንዲቀጥሉ ቀጠሮ ተደረገ።

አባሪ 3

የኢትዮጵያ መንፈሳዊ ጉባኤ በ14 ሰኔ 1936 ዓ.ም ጽፎ ሰብሱዕ አቡነ መቃርዮስ የሳክውና ሰድስት ጥያቄዎች የተመለከቱበት ደብዳቤ

መንፈሳዊ ጉባኤ ዘመንግሥተ ኢትዮጵያ

አዮአ ሰኔ 21 ቀን 1937 ዓ.ም

የእርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ጠቅላይ ጽሕፈት ቤት

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ባለሥልጣኖች ሰብሱዕ አባታቸው ለሊቀ ጳጳሳት እቡነ መቃርዮስ የትሕትና ሰላምታቸውን እያቀረቡ በቅዱስ ማርቆስ መንበር ተቀምጠው ይባርኳቸው ዘንድ ስለ ተመረጡ ደስታቸውን ይገልጻሉ።

ከዚህ በኋላ ቀጥሎ ያለውን አባብ ሲያቀርቡ ብፁዕ አባታቸው እቡነ መቃርዮስ በነገሩ በጣም እንዲያስቡበትና መልካም ፍጻሜ እንዲያስገኙለት ተማምነው ነው።

ብፁዕ አባታችን ሆይ

ኢትዮጵያ በፋሺስቶች መንግሥት በተወረረችበት ሰዓት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ጋር መገናኛዋ እየተቋረጠባት የመከራው ዘመን እስኪያልፍ ድረስ ራሷን ችላ መኖሯ የታወቀ ነው። የመከራውንም ዘመን በሃይማኖቷ ጸንታ ወደ በላሙ ዘመን በደረሰች ቁጥር ከማርቆስ መንበር ላይ የተቀመጠውን አባቷን ከመፈለግ አቋርጣ አታውቅም፤ አሁንም ወደ ፊት ያላት ምኞት ይኸው መሆኑን ስትገልጽ ደስ ይላታል።

ይሁን እንጂ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መብት ባለማግኘቷ ምክንያት በኢትዮጵያ ላይ እደጋ በመጣ ቁጥር ለክርስቲያን የሚገባውን ሥርዓት ሁሉ ለኢትዮጵያ ምእመናን ለማድረግ እልቻለሁ። በዚህም ምክንያት ወደ ሌላ ሃይማኖት የሄዱና የሌላውን ሃይማኖት ባሕል የለመዱ ብዙ ኢትዮጵያውያን ናቸው።

ስለዚህ ወደ ፊት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የቅዱስ ማርቆስን አባትነት ባትለቅ ሃይማኖቷ የሚጸናበትንና ምእመናኗም የሚጠቀሙበትን መንገድ ለመመሥረትና ለመከተል ግዴታ እንዳለባት ስለ ተገነዘበች የሚከተሉትን መብቶች እማርቆስ መንበር ላይ የተቀመጡት ቅዱስ እቡነ መቃርዮስ ባርከው እንዲሰጧት ትስምናለች።

አባሪ 3

የኢትዮጵያ መንፈሳዊ ጉባኤ በ14 ሰኔ 1936 ዓ.ም ጽፎ ሰብሱዕ አቡነ መቃርዮስ የሳክውና ሰድስት ጥያቄዎች የተመለከቱበት ደብዳቤ

መንፈሳዊ ጉባኤ ዘመንግሥተ ኢትዮጵያ

አዮአ ሰኔ 21 ቀን 1937 ዓ.ም

የእርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ጠቅላይ ጽሕፈት ቤት

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ባለሥልጣኖች ሰብሱዕ አባታቸው ለሊቀ ጳጳሳት እቡነ መቃርዮስ የትሕትና ሰላምታቸውን እያቀረቡ በቅዱስ ማርቆስ መንበር ተቀምጠው ይባርኳቸው ዘንድ ስለ ተመረጡ ደስታቸውን ይገልጻሉ።

ከዚህ በኋላ ቀጥሎ ያለውን አባብ ሲያቀርቡ ብፁዕ አባታቸው እቡነ መቃርዮስ በነገሩ በጣም እንዲያስቡበትና መልካም ፍጻሜ እንዲያስገኙለት ተማምነው ነው።

ብፁዕ አባታችን ሆይ

ኢትዮጵያ በፋሺስቶች መንግሥት በተወረረችበት ሰዓት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከእስክንድርያ ቤተ ክርስቲያን ጋር መገናኛዋ እየተቋረጠባት የመከራው ዘመን እስኪያልፍ ድረስ ራሷን ችላ መኖሯ የታወቀ ነው። የመከራውንም ዘመን በሃይማኖቷ ጸንታ ወደ በላሙ ዘመን በደረሰች ቁጥር ከማርቆስ መንበር ላይ የተቀመጠውን አባቷን ከመፈለግ አቋርጣ አታውቅም፤ አሁንም ወደ ፊት ያላት ምኞት ይኸው መሆኑን ስትገልጽ ደስ ይላታል።

ይሁን እንጂ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መብት ባለማግኘቷ ምክንያት በኢትዮጵያ ላይ እደጋ በመጣ ቁጥር ለክርስቲያን የሚገባውን ሥርዓት ሁሉ ለኢትዮጵያ ምእመናን ለማድረግ እልቻለሁ። በዚህም ምክንያት ወደ ሌላ ሃይማኖት የሄዱና የሌላውን ሃይማኖት ባሕል የለመዱ ብዙ ኢትዮጵያውያን ናቸው።

ስለዚህ ወደ ፊት የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የቅዱስ ማርቆስን አባትነት ባትለቅ ሃይማኖቷ የሚጸናበትንና ምእመናኗም የሚጠቀሙበትን መንገድ ለመመሥረትና ለመከተል ግዴታ እንዳለባት ስለ ተገነዘበች የሚከተሉትን መብቶች እማርቆስ መንበር ላይ የተቀመጡት ቅዱስ እቡነ መቃርዮስ ባርከው እንዲሰጧት ትስምናለች።

1ኛ. ከኢትዮጵያ ተወላጆች ውስጥ በቤተ ክህነት ክፍል እድገው፤ በሃይማኖቷ ጸንተው ከሚኖሩት ከመንፈሳውያን አባቶች ለሊቀ ጳጳሳት የሚገባው ሰው ተመርጦ በእስክንድርያው እባታችን ተባርኮና ተቀብቶ እንዲሾሞላት፤

2ኛ. የእስክንድርያው ሲኖዶስ በሚመረጥበት መሠረት የኢትዮጵያም ሲኖዶስ ለጽሕፈትና ለሌሊት ቆጸራነት የሚገቡትን መንፈሳውያን አባቶች እንዲመርጥና ከእስክንድርያ አባታችን ተቀብቶ የመጣው ሊቀ ጳጳስ ባርኮ እንዲሾማቸው፤

3ኛ. በማርቆስ መንበር ላይ የሚቀመጠው አባታችን በሚመራ ጥበብ ጊዜ የቅዱስ ሲኖዶስ በር ለኢትዮጵያም ቤተ ክርስቲያን ክፍት እንዲሆንና መልክተኞቿ በምርጫው ውበጥ እንዲገኙ፤

4ኛ. የኢትዮጵያም ቤተ ክርስቲያን ዘወትር በእስክንድርያው ቅዱስ ሲኖዶስ ውስጥ መንበር እንዲኖራትና ሲኖዶሉ በተሰበሰበ ቁጥር መልክተኞቿ በሚገባቸው ደረጃ ተቀምጠው እንዲገኙ፤

5ኛ. ኢትዮጵያ በውድ ሳይሆን በግድ በጦር ኃይል ከእስክንድርያ ጋር እንዳትገናኝ ተከልክላ በተቋረጠችበት ጊዜ በሃይማኖቷ ጸንታ ወደ ስላም ዘመን እስክትደርስ መርጣ የሾመቻቸውን ጳጳሳት ከግዝቱ እንዲፈቱላት፤

6ኛ. በኢትዮጵያና በእስክንድርያ መካከል ያለው መንፈሳዊ ግንኙነት አሁን ካለው የበለጠ እንዲሆን የእናትነትና የልጅነትም መሠረት የጠነከረ ሆኖ እንዲኖር የገዳም ትምህርት ቤት በእዲስ አበባ እንዲከፈት፤ ስለዚሁም ተማሪ ቤት አቋቋምና አካሄድ ቅዱስ አባታችን አቡነ መቃርዮስ፤ ቅዱስ ቡራኬያቸውን እንዲሰጡ።። ከዚህ ተማሪ ቤት ተመርቀው ለጽሑፍ፤ ወይም በቁምስና የታፎት መምህሮች በምስር ገዳማት ውስጥ እየሄዱ ከወንድሞቻቸው ጋር በመንፈስ ተባብረው እንዲመለሱ እንደዚሁም ከምስር የሚመጡት ወንድሞቻችን በኢትዮጵያ ገዳም ውስጥ ሲመጡ በመንፈሳቸው ሁሉ የተባበሩ ወንድሞች አግኝተው እንዲመለሱ።

ከዚህ በላይ በስድስቱ አንቀጾች የተመለከቱት ጉዳዮች ለእስክንድርያና ለኢትዮጵያ አንድነት ዘላለማዊ መሠረት መበለው የሚታዩን ናቸው። የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እንደ ሌሎች ኦርቶዶክሳውያን ብቸኝነትን አትፈልግም። ከእስክንድርያ ጋራ በአንድነቷ ጸንታ ለመኖር ስለ ፈለገች ነው መለያየት የሚያመጡትን ምክንያቶች ሁሉ ለማስወገድ የወደደችው።

እነዚህን በስድስቱ አንቀጾች የተመለከቱትን ጉዳዮች የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ ሆኖባት የጠየቀችበት ምክንያት፤ ከብፁዕ አባታችን ተልከው ከመጡት በፊት ጋራ በተደረገው ጉባኤ የንግግር ማስታወሻ ውስጥ ይገኛል።

ይልቁንም በአንደኛውና በሁለተኛው አንቀጽ ውስጥ የተመለከቱት ዋናዎቹ ጥያቄዎች ለቀድሞው ጊዜ አስፈላጊ አይደሉም ተብለው ተደንግገው እንኳን ቢሆን የዛሬው የኢትዮጵያ ትውልድ መንፈስ በፍጹም አልተቀበለውም።

ስለዚህ ብፁዕ አባታችን እቡነ መቃርዮስ የአባባችን ተካፋይ ሆነው፤ የኢትዮጵያንና የእስክንድርያን መሠረት ለማናወጽ የተነሡ ትንሣኤዎች በተሰጣቸው በታላቁ ረድኤት ለማስወገድ እንዲደክሙ በትና እንዲችሉ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እጥብቃ ታላባባለች።

እጩጌ ገብረ ጊዮርጊስ ዘነበረ በመንበረ እቡነ ተክለ ሃይማኖት